

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstiones Canonicae De Decimis

Friderich, Melchior

Ingolstadii, 17010 [i.e. 1710]

Pars II. De Causa Efficiente Proxima Decimarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61677)

lum gerendum, & pro alijs publicis necessitatibus contribuendum sit, singuli ex Iustitia tenentur illam quantitatem dependere. Igitur contra Iustitiam peccarent, non tantum ij, qui nullas solverent decimas; sed illi quoque, qui eam solum partem, quæ præcise ad alendum Parochum necessaria est, reliquam vero, quam Parochus in pauperes, & fabricam Ecclesiæ applicare tenetur, ipsimet ad dictos fines applicarent. Consequens est II. Jus decimandi esse spirituale, ut cum S. Thoma 2. 2. q. 87. a. in c. docent Theol. & Canon. omnes: quia Ministris Ecclesiæ decimæ debentur titulo spirituali. Consequens est III. bene agere Clericos, qui decimas ad Laicos de-

volutas vindicant, nisi Laici iusto se titulo tueri possint. IV. sequitur, bene eosdem agere, si non sinant consuetudinem induci, vi cuius postea decimæ aut omnino non, aut non integræ, & non ex omnibus fructibus solvantur. V. sequitur, vanas esse de decimis, & opibus Ecclesiasticis querelas & criminationes Hæreticorum, ac quorundam, plerumque tamen deterioris vitæ, Catholicorum, quibus semper nimium est, quod Clerus possidet. Unde rursus confectarium est, non inutiliter imitatos nos esse S. Thomam, aliósque gravissimos Doctores, disputando de æquitate præcepti, quod Ecclesia de decimis solvendis dedit.

PARS II.

De Causa Efficiente Proxima Decimarum.

CAPUT I.

De Obligatis ad Decimas.

QUÆSTIO I.

Quam universim teneantur solvere decimas?

SUMMARIUM.

11. Decimæ Personales plerisque in locis sunt abrogatæ.

12. Prædiales debentur ex omni-

bus fundis alicui Ecclesiæ subjectis.

13. Personales ab omnibus, qui Sacramenta percipiunt.

Ex

Explicatâ causâ decimarum Efficienti Remotâ, quæ est Lex: exponenda nunc est Proxima, quæ sunt fideles, qui eas dant. Et si enim Decimæ sint fructus, hi verò potius Naturæ, quàm industriæ humanæ opus sint; antequam tamen decima pars à cumulo fructuum separaretur, & pendatur, rationem decimæ non habet. Unde cùm separatio, & pensitatio fiat ab homine, hic potius, quàm terra, vel Natura, ejusdem effectrix causa dicendus est. Quæstio autem hæc est non solum de Realibus decimis, sed etiam de Personalibus. Quamvis enim istas nuspian ferè Gentium pendi asserant Gudelin. *de Jure Noviss. l. 6. s. 13. dub. 3.* Card. de Luca *discurs. 18. de Decim. n. 16.* Suar. *tom. 1. de Relig. l. 1. tr. 2. c. 91. n. 4.* Valent. *tom. 3. d. 6. q. 5. pun. 3.* Palao *tr. 10. d. un. pun. 6. n. 10.* Azor *p. 1. Inst. Mor. l. 7. c. 24. q. 9.* Laym. *l. 4. Th. Mor. tr. 6. c. 4. n. 1.* Canis. *de decim. c. 7. n. 4.* Wagnereck *in c. 7. h. t. not. 3.* ac passim alij: revera tamen in defuetudinem multis in locis non abierunt. Nam in quibusdam Hispaniæ Regionibus solvuntur ex salarijs famulorum & famularum, teste Navarro *in Man. c. 21. n. 31.* Guttier. *qq. can. c. 21. n. 34.* & Rota Rom. *apud Barbosa de offic. Par. c. 28. s. 2. n. 27.* Venetijs, teste Lessio *l. 2. c. 39. n. 27.* solvuntur in fine vitæ, alibi in fine anni. Sunt quoque hæc Ingolstadij ejusque vicinia in usu: nam singulis annis ostiatim colli-

guntur mense Decembri, vulgò dicitur Leut: Pfennig / vel Leib: Pfennig / quòd de persona, seu corpore solvantur. Decimas quoque personales esse existimo illos nummos, dicitur Beicht: Kreuger / qui multis in locis Parocho penduntur à confitentibus tempore Paschali. De his quoque personalibus Decimis quæstio est, à quibus debeantur. Et quidem primò inquirimus, quinam in genere ad solvendas decimas obligentur: postea descensuri ad quasdam personas in specie, de quibus dubitari potest, an huic tributo sacro sint subjectæ.

Affert. I. Ad decimas prædiales tenentur omnes, qui titulo non spirituali habent fundos alicui Ecclesiæ subiectos: nisi legitimo aliquo titulo sint exempti. Patet ex *can. 65. & 66. 16. q. 1. can. 1. s. 7. 8. 16. q. 7. cit. q. 87. a. 1. & 4. c. 7. de Past. c. 4. 6. 8. 21. 22. 26. 30. 32. h. t.* alijsque Juribus propè innumeris. Dixi: nisi legitimo titulo sint exempti. Quæ limitatio habetur *c. 24. h. t. ibi: respondemus, quòd à dantibus & recipientibus possessiones ad firmam* (seu locatas pro pensione certa, & firma, ut explicat Cuiacius *ad c. 2. de locato*) *de fructibus, quos percipiunt, decimæ sunt solvenda: nisi ab eis ostendatur, quare ab hujusmodi sint immunes.* Quibus verò modis hæc exemptio acquiratur, dicemus capite seq.

Affert. II. Decimæ Personales solvendæ sunt ab omnibus, qui ab Eccle-

Ecclesia Sacramenta percipiunt. Hæc quoque assertio certa est, & instar regulæ traditur *c. 21. 23. 28. b. t. can. 66. 16. q. 1. & 9. 7. can. 4.* ac sæpe alibi. Ratio cur personales quoque decimæ Ecclesiæ in Lege Nova debeantur, etsi fortè in antiqua non fuerint præceptæ, patet tum ex dictis *n. 46. & seqq.* tum ex eo, quòd fideles debent stipendium ijs, quorum ministerio in spiritu

aluntur. Unde cùm multi illorum fundos, ex quibus decimas dare possint, non possideant, consequens est, debere suæ obligationi satisfacere de lucris suæ industriæ. Ex quo tamen non sequitur, solutos ab harum decimarum onere esse, qui solvunt reales, ut patet ex dictis *suprà cit. n. 46. & ex S. Thoma 9. 87. art. 2. ad 1.* ac latè explicatur à Suarez *c. 11. n. 17. & 18.*

QUÆSTIO II.

An Infideles teneantur solvere decimas?

SUMMARIUM.

54. Infideles qui dicantur.

55. 56. 57. Videtur, obligatos esse Infideles ad decimas.

58. Non tenentur ad Personales.

59. Nec Catechumeni, nisi ex Christiano Parente sint nati.

60. Infidelium nomine hîc intelligimus illos, qui baptizati non sunt, puta Idololatrias, Mahometanos, & Judæos; nam hos tantum sacra Jura, & Canonistæ dicunt Infideles, reliquos verò à Fide vera devios dicunt Hæreticos.

61. Ad Decimas non prædiales solum, sed etiam personales, obligari Infideles, tenent Gloss. in *c. quanto de usur. & in c. Decima 16. q. 1.* Ancharan. in *c. 16. b. t.* Rebuff. *tr. de Dec. 9. 5. n. 11.* Rationes sunt I. Quia decimas, ut dicitur *c. 26. b. t.* Deum in signum universalis domi-

60. Tenentur ad Prædiales ex fundis olim à Christiano possessis.

61. Non verò ex alijs.

62. 63. 64. Corollaria ex dictis.

65. 66. 67. Responsio ad opposita.

nij sibi reddi præcepit. Cùm ergò Infideles, etsi non sint sub potestate Ecclesiæ, sint tamen sub potestate, & dominio Dei, illudque æquè ac Christiani, recognoscere teneantur, consequens est, eos saltem ex hoc capite ad dandas decimas teneri. Quæ ratio specialiter locum habet de Judæis; cùm his specialiter datum sit ob dictam causam præceptum Divinum de decimis solvendis.

II. Etsi Infideles non percipiunt Divina in Ecclesia, tenentur tamen videi Præcones recipere

D

&

& sequi, &, quod consequens est, eosdem alere juxta dicta *n. 29.* cum ergo decimæ sint institutæ pro alendis Ministris Numinis, qui fidem promulgant, sequitur, etiam Infideles ad eas obligari: maximè quia Ecclesia, ut observat Suar. *l. 1. c. 16. n. 10.* in mittendis ad conversionem Gentium Prædicatoribus Evangelij magnos sumptus facit, ac hos consequenter ab ipsis gentibus potest exigere, eò quòd ipsi jure etiam naturali ad eos alendos teneantur, à quibus in Spiritu aluntur.

57 III. Saltem Judæi, aliique Infideles, qui inter Christianos habitant, obligatione solvendi decimas tenentur, quia impediunt, ne Christiani habitent, & sic defraudant Ecclesiam personalibus decimis, quas perceptura esset à fidei ibi habitante. Ita Panorm. *in c. de terris h. t. n. 6.* Unde infert, etsi Judæi per se non obligentur ad decimas personales, teneri tamen ad compensationem ejus, quod Ecclesia perceptura esset à Christianis, qui ibi, ubi nunc sunt Judæi, habitaturi essent. Idem sentire videtur Gloss. *in c. 27. h. t. v. Pretextu.* Et probabile esse censet Schambogen *h. t. n. 22.* Sumitur ex *c. 18. de usur.* ibi: *Hæc eadem pœnâ Judæos decernimus compellendos ad satisfaciendum Ecclesijs pro decimis, & oblationibus debitis, quas à Christianis de domibus, & possessionibus alijs percipere consueverant, antequam*

ad Judæos quocunque titulo pervenissent: ut sic Ecclesia conservetur indemnes. At non conservantur indemnes, nisi Judæi solvant decimas etiam personales, quas illæ aliàs à Fidelibus fuissent percepturæ.

Assert. I. Infideles non obligantur ad solvendas decimas personales. Ita docent Gloss. *in c. de terris & c. Decima 16. q. 1.* Sotus *l. 9. de Just. q. 4. art. 4.* Azor. *p. 1. l. 7. c. 249. 3.* Suar. *c. 16. n. 2. & 4.* Gab. Valsq. *tr. de Benef. c. 1. dub. ult.* Barbosa, *de offic. Par. c. 28. §. 3. n. 3.* Fagundez *in §. Præcept. Eccl. l. 2. c. 1. a. n. 4.* Em. Gonzalez *in cit. c. 16. h. t. n. 2.* Hunn. *Encyclop. p. 2. tit. 2. n. 36.* ubi ait, hoc esse extra controversiam, ac passim alij. Veritas assertionis desumitur I. ex *c. 23. h. t.* ibi: *quia fidelis homo de omnibus, quæ licite potest acquirere, decimas erogare tenetur.* Non ergo tenetur Infidelis: quid enim exprimitur Fidelis, si sine discrimine tenetur Fidelis, & Infidelis? Et *c. 16. eod.* dicitur, Judæos compellendos esse ad solvendas decimas *de terris, quas colunt.* Non ergo ad personales. Idem habetur *cit. c. Quantò de usur.* II. Si hac obligatione tenerentur Infideles, tunc vel vi Juris Naturalis, vel Divini positivi, aut Ecclesiastici. Non Naturalis: quia etsi ipsa Natura nos obliget ad colendum Deum, & venerandum supremum Ejus dominium, non tamen obligat ad hunc certum modum per oblationem

Item Decimarum. Et licet eadem obliget ad alendos Superiores spirituales, & Pastores. Ministri tamen Ecclesiarum non sunt Infidelium Pastores, & Rectores, cum illi non sint membra Ecclesiarum nec Spiritualia ipsis ministrantur. Unde in ipsis deficit ratio naturalis, quam explicavit Christus, cum diceret: *dignus est Operarius mercede sua*. Neque obligantur præcepto Divino: non quidem illo veteri Legis Mosaicæ; quia hoc solis Judæis datum, & per Legem Novam Christi fuit extinctum. Neque Novo: quia nullum in Novo Testamento fuit datum. Hinc male ait Schambogen *l. c. n. 20*. Judæos adhuc teneri solvere decimas, cum adhuc veteri Legi Divina subjaceant: nam extra controversiam falsum est, Judæos etiamnum obligari Lege Mosaicæ, ut fusè demonstrat Suarez de Leg. *l. 9. c. 10. n. 16*. & Gibalin. *l. 4. Scient. Canon. c. 4. q. 2. à n. 14*. Non denique Jure Ecclesiastico ad decimas obligantur Infideles, cum duntaxat per Baptismum ingrediamur Ecclesiam, ejusque jurisdictioni subjiciamur, juxta illud Apostoli *1. Cor. 5. v. 12*. *Quid enim mihi de ijs, qui foris sunt, judicare?* Quæ verba ad solvendos à Jurisdictione Ecclesiæ Infideles afferuntur *c. 8. de divort. c. 18. 2. q. 1. & Trident. Sess. 14. c. 2*. De quo late Card. Lugo de fide disp. 20. sect. 4.

Ex dictis infero cum Suarez *c. 16. n. 3*. neque Catechumenos, etsi omnia credant, quæ Catholici cre-

dimus, ad dandas decimas personales obligari: quia sola fides absque charactere, & solenni fidei professione, quæ fit in susceptione Baptismi, non subijcit quemquam præceptis Ecclesiæ. Sermo autem hic solum est de catechumenis, qui sunt filij parentum infidelium, & sponte veniunt ad Ecclesiam: nam filij Christianorum, ut benè observat idem eximius Doctor *l. c. vi* originis subduntur Ecclesiæ propter characterem parentum, & per voluntatem, seu obligationem eorum. Nam si etiam alteruter tantum ex conjugibus infidelibus convertatur ad fidem, proles etiam ante ejusdem conversionem nata, & nondum doli tum capax, tenetur sequi fidem patris, vel matris conversæ, ita ut ad eam compelli possit, ut patet ex *c. ult. de Convers. Infid. & can. 63. Concil. Tolet. IV*. qui refertur *c. Judæi 10. 28. q. 1*. quia eo ipso, quod alteruter conjux est fidelis, habet Ecclesia jus ipsum compellendi, ut prolem doli non capacem baptizet, & Christianis dogmatis imbuat, ut traditur *cit. can. 10*. Unde si contingat filium parentum fidelium habere dominium aliquod, & fructus ex eo, vel lucra ex sua industria, habebit, etiã antequam baptizetur, obligationem solvendi decimas, quia tantum baptizatus censetur.

Affert. II. Infideles obligantur ad solvendas decimas prædiales ex fructibus possessionum, quæ sunt

D 2

in

in terris Christianorum, & quæ iam olim erant Christianorum dominio, ac oneri decimarum subiectæ. Non verò tenentur ex illis possessionibus, quæ à Christianis nunquam fuerant detentæ. Prima assertionis pars deciditur *c. 16. h. t. c. 18. de Usur. nec non c. 17. de Excess. Pralat.* Quæ decisio, cum de aliquibus saltem decimis procedat, de illis certè possessionibus intelligi debet, ex quibus antiquitus, antequam ad Infideles pervenirent, Ecclesia decimas collegit. Ratio est, quia decimæ debentur à Fidelibus ex fructibus fundi, suntque post divisionem Parochiarum, ac Dioecesium singulis earum prædia, ex quibus decimas colligant, assignata. Et idcirco onus decimarum est reale, videlicet prædijs annexum. Atqui res transit cum suo onere. Ergo si prædium, habens annexum onus decimarum, transit in infidelem, pariter transit onus annexum. *arg. l. 7. ff. de Publican. & Vectig.*

61 Altera assertionis pars, videl. Infideles non obligari ad decimas ex possessionibus, ex quibus illæ antea non fuerant solutæ, etsi non certa, ut prior, est tamen communissima DD. contra Panor. in *cit. c. 16.* ubi *n. 5.* cum Oldrado *consil. 91.* tenet, atque, firmiter se credere, omnes Infideles, ubicunque degant, debere Ecclesiæ decimas prædiales, & ad eas solvendas cogi posse. Quæ profectò ratione bellum quibuscunque Infidelibus Christiani

Principes inferre licitè possent, exigendo videl. nomine Ecclesiæ, cuius Filij ac Defensores sunt, decimas ipsi debitas, & à recusantibus eas vi & armis extorquendo. Rationem dat: quia Deus universaliter sibi reservavit decimas omnium rerum, & totius orbis *arg. c. 25. h. t.* Et licet eas solum Levitis dari præceperit; ex quo tamen hodie Sacerdotium translatum est in Christianos, oportet, ut etiam legis translatio fiat. *c. Translato de constit.* Præterea Christus constituit tantum unum ovile, & unum Paltorem, ita ut nemo ab hoc ovili, seu Ecclesia universali, & ab ejus legibus separare se possit. Hanc tamen opinionem Sotus *cit. art. 4.* ait nulla probabilitate fulciri; Suar. *c. 16. n. 1.* falsam & improbabilem asserit, ac præter morem censurâ. Certè jura sacra ob stare videntur: nam *cit. c. Quamto de usur.* dicitur compellendos esse Judæos ad satisfaciendum Ecclesijs pro decimis & oblationibus debitis, quas à Christianis de domibus, & possessionibus alijs percipere consueverant, antequam ad eos quocunque titulo devenissent: non ergo de possessionibus, ex quibus Ecclesia non consueverat aliquid percipere, antequam ad Infideles devenissent. Præterea juxta *c. 16. h. t.* compellendi sunt Judæi ad decimas persolvendas, vel possessiones penitus renuntiandas, ne forte occasione illâ Ecclesiæ valeant suo jure fraudari. Igitur ex illis

illis solum possessionibus Infideles debent decimas, in quibus jus aliquod habet Ecclesia. Atqui hæc non habet aliquod jus in prædijs, quæ sunt in dominio Infidelium, & nunquam fuerunt in dominio Fidelium: nam præceptum divinum olim pro Levitis datum non transijt ad Christianos. Quod verò omnes tenentur se aggregare ovili Christi seu Ecclesiæ, non probat, quod hæc aliquod jus habeat in terras Infidelium, aut quod isti peccent contra iustitiam, & jus Ecclesiæ, dum aut terras occupant ejus jurisdictioni antea nunquam subjectas, aut fidem non recipiunt; sed tantum, quod contra ipsam fidem, & propriam salutem.

62 Ex dictis consequens est I. quod Infideles neque ad decimas prædiales obligentur per se, & obligatione personali, ut obligantur Christiani; sed tantum, quod obligatione reali, prædijs, quæ possident, annexâ: quæ obligatio respectu huius, & illius personæ est solum per accidens.

63 II. Sequitur, quod in terris, quæ ultimis duobus seculis in Africa, Asia, & America, per Europæos occupatæ, & antea nunquam à Christianis fuerant possessæ, Infideles, et si jurisdictioni Christianorum subiecti, nullas debeant decimas.

III. Sequitur, quod in terris olim per Christianos cultis, & decimarum oneri subiectis, ac ad Saracenos bello injusto devolutis, ac rursus per Christianos Principes vindicatis, uti

factum est olim in Palæstina, ac Ægypto, & proximo bello Turcico in Hungaria, Sclavonia, Croatia, Podolia, Dalmatia, Peloponneso, seu Morea &c. Turcæ, siqui etiamnum ibi fundos possiderent, cogi ad solvendas decimas prædiales possent. Imò absolutè, & in rigore cogi poterunt etiam illi Infideles, qui etiam inter Christianos non habitant, in terris tamen, quas Christianis injusto bello rapuerunt, ac detinent. Quod etsi Suarezius putet nonnullam solum probabilitatem habere, reverà tamen consequitur ex recepta ab omnibus assertionem facta *n. 60. c. can. 13. 16. q. 3. ac l. si 20. §. 1. ff. de captivis*. Ecclesia enim in illis terris jus decimandi habuit, neque per occupationem injustam illo fuit privata, neque præscribi huic juri ab Infidelibus potuit, uti ipsemet Suarezius fatetur; *non enim erit obijcienda præscriptio temporis, ubi necessitas interest hostilitatis*, ut dicitur *cit. c. 13. Et remotis malis, quæ hostilitas intulit, unicuique hoc, quod legitime habuit, reformetur. can. 1. 35. q. 1.* Igitur cogi poterunt ad tribuendum Ecclesiæ jus suum (nisi foedera obstent) æquè ac privatus quisque Infidelis inter Christianos degens. Neque apparet, quomodo, ut idem eximius Doctor vult *n. 9.* excusentur per ignorantiam invincibilem Legis Ecclesiasticæ: non enim Juri Ecclesiæ invincibilis ignorantia debitoris obesse potest: alias non apparet,

paret, quomodo non etiam Judæos inter Christianos degentes eadem ignorantia excuset: certum autem est, quod hos non excuset. In praxi tamen verum est, quod Infideles in dicto casu cogi ordinariè non possint; tum propter specialia fœdera; tum propter graviora incommoda, quæ ex coactione orirentur; tum denique quia licet Ecclesia jus suum in illis terris habitu semper retineat, actu tamen illud suspendit, vultque cessare tam diu, quamdiu ibi spiritualia non exercet. Unde etiam si illi ad Fidem revertantur, cogi tamè ad intermissam tempore Infidelitatis solutionem non debent, ut fatetur Panorm. l. c. quamvis dicat, de Jure id fieri posse, arg. l. Imperatores ff. de Publican. & l. comperit C. de Prescript. 30. l. 40. ann. Rationem dat Suarezius, quia hoc esset omnes intollerabile, & magnum Fidei impedimentum. Multò minùs Christiani, qui terras ab Infidelibus iniquè possessas recuperarunt, cogi possunt ad restituendas decimas, ab Infidelibus non depensas; etsi concederetur, successorem prædij ad eas, quas antecessor non solvit, pendendas teneri. Quod an verum sit, paulò pòst dicemus.

65 Ad primam rationem contra Infideles n. 55. allatam responderetur, tametsi omnes homines Jure Naturæ teneantur dominium Divinum agnoscere, non tamen tenentur hanc recognitionem facere, se-

que DEO bonorum omnium largitori gratos exhibere, per solutionem decimarum: specialis enim hic modus colendi Deum, gratumque erga Ipsum animum ostendendi, quamvis juri Naturæ sit valdè conformis, & ultrò fuerit usurpatus ab Abraham, aliisque probis viris ante legem scriptam, revera tamen illo Jure præceptus non est, ut diximus n. 25. Lege verò Divinà solis olim Judæis fuit præceptus, ita tamen, ut hoc præceptum cum legibus alijs Judicialibus ac Cæremonialibus Synagogæ Lege Christi novà extinctum sit. Unde nec Judæi illo amplius tenentur. Et quamvis ab Ecclesia restauratum sit, id tamen ipsa solùm facere potuit respectu illorum, qui ejus jurisdictioni spirituali per Baptismum sunt subiecti.

Ad secundam rationem n. 56. respondet Sotus art. 4. licet Infideles immediatè obligentur ad Fidem, & Baptismum suscipiendum, non tamen obligari ad præcepta Ecclesiæ, quale est præceptum de decimis. Hæc tamen responsio, etsi probet, Infideles non teneri ad pendendum Ecclesiæ Ministris hanc certam fructuum quantitatem, videl. Decimam, quæ ab Ecclesia determinata est; non tamen probat de quantitate, quæ præcisè necessaria est ad sustentationem illorum Ministrorum. Ad hanc enim sustentationem videntur etiam Infideles teneri Jure Divino positivo, imò Naturali, juxta dicta n. 29. Cum enim Jure alicui, quam

quàm humano, teneantur ad recipiendam Fidem, & Baptismum, & ad hunc finem opus habeant Ministris Ecclesiæ, ac proinde ad horum ministeria admittenda sint obligati, consequens est, quòd pariter obligati sint ad ipsos alendos. Verùm hæc non probant absolutam obligationem Infidelium, & Jus Ecclesiæ ad decimas: tenentur enim illi tunc solum Ministros sacros alere, quando Divina ab iisdem percipiunt: neque enim operarius est dignus mercede sua, antequam operetur; nec vivit quisquam de altari, antequam serviat altari; & Apostolus non asseruit sibi jus mendi carnalia, antequam seminasset spiritualia. Unde tametsi obligatio recipiendi Fidem sit absoluta, alendi tamen Ministros Verbi Dei est solum conditionata, quando vid. ministeria sua impenderint. Et quamvis Suarez *l.c. n. 12.* probabile esse censeat, posse Ecclesiam, & Christianos Principes, aliquod tributum ab Infidelibus exigere, ad quos Prædicatores Evangelij de facto mittuntur, tum ad expensas itineris, tum ad eos sustentandos, quamdiu inter ipsos versantur; quamvis, ut addit, Ecclesia hæc potestate varijs ex causis non utatur. Non tamen apparet, quomodo illà uti possit: nam illa obligatio suscipiendi Fidem, quæ incumbit Infidelibus, non est obligatio Justitiæ erga Ecclesiam; neque cogi potestate humanà ad Fidem suscipiendam

possunt, ut cum Th. Th. tradunt Molina *tr. 2. de Just. disp. 105. n. 4.* Suar. *de Fide d. 18. sect. 2. n. 3. & 6.* Valent. *12. d. 1. q. 10. p. 107. 6.* & Card. Lugo *d. 19. sect. 2. n. 54.* Unde sequitur, neque ad admittendos Ministros Fidei cogi posse: multò igitur minùs ad alendos. Quia tamen Princeps Christianus, ut cit. DD. tradunt, Infideles suos subditos cogere potest ad audiendam Fidem, consequens videtur, quòd cogere possit ad alendos Ministros, qui ad annuntiandum ipsis Evangelium sunt necessarii.

Tertiæ rationi repugnant jura *n. 58.* adducta; dicitur enim ibi, cogi Judæos posse ad satisfaciendum Ecclesiæ, pro decimis, quas de domibus, aliisque possessionibus percipere consueverat. Unde cum solum fiat mentio de decimis realibus, à sensu contrario colligitur, illos non teneri ad personales. Neque probat quidquam, quod dicitur, Christianos, si ibi habitarent, ubi nunc Judæi habitant, daturus decimas etiam personales; proinde solvendas in compensationem esse à Judæis, ne Ecclesiæ aliquid de suo jure decedat. Negatur enim, aliquid juris Ecclesiæ decedere: non enim jus absolutum habet, sed solum conditionatum *si lucrum ali-quod faciant Fideles*: ut verò laborent, & lucrum faciant, cogi non possunt. Aliàs homo nobilis, vel Clericus, & omnes illi, qui quæstum arte aliqua non faciunt, deberent

Paro.

Parochiæ aliquam compensationē facere pro illis decimis personalibus, quas ipsa esset perceptura ab

aliquo artifice, qui hūc habitaret, si non habitaret nobilis aut clericus. Hoc autem admittere est ridiculum.

Q U Æ S T I O III.

An Hæretici obligentur ad dandas decimas?

SUMMARIUM.

68. 69. 70. 71. *Videtur, Hæreticos non obligari ad dandas decimas.*

72. *Obligari certum est.*
73. 74. 75. 76. *Dissolutio oppositorum.*

68 **F**acilis videtur decisio hujus quæstionis ex ijs, quæ modò diximus de Infidelibus. Si enim isti non tenentur ad decimas, vel personales, vel reales ex ijs prædijs, ex quibus antea non fuerunt solutæ, eò quòd Divina ipsis non ministrantur: consequens esse videtur, neque Hæreticos obligari, cum etiā hi sacro Ecclesiæ ministerio non utantur. Neq; obstat, quòd uti tenentur: nam etiā Ethnici, Judæi, Mahometani, fidē amplecti tenentur, ac propterea admittere ejusdem præcones, eosdēque alere; quin tamen ex hoc sequatur, eos ad decimas obligari.

69 **I**I. Saltem ad decimas personales non tenentur Hæretici: quia ad has solū obligantur, qui Sacramenta percipiunt, & illi Ecclesiæ, à qua recipiunt *c. ad Apostolica h. t.* non enim æquum est, ut oves pascant pastorem, à quo non pascun-

tur. Atqui Hæretici non percipiunt Sacramenta; & licet percipiant Sacramentum Baptismi, non tamen percipiunt à Clericis.

III. Ecclesia ab Hæreticis, nec 70 quamdiu sunt tales, & matri suæ rebelles, nec dum ad ejus obedientiam sunt reversi, pro tempore, quo ab ea fuerant sejuncti, decimas exigit. Agnoscit ergo, nullas sibi deberi: neque enim jura, si qua haberet, prodigeret in filios prodigos, quæ usurpat in morigeros, & obedientes.

IV. Hæretici in Ecclesiæ gremio 71 non sunt. *C. Non in nobis, & c. si quis inquit 1. q. 1. c. Hæreticos 2. q. 1. c. advocavit 24. q. 1. c. statutum de Hæret. in 6.* quia nemo ad Ecclesiam pertinet, nisi per Baptismum, & Fidem. *C. Firmiter de Summ. Trin. c. fin. de Presbyt. non bapt.* Sed Hæreticus non habet Fidem: non ergo pertinet ad Ecclesiam, neque ad ejus jurisdictionem; cum

cum Ecclesiæ judicium non cadat in hos, qui sunt extra eam. *c. Gaudemus de Divort. c. multi 2. g. 1.*

Assert. Hæretici tenentur ad solvendas decimas tam Personales, quam Reales, & quidem ad has, non tantum per accidens, ut Infideles, & ratione prædiorum, quibus annexa est decimarum obligatio, sed per se, & debito personali. Ita communis omnium DD. Catholicorum. Ratio est: quia Hæretici, utpote baptizati, & quæ ac Catholici, obligantur præceptis Ecclesiæ, cum per Baptismum eam ingrediantur, ac ejusdem jurisdictioni subijciuntur. Unde cogi ad Fidem Catholicam amplectendam possunt, non solum poenis spiritualibus, sed etiam temporalibus. Quæ est Catholica veritas, ita ut absque errore in Fide negari non possit, ut latè demonstrant Bellarm. *tom. 1. controv. 5. l. 3. de Laicis c. 21. & 22. Valentia tr. de Fide disp. 1. g. 11. mem. 3. Suar. ibid. disp. 20. sect. 3. Card. Lugo disp. 21. sect. 1. Farinacius de Hæresi g. 189. Conink. disp. 8. dub. 14. Nicol. Sanderus de Clave David l. 2. c. 11. & seqq. post SS. PP. August. Greg. M. Leonem I. ac Bernardum. Patet ex Concilio Tolet. IV. c. 57. & 59. & Concil. Nicæno, quod postulavit à Constantino M. ut puniret Arianos. *c. ad Abolendam. c. excommunicamus ac alij, tit. de Hæret. c. super eo eod. in 6. l. Manichæos, l. Arianis, l. Quicumque C. eod.* Neque in re certa, & perspicua plura addi necesse est.*

Ad I. arg. pro Hæreticis *n. 68. 73*
allatum &c. etsi sacram operam, quam Ministri Ecclesiæ ipsis impendere parati sunt, reculent, non tamen per hoc suis obligationibus solvi: tum quia non est in potestate subditi suâ rebellionem legitimi superioris jurisdictioni se subducere; tum quia licet de facto Fideles non sint, tenentur tamen esse tales, & matrem suam, ac dominam agnoscere, cogique ad hoc per eam possunt, ut modò diximus. Neque ipsis prodest, quod ibi additur, Infideles, etsi teneantur ad veram Fidem amplectendam, & consequenter ad usurpanda sacra, eosque alendos, qui ista ipsis ministrant, non tamen obligari ad decimas, quamdiu sacro ministerio Præconū Evangelij non utuntur. Nam Infideles, quamdiu Baptismum non suscipiunt, Ecclesiæ subiecti, ejusque Legibus obstricti non sunt: at subiecti sunt Hæretici, neque ipsis liberum est vel hoc præcepto de decimis, vel quocunque altero Ecclesiastico se eximere: aliàs in potestate cujuslibet impij etiam Catholici foret, per neglectū sacrorum illam obligationem subterfugere; possetque quivis per rebellionem, & contemptum Principis tributis aliisque oneribus civilibus se liberare.

Ad 2. N. ma. nam non illi solum obligantur ad decimas personales, qui Sacramenta actu percipiunt; sed ij quoque, qui percipere debeant, & ab Ecclesia ad ea percipien-

E

da

da cogi possunt. Aliàs etiam Catholici anni illius decimas solvere non tenerentur, quo Sacramentorum usum neglexerunt; & nunquam tenerentur solvere, si nunquam ea percipere vellent. Hoc autem quàm falsum sit, & absque ullo fundamento dictum, nostra demonstratione opus non habet.

75 Ad 3. R. Hæreticos ad decimas solvendas non ideo ab Ecclesia non compelli, quòd nullum ipsa jus in eos sibi esse existimet; sed partim quia ob suam potentiam compelli nequeunt, partim quia ex decimis per vim extortis plus damni timet, quàm speret emolumenti. Quòd verò ad ipsius gremium reverbos non cogit ad eas compensandas, quas tempore Hæresis non solverunt, facit hoc non ut Judex (hujus enim personam si sustinere vellet, cogere eos posset) sed ut pia, ac provida mater, partim ut errantes à vera fide capeffenda non absterreat, partim ut errorem jam dedoctos, & ritè sentientes non oneret, sed soletur.

76 Ad 4. arg. sufficit reponere Hæreticis illud S. August. *epist. 48. ad Donatistas: Nobiscum estis in Baptismo, in Symbolo, in cæteris Dominicis Sacramentis. In spiritu autem unitatis, & vinculo pacis, in ipsa denique Catholica Ecclesia nobiscum non estis.* Unde quamvis demus, quod contendunt Bellarm.

l. 3. de Sacram. c. 4. Canus *in locis Theol. l. 4. c. 2.* Spondanus de Cæmenter. *p. 1. c. 2.* Sanderus de *visib. Monarch. l. 8. c. 32.* aliique contra Alpons. de Castro, Hæreticos extra Ecclesiam esse: sunt tamen extra eam suà duntaxat pervicià, & rebellionè; interim verò ratione Baptismi eidem nihilominus subiecti, æquè ac alius subditus, qui obedientiam legitimo Principi negat; ac propterea compelli ad redeundum possunt, ut diximus, eaque præstanda, quæ Fidelibus Christus per Ecclesiam injungit; sicut desertor militiæ ratione sacramenti militaris compelli potest, ut ad signa redeat. *l. Desertorem ff. de Re militari.* Hinc quando dicitur, eos, qui extra Ecclesiam, aliàmve Rempublicam sunt, ejus judicio non subijci, solum id intelligendum est de illis, qui membra Reipublicæ nunquam fuerunt, aut per privilegium, vel legitimam præscriptionem subditi esse desierunt. At nec præscriptio aliqua, nec privilegium ab Ecclesiæ Jurisdictione eos eximere potest, qui semel eidem per Baptismum fuerunt subditi: cùm hæc subiectio sit Juris Divini, contra quod nullum vel privilegium, vel præscriptio prodest, adeò ut nec SS. Pontifex quemquam fidelium ab obedientia, quam debet Ecclesiæ, exiere possit.

QUÆ

QUÆSTIO IV.

An Clerici teneantur solvere Decimas?

SUMMARIUM.

77. Difficultas questionis ex c. 2. h. t.
 78. Distinctio inter pradia Clericorum, ipsosque Clericos.
 79. Clerici omnes tenentur ad decimas ex fundis patrimonialibus.
 80. Parochus non tenetur ex pradio dotali sue Parochia, sito intra ejus fines.
 81. Tenetur onere reali ex pradijs in aliena Parochia sitis, tamen si sua Parochia dotalibus, nisi dum Parochia in dotem darentur, fuerint exempta.
 82. Quibus oneribus eximantur bona, dum Ecclesia in dotem dantur.
 83. Beneficiatos non curatos onere personali ad decimas teneri multis videtur.
 84. Non tenentur ex fructibus sui Beneficii, nisi onere reali.
 85. Quid intersit inter onus reale & personale.
 86. Responsio ad contraria.
 87. Clerici, qui ex officio nulli Ecclesia serviunt, æque ac laici ad decimas tenentur.
 88. Nullus Clericus tenetur ad decimas personales ex lucris spirituali titulo acquisitis.
 89. Solutio objectionis.
 90. Tenetur ex lucris titulo profano acquisitis, si non est curatus.
 91. Clerici Curati non obligantur ad decimas personales.

77. **U**bi actum est de illis, qui sunt extra ovile Christi, dicendum superest de ijs, qui sacra Ecclesiæ pacua frequentant. Et I. quidem placet disputare de Clericis in genere; ex doctrina enim de his tradita facile erit iudicium ferre de singulis fidelium ordinibus, de quorum immunitate à decimarum onere dubitari potest. Difficultatem hinc ingerit cap. 2. h. t. ubi dicitur: *Novum genus exactionis est, ut Clerici à Clericis decimas exigant, cum nusquam in lege Domini hoc legamus: non enim Levitæ à Le-*

vitæ decimas accepisse leguntur Mox verò contrarium tradi videtur, dum subiicitur: *Illi profectò Clerici, qui à Clericis Spiritualium ministeriorum labores accipiunt, decimas eis debent.* Atqui nullus est Clericus, qui non ab alio Clerico Spiritualis ministerij labores accipiat: accipit enim Ordines sacros, absolutionem à peccatis, S. Viaticum &c. Igitur juxta hoc Capitulum Clerici tenentur & non tenentur ad decimas.

Hæc difficultas ut solvatur, & or. 78 dine tradantur, quæ de Clericis
 E 2 quo-

quoad obligationem solvendi decimas sacra Jura statuunt, notandum est I. Multum referre, utrum prædium sit intra fines Ecclesiæ, cui Clericus servit, an verò extrà: item utrum prædium sit beneficiale, seu Beneficium pro Clerici sustentatione annexum; an verò patrimoniale, seu aliunde, quàm titulo beneficii à Clerico possessum. II. Notandum est ex S. Thoma 2.2.9.87. a.4. Clericos sub duplici ratione considerari posse, nim. quatenus Clerici sunt, ac Ministri Spiritualium; & quatenus fideles, & à Sacerdotibus spiritualia percipiunt. Juxta quam geminam rationem S. Doctor l.c. & ibi Sotus, Arragon. Valentia, & alij communiter, & Canonistæ in cit. 6.2.h.t. Summistæ V. Decima, Covarr., l.1. par. c.17. n.8. Guttier.99. Can. l.1. c.21. n.52. velut regulam statuunt, Clericos consideratos primo modo, seu tanquam Clericos, & prout Divina ministrant, non teneri ad decimas; teneri verò ut fideles, & prout Divina ipsis ministrantur. Quod utique verum est, sed nimis generale, & idcirco, ut ad particulares casus applicari possit, per plures, & distinctas conclusiones explicandum.

79 Assert. I. Clerici etiam Curati, & Parochi, tenentur decimasolvere ex fundo patrimoniali, seu quem titulo profano, puta emptionis, donationis, hereditatis &c. acquisierunt. Ita S. Thom. cit. a.4. ad 1. & Aragon. ibi. Sotus de Just. l.9.

9.4.9.4. Covarr. & Guttier. l.1. c.1. Rebuff. de Dec. q.5. n.3. & 4. Suar. tom.1. de Relig. l.1. tr.2. c.17. n.10. & 16. Gabr. Vasq. tr. de Benefic. c.1. §.1m. dub.8. Lels. de Just. l.2. c.34. n.22. Moneta de Decim. c.5. n.3. Franc. Leo Thes. for. Eccl. p.2. c.12. n.53. Palao tr.10. d. un. pun.11. n.6. Barbosa de Off. Par. c.28. §.3. n.10. Azor p.1. l.7. c.24. q.5. Laym. l.4. tr.4. c.3. n.2. ac Canonistæ communiter, contra nonnullos apud Alensem p.3. q.51. memb.7. n.2. Assertio procedit non solum de prædijs in aliena Parochia, sed etiam in propria sitis. Hinc si Parochus ex sua Parochiæ fundis decimas non colligit, sed alius, v.g. Monasterium, Episcopus, Princeps, debentur huic decimæ etiam ex Parochi fundo patrimoniali. Ratio est: quia post Parochiarum, & Dioecesium divisiones prædium unicuique Ecclesiæ assignata habent annexum onus reale decimarum respectu Ecclesiæ, cui sunt assignata, & cum hoc onere transeunt ad Clericos, etiam Parochos. Estque respectu prædiorum per accidens, quod nunc potius à Parocho possidentur, quàm à laico.

Assert. II. Parochus non tenetur ad solvendas decimas ex prædio dotali suæ Parochiæ, seu illo, quod in dotem, & sustentationem Parochi Beneficio annexum est; si hujusmodi prædium intra fines suæ Parochiæ situm est. Ita cum S. Thom. l.c. Suar. c.17. n.16. Rebuffus q.15. n.6. Fagundez in Eccl. prac. 5.6.7. n.9.

n. 9. Trullenk *in precept. Decal.*
dub. 10. n. 4. Filiuc. *tr. 27. c. 8. n. 16 s.*
 & 168. Bonacin. *de precept. Eccl. d.*
ult. q. 3. pun. 3. propos. 2. n. 8. Laym.
l. 4. tr. 6. c. 3. n. 3. Aug. Barbosa *in*
vol. decis. l. 2. voto 41. n. 6. & *de off.*
Paroch. c. 28. §. 3. n. 9. Pirhing *h. t.*
n. 40. Gonzalez *in c. 2. h. t. n. 2.* & vi-
 dentur idem tenere omnes D. D.
 Certè hoc probat *cit. c. 2. h. t.* si enim
 Clerici ad aliquas decimas non te-
 nentur (uti viilius cap. ad aliquas
 non tenentur) saltem id verum
 erit de Parochis aliisque Curatis re-
 spectu prædiorum Beneficio pro re-
 ditibus annexorum : nam si ullus
 Clericus exemptus ab onere Deci-
 marum esse debet, præ alijs certè
 eximendi sunt Curati respectu illo-
 rum bonorum, quæ Ecclesijs pro
 sustentatione assignata sunt. Ratio
 ulterior est: quia si prædia assignata
 sunt in sustentationem Parochi, eo
 ipso habent rationem decimarum,
 quæ ipsi debentur ratione sacri mi-
 nisterij. At verò juxta *cit. c. 2. de*
decimis non solvuntur aliæ decimæ
 nisi SS. Pontifici, & Episcopo.

81 Assert. III. Parochi alijque Cu-
 rati per se, & ex obligatione perso-
 nali, nec ad decimas reales tenen-
 tur: tenentur tamen onere reali sol-
 vere ex illis prædijs, quæ in alie-
 na Parochia sita sunt, tametsi sint
 assignata pro dote suæ Ecclesiæ, & in
 ipsorum sustentationem. Prima as-
 sertionis pars re ipsa tenetur ab
 omnibus. Patet ex *c. 2. h. t.* & ex ra-
 tione, quæ ibi allegatur; quia debi-

tum personale decimarum funda-
 tur in receptione spiritualium ab
 aliquo pastore, qui ad hoc ex officio
 teneatur: atqui Parochus non ha-
 bet proprium pastorem, nisi Pon-
 tificem, & Episcopum (qui tamen,
 ut infra dicemus, decimas non exi-
 gunt) nemini ergo ad decimas vel
 personales, vel reales, debito per-
 sonali obligatur. Alteram partem
 cum Innocentio, & Panorm. tenent
 Rebuff. *l. c. n. 19.* Covarr. *l. 1. var.*
c. 17. n. 8. ubi dicit, esse communem
 opinionem, Guttier *99. can. l. 2.*
c. 21. n. 54. Moneta *de Decimis c. 5.*
n. 6. Azor *p. 1. l. 7. c. 24 q. 5.* Trullenk
l. c. n. 5. Aug. Barbosa *vol. 41. n. 8.* &
de off. Par. l. c. n. 9. Canis. *de decim. c.*
6. n. 2. Pignatelli *tom. 1. consult. 179.*
à n. 59. contra S. Thomam *cit. q.*
87. a. 4. ad 1. & Cajet. *Sot. ac Ar-*
rag. ibi. Ratio patet: quia cum de-
 cimæ ex prædijs debeantur illi Ec-
 clesiæ, intra cujus fines sita sunt,
 transeunt cum hoc onere ad quem-
 cunque possessorem etiam alibi de-
 gentem, & per consequens etiam ad
 illas Ecclesias, quibus pro dote dan-
 tur: nam, ut dicitur *can. 42. 16. q. 1.*
si quis laicus, vel Clericus, vel utri-
usque sexus persona proprietatis
sua loca, vel res alicui dare dele-
gaverit, decimarum proventum
priori Ecclesiæ legitime assignatum
inde abstrahere nullam habeat
poteſtatem. Et, ut dicitur *can. 43.*
Ecclesiæ antiquitus constituta nec
decimis, nec ulla possessione priven-
tur, ita ut novis Oratorijs tri-
buan-

buantur. Eadem habentur *can. 44.*
 32 Ex dictis consequens est, quod
 Parochus etiam ex prædijs intra
 suam Parochiam, & huic pro dote
 assignatis,olvere teneatur illi, cui
 debebatur, antequam prædia Ec-
 clesiæ assignarentur: nisi dum affig-
 narentur, hoc onere exempta fue-
 rint. Ratio est: quia res transit
 cum suo onere etiam in Ecclesias,
 si sit onus reale privatum, vel pen-
 sio alicui solvenda vi dominij aut
 facti præcedentis, ut certum esse
 ait, & fusè probat Suarez *in Defens.*
Fid. l. 4. c. 20. à n. 6. Neque factum
 patroni Ecclesiam dotantis priori
 decimatori nocere potuit: nam fa-
 ctum cuique suum, non adversario,
 nocere debet. *l. 155. ff. de R. l.* Et
 quamvis August. Barbos. *in c. 1. de*
Cens. n. 4. & Gonzal. *n. 6. in fin.* te-
 neant, ac probent, bona Ecclesiæ
 dotalia non tantum novis censibus,
 ac oneribus gravari non posse, uti
 certum est ex *c. 4. de Immun. Eccl.*
c. quamquam de Cens. in 6. & alijs,
nec non Auth. Item nulla. C. de
Episc. & Cleric. sed etiam oneribus
 ac servitijs antiquis liberari, quæ
 habebant annexa, antequam pro
 dote assignarentur Ecclesijs: hoc
 tamen juxta Host. Innocent. Joan.
 Andr. ac alios, quos refert Panorm.
in cit. c. 1. n. 6. solum intelligen-
 dum videtur de prædijs, quæ ipsi
 Patrono, ac Fundatori erant tribu-
 taria: hic enim eo ipso, quod donat
 Ecclesiæ, censetur remisisse, &
 quantum pertinet ad dotem neces-

sariam, tenetur remittere onus an-
 nexum. Pariter alius quiscunque,
 cui ex prædio aliquod servitium
 antea debebatur, censetur, nisi con-
 trarium exprimat, illud remittere,
 si Patronus cum ipsius consensu,
 prædium transfert in Ecclesiam,
 ut benè ait Panorm. *l. c. n. 7.* Non
 verò absolutè dici potest, quod cui-
 cunque domino per hujusmodi
 translationem præjudicetur, præ-
 diumque omni onere liberetur.
 II. Veram quidem cenfeo illam
 sententiam, quam post Felin. Card.
 Alban. Innocent. Bartol. Bald.
 Ruyn. Speculat. Archidiac. Imol.
 aliosque tenent Martha *de Jurisd.*
p. 4. cas. 11. n. 28. Guttier. *gg. præd.*
l. 1. g. 3. n. 15. Suar. *l. c. à n. 12.* Tan-
 ner. *in def. libert. Eccl. c. 13. Less. l. 2*
c. 33. n. 21. Laym. *l. 4. Theol. Mor.*
tr. 9. c. 6. n. 4. ac alij prædia Eccle-
 sijs collata fieri libera oneribus e-
 tiam antiquis, & pridem impositis,
 antequam pervenirent ad Eccle-
 siam, non solum illis, quibus erant
 obnoxia ipsi patrono, sed ijs quoq;
 quæ prius præstabant Reipublicæ.
 Hoc tamen solum procedit, ut ij-
 dem DD. fatentur, de illis oneribus,
 quæ imposita sunt à Principe secu-
 lari vi Jurisdictionis, quæ à suis sub-
 ditis tributa exigit; non item de il-
 lis, quæ vel ab Ecclesia imposita fue-
 runt, vel etiam à laicis jure dominij
 particularis (puta quia illud præ-
 dium erat proprium, & camerale
 bonum Principis) aut pacto cen-
 suali, feydhali, emphyteutico &c.
 Atqui

Atqui onus decimarum non est impositum à seculari Principe vi Jurisdictionis. Igitur illo non liberatur Ecclesia, si ad ipsam transit prædium jam antè subjectum oneri decimarum. III. In illo *c. sancitum* dicitur, quòd de manso Ecclesiæ, de decimis, oblationibus fidelium, hortis, ac atrijs &c. non sit præstandum aliquod *servitium præter Ecclesiasticum*. Igitur immunis est mansus Ecclesiæ solum à servitio seculari, non verò ab Ecclesiastico: non igitur à decimis. Contrariam tamen S. Thomæ sententiam usu, & consuetudine receptam esse significant Covarr. & Guttier. *ll. cc.* Quam licet Suar. *cit. c. 17. n. 30.* suaderi posse existimet ex *c. 46. 16. q. 1.* nihil tamen ex illo probatur, præcipuè si legitur, prout est in ipso Concilio Cabilonensi II. Nam ibi solum dicitur, ut Episcopi decimas deferri faciant ad Ecclesias; non verò exprimitur, utrum ad suas proprias, an verò ad illas, quibus antiquitus debebantur.

83 Jam verò grave dissidium est de alijs Clericis, Beneficium quidem, non tamen Curatum, habentibus, uti sunt Canonici simplices, Capellani, ijque, quos ab obligatione primum in Ecclesijs Parochialibus sacrum legendi Primisarios dicunt. Hos enim ad decimas reales onere personali persolvendas, & quod consequens est, etiam ad personales (sicubi in usu sunt) obligare videntur Panorm. in *cit. c. 1. de Cens.*

*n. 4. Suar. cit. c. 17. n. 21. Covarr. l. 1. var. c. 17. n. 8. Ricc. prax. for. Eccl. decis. 605. n. 4. Franc. Leo thes. for. Eccl. p. 2. c. 12. n. 55. Marc. Ant. Gen. pract. Eccl. q. 628. n. 3. Aug. Barbof. vot. decis. 41. n. 27. Val. Reginald. prax. For. pœnit. l. 9. c. ult. n. 87. Card. Luca disc. 1. de decim. n. 34. & disc. 2. n. 5. ubi ait, verum ac receptum dicti c. 2. intellectum esse, ut illi solum Clerici non solvant decimas, qui populo ministerium exhibent in cura animarum ac dispensatione Sacramentorum. Ducuntur his rationibus. I. Decimæ debentur de omni fructu, & ab omnibus solvendæ sunt *c. 21. h. t.* ergò nec Clerici Beneficiati excipiuntur. II. Clerici æquè, ac laici, percipiunt Sacramenta in Ecclesia Parochiali: tenentur igitur decimas eidem persolvere. *c. 20. h. t.* III. Onus solvendi decimas non tam personis, quàm rebus, & fructibus, ac lucris annexum est. Panorm. in *c. 7. h. t. n. 6.* Parùm igitur interest, utrum fidelis ille, qui fructus colligit, & lucrum facit, Clericus sit, an laicus.*

Assert. IV. Clerici Beneficiarij non curati, per se, seu onere personali, non tenentur ex fructibus sui Beneficij decimas solvere. Ita sentio cum S. Thoma 2. 2. q. 87. a. 4. in C. Arragon. *ibid.* Sot. *de Just. l. 9. q. 4. a. 4.* Em. Rodriq. *gg. reg. tom. 1. c. 87. concl. 4.* Rebuff. *q. c. n. 9.* Guttier. *gg. can. l. 2. c. 21. n. 57.* Sylvest. *V. Decim. q. 7.* Azor *p. 1. l. 7. c. 24. q. 5.* Less. *l. 2. de Just. c. 39. n. 23.* Filliuc. *tom. 2. tr. 27.*

17. 27. c. 8. §. 8. n. 178. Laym. l. 4. c. 3. n. 3. Pirhing b. t. n. 42. ac alijs. Et reverà non dissentiunt DD. qui in contrarium allegantur: si eorum dicta ponderentur: imò aliqui eorum, uti Suarez l. c. n. 23. Valer. Reginald l. c. Leo l. c. n. 57. expressè nostram sententiam tenent. Ejus veritas patet ex citat. c. 2. ubi dicitur, *Novum genus ex actionis esse, ut Clerici à Clericis decimas exigant*, id est, ex Ecclesiasticis redditibus. Quod probat Pontifex exemplo Levitarum, qui de decimis alijs Levitis decimas non solvebant. Neque fit discrimen inter Beneficiarios curam animarum habentes, & non habentes, sed universim sermo est de Clericis, illis videlicet, qui serviunt Ecclesiæ: neque enim Jura sacra de Clericis loquuntur, nisi qui ex officio in Ecclesia ministrant, cum Jure etiam novo Tridentini sess. 21. c. 2. de Reform. nemo ad sacros Ordines promovendus sit, nisi prius legitime constet, eum Beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat, pacifice possidere; & ad patrimonium, vel pensionem ordinari non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate suarum Ecclesiarum. Ratione probatur assertio I. Quia Ecclesiæ vult conferri beneficia sine diminutione. tot. tit. ut Eccl. Benef. sine dim. confer. Atqui non conferrentur sine diminutione, si destrahi inde deberent decimæ. II. Cle-

ricis non tantum Curatis, sed etiam reliquis Beneficiatis debentur decimæ, ut tradimus n. 342. Neque ex decima debetur alia decima, ut patet ex cit. c. 2. nisi SS. Pontifici. Sive ergò redditus beneficiales habeantur immediatè ex decimis, sive aliunde, non debentur à Beneficiatis decimæ: quia licet illi redditus habeantur ex prædijs beneficio assignatis, vel ex censibus &c. sunt tamen loco decimarum, & in harum vicem substituti.

Dixi per se, seu obligatione personalis, Clericos Beneficiatos non obligari ad decimas reales. Quod obligentur onere reali, si prædia, ex quibus percipiunt redditus beneficiales, obnoxia fuerint oneri solvendi decimas, antequam beneficio applicarentur, tenet communissima DD. contra Abulensem in Matth. 23. q. 193. quem sequuntur Sylvest. & Angelus: qui si loquantur de prædijs seculari titulo acquisitis, quod ex his Clerici nullo modo, & neque debito reali debeant decimas, opinio ipsorum neque probabilis est: cum ex his bonis etiam Parochi alijque Curati obligati sint, ut dixi n. 81. & 82. Quia res transit cum suo onere l. traditio ff. de acquir. rer. dom. l. alienatio ff. de contr. empt. l. si debitorem. C. de dist. pig. tametsi prædia fuerint Ecclesiæ donata: nisi vel ipsius patroni servitio fuerint obnoxia, vel vel donata fuerint cum consensu illius, cui servitium debebatur, is alter-

alterutrum horum factum est; aut si fundatum est Beneficium, vel ex novo, ex quo videlicet nullæ ante decimæ erant solutæ; vel ex fundo Gentilibus erepto, & nunquam ante hac à Christianis possessio; vel ex prædio per consuetudinem, privilegium, præscriptionem à decimis immuni &c. onere nec personali, nec reali, Beneficiatus ad decimas obligatur. Unde apparet, multum referre, sitne obligatio decimas dandi realis duntaxat, an verò etiam personalis: si enim tantum realis est, non obligatur in enarratis modò casibus possessor fundi; obligatur verò etiam in istis, si obligatio est personalis. Imò censeo, quâdo jam in Hungaria v.g. aut Morea, eriguntur rursus Beneficia tam Parochialia, quàm non curata, nec ex horum prædijs deberi decimas. Etsi enim antehac, dum penes Christianos essent, decimis fierint obnoxia, quia tamen limites Parochiarum eorundem prædia fuerunt confusa, ita ut dignosci non possit (uti ponimus) quinam fundi, & quibus Ecclesijs fuerint decimales, Beneficiatus fundatâ pro se habet intentionem, & possessionem immunitatis. Hinc universim in dubio præsumendum est, prædia Beneficij assignata esse libera, & absque decimarum onere: quod confirmant tum rationes modò allatæ, tum consuetudo, & praxis, vi cuius Clerici de fructibus beneficalibus decimas non solvunt, ut testatur

Palao *tr. 10. d. un. pun. 11. n. 4.* tum quia beneficia sine diminutione conferenda sunt; tum quia decimæ Beneficiarijs etiam non curatis debentur, & ex decimis aliæ decimæ non solvuntur.

Ex dictis facile est, ad ea, quæ *n. 86* 83. contra immunitatem Beneficiati non curati opponuntur, respondere. Quod primo loco dicitur, non est ratio, sed nuda assertio nostræ opposita, & modò rejecta. Neque probatur *cit. c. 21.* ibi enim solum dicitur, agri cultores debere de omnibus fructibus decimas pendere. Quod verò agricultorum nomine intelligantur etiam Clerici colentes prædia beneficalia, gratis asseritur, & contrarium patet ex *c. 2. h. t.* & rationibus *n. 84.* adductis. Ad 2. *q.* inde solum sequi, quod Beneficiati æquè ac laici teneantur ad decimas solvendas ex prædijs patrimonialibus; non verò, quod ex decimis debeant decimas; hoc enim novum est, & insolitum, ut dicitur *cit. c. 2.* Idem *q.* ad 3. nimirum onus decimarum esse annexum omnibus lucris, & fructibus, nisi ipsi fructus sint decimæ: atqui fructus, quos Clericus ex prædio beneficali colligit, sunt decimæ.

Asser. IV. Clerici, qui non habent Beneficium, nullique Ecclesiæ ex officio inserviunt, per se & onere personali obligati sunt ad decimas prædiales solvendas æquè ac laici. Hæc est sententia S. Thomæ, aliorumque, quos allegavimus

F

n. 78.

n. 48. eamque aperte probant hæc verba c. 2. h. t. *Illi vero Clerici, qui à Clericis spiritualium ministeriorum labores accipiunt, decimas eis debent*, cum minus probare non possint. Apertum enim ex hoc textu est, quod Clerici non sint omnino exempti ab onere decimarum: ergo saltem illi Clerici obligati sunt, qui Beneficium non habent. Quod verò eorum obligatio sit personalis, patet: quia alias quoad onus solvendi decimas nullum inter Clericos foret discrimen (quod tamen fit cit. c. 2.) cum etiam Parochi, quin ipse SS. Pontifex, & Episcopi, obligatione reali ad decimas teneantur, si vid. prædia possideant oneri decimarum ab antiquo subiecta, & alieni alteri Ecclesie, quam cui ipsi præsent, vel alteri cuiusdam decimatori, obligata. Neque intelligi verba illa possunt de Clericis solum conjugatis, uti intelligit Glossa: tum quia textus loquitur absolute; tum quia ratio, quæ ibi assignatur, æquè procedit de non conjugatis, quam de conjugatis. Præterea non possunt intelligi de solis Clericis minoribus, seu habentibus solum primam tonsuram, aut Ordines minores, uti intelligere videtur Rebuffus q. 5. m. 9. nam par est ratio de omnibus Clericis non beneficiatis quantumvis Sacerdotibus: quia etiam Sacerdotes subduntur Parochis quoad spiritualia, eorumque curæ in susceptione Sacramentorum subsunt, ut notant Canonistæ

in c. omnis utriusque de Paro. Unde quia ratio, quæ cit. c. 2. assignatur, æquè de his, quam de illis, procedit, obligatio utriusque æqualiter incumbit. Ratio verò, quæ ibidem assignatur, est: quia etiam Clericis ministrantur Divina. Hinc procedit assertio, si prædia sint in aliena, si in propria Clerici Parochia: pro utroque enim casu valet modo allata ratio.

Assert. V. Nullus Clericus tenetur ad decimas personales ex lucris spirituali titulo acquisitis, v. g. ex distributionibus quotidianis ob præsentiam in Choro, stipendijs pro Missa, Concione &c. Hæc assertio videtur re ipsa teneri ab omnibus, dum solum afferunt, Clericos ex fructibus titulo temporali acquisitis obligari ad decimas: non igitur ex illis, quos percipiunt ex ministerio spirituali. Ratio est: quia Ecclesia non obligat Clericos ad dandas decimas ex redditibus beneficiarum, nisi prædia beneficalia oneri decimarum antiquitus fuerint subiecta, & cum hoc onere ad Ecclesiam transferint, ut diximus n. 30. & seqq. Vult igitur, ut Clerici stipendium sui laboris, & Ministerij sacri integrum percipiant, ac liberum ab omni onere. At hæc ratio procedit de omnibus fructibus, ac lucris titulo spirituali perceptis. Accedit, quod juxta c. 2. h. t. novum genus exactionis est, ut Clerici à Clericis decimas exigant, id est, à Clericis quæ Clericis, & consequenter

er ex fructibus, & lucris, quæ percipiunt ut Clerici. Atqui omnes fructus, quos percipiunt titulo spirituali, seu ob ministerium spirituale, percipiunt ut Clerici, ergo &c. Quæ ratio ulterius sic declaratur. Ecclesia non vult gravari clericos in Ecclesiasticis bonis, nisi in casibus in iure expressis, ut patet ex *cit. c. 2.* ubi illos, quatenus Clerici sunt, eximit ab onere decimarum. Atqui casus iste, de quo loquimur, non est in iure expressus. Præterea Ecclesia non vult aliter gravare Clericos, quam Laicos, & consequenter gravat solum quoad fructus temporali titulo acquisitos.

19 Neque dicas, hæc pugnare cum dictis *num. præc.* ubi asseruimus, Clericos non habentes beneficium, teneri ad decimas prædiales onere etiam personali; esse autem parem rationem de decimis personalibus: quicunque enim tenentur ad decimas prædiales obligatione personali, tenentur etiam ad personales, nisi consuetudine aliud receptum sit. Negatur enim paritas inter has, illasque decimas; idcirco enim Clerici non beneficiati tenentur onere etiam personali ad decimas prædiales; quia fructus percipiunt titulo merè temporali; hoc ipso enim quod prædia non possident vi beneficii, non nisi temporali titulo possident. At verò fructus, quos ex ministerio sacro percipiunt, titulo spirituali percipiunt, etiamsi beneficium non habeant.

Asser. VI. Clerici non curati tenentur ad personales decimas solvendas ex quocunque lucro licito, quod titulo merè profano accipiunt, v. g. ex cantu, ad quem ratione beneficii non obligantur, ex artefactis, munere docendi, negotiis gestis &c. Ita Suar. *cit. c. 17. n. 24.* Fagundez *præc. Eccl. 5. l. 2. c. 2. n. 2.* Laym. *cit. c. 3. n. 2.* Pirhing. *l. c. n. 42.* Lefs. *l. 2. c. 39. n. 23.* Schambogen *h. t. n. 25.* Barbosa *cit. §. 3. n. 21.* & videtur communis omnium DD. quamvis Suar. *l. c.* asserat, esse super hoc varias opiniones. Ratio est: quia Clerici ex prædijs titulo profano acquisitis, v. g. hæreditate, legato, emptione &c. debent decimas Parocho, cui subsunt, ut diximus *n. 87.* atqui par est ratio de lucris titulo profano acquisitis. Neque Pontifex *cit. c. 2. h. t.* ubi Clericos obligat ad decimas suo Pastori solvendas, distinguit inter decimas prædiales, & personales.

Asser. VII. Parochi, aliique Clerici curam animarum ex officio exercentes, non tenentur solvere decimas personales. Ita rursus communis omnium. Ratio est I. quia non est textus, qui ipsos ad has decimas obliget, imò potius pro immunitate apertè stat textus *cit. c. 2. prin.* II. Quia decimæ personales debentur illi, qui ex officio alicui Sacramenta administrant. Atqui Parochi non habent aliquem pastorem, qui ipsis ex officio Sacramenta administrat. Suar. *c. 17. n. 18.*

¶ 20. Quia verò ista ratio solum procedit de Parochis respectu æqualium Clericorum, non verò respectu Episcopi, & SS. Pontificis, quibus subsunt; idcirco etiam assertio respectu horum non procedit. Cum enim omnium Clericorum proprius Pastor sit SS. Pontifex, &

in quavis Dioecesi Episcopus, qui etsi ordinariè Sacramenta, exceptis Ordinibus, non administret, doctrinam tamen eos pascit, & gubernat, beneficia confert &c. propterea Pontifici de jure communi decimas debent, nec non Episcopo quartam decimalem.

Q U Æ S T I O V.

An SS. Pontifex, Episcopi, ac Principes teneantur solvere decimas?

SUMMARIUM.

92. *Rationes negandi, SS. Pontificem ad dandas decimas obligari.*

93. *Rationes affirmandi.*

94. *Non tenetur ad ullas decimas obligatione personali.*

95. *Tenetur obligatione reali solvere ex pradijs titulo temporalis possessis.*

96. *Solutio objectionis.*

97. *Non tenetur ex bonis, quæ habet ut Pontifex.*

98. *Dilutio contrariorum.*

99. *Episcopi & Prælati jurisdi-*

ctionem quasi Episcopalem habentes nec ad Personales nec ad Prædiales decimas tenentur obligatione personali: tenentur tamen reali ex fundis titulo profano possessis, vel cum onere decimarum ad Ecclesiam devolutis.

100. *Ratio dubitandi de Principibus secularibus.*

101. *Tenentur æquè, ac reliqui fideles, ad decimas: nec eximere ab hoc onere quemquam possunt.*

102. *Solutio objectionis.*

92 **D**E Clericis in communi cum hætenus disputaverim, agendum modò est de ipsorum Prælati, utpote de quibus dubitandi specialis ratio est. Prælati Ecclesiæ meritò addimus Principes seculares: nam de his quoque dubium esse potest, benèque Potestas secularis Eccle-

siasticæ jungitur, Luna videt Soli: quæ est comparatio Innocentij III. c. solita 6. de Major. & ob. Et quidem ordiri placet à Capite Ecclesiæ, seu SS. Pontifice. Hunc ad nullas omnino decimas obligari suaderi potest I. Quia Princeps Supremus non solvit tributum. Cui enim so lve-

solveret? Non sibi; quod implicat. Non alicui superiori: quia superiorē non habet. Atqui decimæ sunt quoddam tributum, quod superiori debetur: SS. verò Pontifex superiorē non habet; est enim totius Ecclesiæ caput, & hanc superior. II. Decimæ non debentur, nisi Pastori, cui in perceptione Sacramentorum quis est subiectus. At SS. Pontifex non habet Pastorem, cui in perceptione Sacramentorum sit subiectus, sed ipse est Pastor Pastorum. *Joan. ult. v. 15. & seqq.*

93 Obligari verò etiam SS. Pontificem ad solvendas decimas, tenent Rebuffus *q. 5. n. 26.* & Andr. Hispanus *reg. 10. q. 11.* Ratio est I. quia etiam ipse tenetur supremum Dei dominium agnoscere: omnes enim, ut ait Rebuffus, sumus populus ejus, & oves pascuæ ejus; & nihil omnino habemus, teste Apostolo, quod non ab ipso acceperimus. Atqui in hunc finem, ut videlicet supremum Dei in nos dominium profiteremur, institutæ sunt decimæ. II. Etiam SS. Pontifex recipit Sacramenta Poenitentia, Ordinis, extremæ Unctionis, SS. Eucharistiæ, nec non Consecrationem, imò & Confirmationis Sacramentum, si hoc fortè ante electionem non accepit. Atqui Clerici, qui à Clericis spiritualium ministeriorum labores suscipiunt, decimæ eis debent. *c. 2. b. t.*

94 Assert. I. SS. Pontifex neque ad solvendas decimas personales, ne-

que ad reales obligatione personali tenetur. Ita cum S. Thoma *2. 2. q. 87. a. 4. in C.* omnes Theol. ac Canon. si duos modò nominatos excipiam⁹. Demonstrat assertionem gemina ratio *n. 92.* allata: cum repugnet, ut Princeps superiorē non agnoscens ad aliquod tributum sit obligatus. Hinc neque in lege Veteri SS. Pontifex decimas pendebat.

Assert. II. SS. Pontifex tenetur 95 onere reali ad solvendas decimas ex prædijs, quæ titulo temporali possidet, v.g. ex hereditate paterna, emptione &c. Ita communis DD. excepto forsan Abulensi, qui *q. 139. in Math. 22.* videtur ipsum ab omni decimarum obligatione absolvere. Ratio est, quia post Parochiarum & Diocesum divisionem prædia unicuique Ecclesiæ assignata habent annexum debitum decimarum, tanquam onus reale, respectu hujus, vel illius Ecclesiæ, cui fuerunt assignata. Ergò si Pontifex titulo aliquo temporali acquirat aliquem fundū, iste cum suo onere ad ipsum transit.

Neque obstat, quòd Pontifex sit su- 96 premus dispensator decimarum & Jurium Ecclesiasticorum: est enim solum dispensator, non verò dominus, & idcirco non potest eas suo arbitrio usurpare. Hinc quamvis obligatos ad decimas eximere ab hoc onere possit, uti multos exemit, ac ipsum etiam jus decimandi in Laicos quandoque transtulit, & sic eadem potestate, quā alios, etiam se ipsum eximere possit: id tamen dictis

non repugnat; quia agimus de obligatione ex jure communi, non verò de potestate, quâ se, vel alios obligatione potest eximere. Hanc ipsam tamen potestatem sine rationabili causa æquè parùm circa se, quàm circa alios usurpare potest.

97 Diximus, SS. Pontificem obligari ad decimas ex prædijs, quæ titulo temporali possidet. Nam, ut observant Suar. *cit. c. 17 n. 10.* & Hun. *Encyclop. p. 5. tit. 2. c. 2. n. 6.* non debet ex bonis, quæ habet ut Pontifex: illa nimirum, quæ donata sunt tum à Constantino Magno Melchiodi Papæ *añ. 312.* Ædes Lateranenses largiente; tum à Pipino Caroli M. patre post exclusos in Childerico III. Merovingios Galliarum Rege, non tantùm restituente, quæ Pater Carolus Martellus Ecclesijs abstulerat, sed Sedi Romanæ sub Stephano III. varias Provincias, quas notat Baron. *ad añ. C. 755. n. 27.* liberaliter donante; tum à Carolo M. patris, & fratris donationem non modò confirmante, sed compluribus Urbibus atque adeò integris Provincijs, quas ex Anastasio refert idem Baron. *ad a. 774. n. 6.* sub Hadriano III. munificentissimè cumulante; tum à Ludovico Pio paternam Caroli M. & avitam Pipini donationem sub Paschali I. ratam habente, & suâ, filiorum, ac procerum manu confirmante, cujus Sanctionis exemplar Gratian. *Can. Ego Ludovicus dist. 63.* mutilum refert, integrum verò Baron. *ad a. 817. n.*

10. ex Vaticanis monumentis producit; tum denique à Mathilde pijsimâ simul, & ditissimâ Comitissâ, Liguriam ac Tusciam eidem Romanæ Sedi sub Gregor. VII. *a. 1077.* donante. Quæ possessiones cum Ecclesiæ attributæ sint in sustentationem tum SS. Pontificis, tum Ministrorum ejus, ac propterea Patri-monium S. Petri vocentur, æquè parùm obnoxia sunt oneri decimarum, quàm bona, & redditus beneficiales Clericorum SS. Pontifice inferiorum.

Neque difficile jam est, ea diluere, quæ *n. 93.* opponuntur. Nam etsi omnes homines obligati sint ad colendum Deum, & supremum ejus in nos dominium agnoscendum, lex tamen Naturæ non præscribit certum modum id faciendi per Decimarum aut Primitiarum oblationem. Neque ad certum hunc modum obligat præceptum aliquod Divinum. Imò si daretur, non tamen obligaret summum Sacerdotem, uti non obligavit summum Sacerdotem Hebræorum. Neque obligat lex Ecclesiastica; tum quia SS. Pontifex est superior Legibus Ecclesiæ; tum quia lex de decimis solum est lata illis, qui Clericorum sacre jurisdictioni sub sunt: at SS. Pontifex nemini est subjectus. Æquè parum probat illud, quòd SS. Pontifex aliqua Sacramenta ab alijs accipit. Nam decimæ solum debentur Pastoribus, seu illis, qui ex officio divino ministrant. Atqui SS. Pontifex

sex non habet Pastorem, cujus sacrae jurisdictioni sit subiectus, & a quo teneatur Sacramenta suscipere.

Assert. III. Episcopi, alique Prælati jurisdictionem quasi Episcopalem habentes non obligantur ad decimas personales, vel ad prædiales onere personali. Obligantur verò ad has solvendas onere reali, ex illis fundis, quos possident titulo profano, vel cum onere prius annexo, antequam ad ipsos pervenerunt. Assertio est communis DD. Posterior pars, quòd teneantur ex bonis titulo profano acquisitis, patet à fortiori ex ijs, quæ n. 95. dixi. Quòd teneantur etiam ex ijs, quæ ad mensam Episcopi pertinent, si prius habebant annexum onus decimarum, quo per patronum non fuerunt liberata, constat ex dictis n. 81. & 82. Prima pars de onere personali probatur à paritate cum Parochis, aliisque Clericis beneficium etiam simplex habentibus; hos enim per se non obligari ad decimas diximus n. 80. & 84. & patet tum ex c. 2. h. t. & c. 46. 16. 9. 1. tum ex eo, quòd Episcopi non habent Pastorem, nisi SS. Pontificem; unde licet huic de Jure communi debeant, is tamen non exigit. Metropolitanò verò seu Archiepiscopo non sunt subiecti quoad susceptionem Sacramentorum, sed tantum quoad Jurisdictionem externam in certis quibusdam casibus, de quibus Aug. Barbosa. l. 1. Fur. Eccl. c. 7. à n. 19. Hæc autem subiectio nullum

jus tribuit Archiepiscopo ad decimas: cum istæ per se solum illi debeantur, cui tanquam Ordinario Pastori quoad susceptionem Sacramentorum subijcitur. Neque hæc alia afferri contra Episcopos possunt, quàm quæ contra SS. Pontificem n. 83. allata, & n. 98. rejecta sunt.

Præter sacrorum Antistites, & Principes Ecclesiæ, Reipublicæ quoque profanæ capita immunita ab onere decimarum esse existimat Thø. Trivis. in decis. venet. l. 1. decis. 29. n. 2. arg. l. 9. §. 8. ff. de Public. iuxta quam Fiskus ab omnium vectigalium prestationibus immunis est. Eandem suis Principibus asserunt Fiskales Brabantix apud Ant. Anselmum in Treboniano Belg. c. 1. §. 1. non tamen jus commune, sed præscriptionem immemoriam allegantes. Gloss. in c. 4. de Major. & obed. & Moneta c. 5. n. 26. etsi illos non omnino absolvant, aiunt tamē, non teneri solvere Ecclesiæ Parochiali, sed solum Episcopo: ut sicut in cæteris, ita in hoc quoque aliquid privilegij habeant.

Assert. IV. Imperator, alique Principes seculares, æquè ac reliqui Fideles, obligantur ad solvendas decimas. Ita unanimi consensu tradunt Canonistæ, ut benè ait Bern. van Espen. Fur. Eccl. p. 2. tit. 33. c. 7. n. 7. Estque res expedita, & firma regula, ut Hunn. Encyclop. p. 5. tit. 2. c. 2. n. 23. & 43. inquit, & ut Canonis. de decim. c. 4. n. 1. constitutif-
simi

fimi juris regula est, Fideles omnes, cujuscunque generis, ordinis, ac gradus sint, ad solutionem decimarum esse obstrictos. Ratio est: quia *c. 24. h. t.* dicitur, quemlibet decimasolvere teneri, nisi à prestatione ipsarum specialiter sit exemptus. Idem supponitur *c. 42. 16. q. 1.* Ratio ulterior est: quia etiam Principes subiecti sunt Ecclesiæ jurisdictioni, ut patet ex *c. 1. dist. 9. c. 11. & seqq. dist. 96. Extrav. 1. com. de Major. & obed.* estque dogma Catholicum, quod præter alios latè firmat Suar. *defens. Fid. l. 3. c. 22. & seqq. & l. 4. de Leg. c. 9.* Bellarm. *de SS. Pont. l. 5. c. 67. & 8.* Driedo *de libert. Christ. l. 2. c. 2.* Navarr. *in c. Novit. de Judic. not. 4. à n. 19.* Molina *de Just. tr. 2. d. 29.* Multò minùs possunt Principes seculares quemquam ab onere decimarum eximere: nam cum Laicis, ut dicitur *c. 25. h. t.* nulla sit de rebus spiritualibus concedendi, vel disponendi facultas, Imperialis concessio, quantumcunque generaliter fiat, neminem potest à solutione decimarum eximere, qua constitutione divinà debentur.

102 Neque pro Principibus quidquam probat *cit. l. Locatio.* Nam solùm dicit, quòd bona Fisci sint immunia à Vestigialibus: plus si diceret Jæus, erraret; cum nulla lex, nulla constitutio, nullum decretum Laicorum, libertatem, vel jura Ecclesiæ

ullatenus infringere, aut diminuerè valeat. *l. 12. & seqq. auth. Cassa. C. de SS. Eccles.* Quod Moneta cum glossa addit, Reges, ac Principes probabiliter nulli Ecclesiæ parochiali obligari ad decimas, sed soli Episcopo, absque fundamento asseritur: nullum enim in jure communi extat hujus doctrinæ vestigium; de privilegijs autem specialibus, & præscriptionibus hîc non loquimur, nec ex ijs argumentum ad omnes Principes fieri potest. Loquendo igitur de realibus decimis, haud dubiè illæ etiam ex Regum prædijs debentur illi Parochiæ, in qua sita sunt. Personales verò, uti in plurimis locis, ita maximè quoad Principes arrogatæ sunt, præcipuè cum isti compensationem earum faciant Ecclesiæ, pias sæpè fundationes novas faciendo, augendo veteres, pro conversione Hæreticorum, & Infidelium, alimenta ac expensas præbendo Evangelij præconibus, magnos sæpè sumptus faciendo in purgandis ab Hæresi suis regionibus, propulsando vim Mahometanorum, & Idololatrarum &c. Habent præterea propriam, ut vocant, Capellam, & Clerum, à quo Divina percipiunt, eumque liberaliter alunt: unde cum illa sit propria ipsorum Parochia, nulli alteri ad decimas personales, etiam ubi illæ adhuc in usu sunt, obligantur.

QUÆ.

QUÆSTIO VI.

An Religiosi ad dandas decimas sint obligati?

SUMMARIUM.

103. Ratio dubitandi de Religiosis.

104. Jure communi tenentur ad dandas decimas sicut Laici.

105. Tenentur ad Reales etiam exempti à jurisdictione Episcopi.

106. Solutio oppositorum.

103 **D**E Religiosis quoque specialis est dubitandi ratio, an ad decimas teneantur. Nam etsi ordinariè secularia beneficia, ratione quorū decimæ debentur, non possideāt, concurrunt tamen pleriq; Religiosi Clericis secularib; in cura animarū, & ut phrasi Apostoli utamur, cum ipsis laborant in Evangelio ac unā portant in vinea Domini pondus diei, & æstus. Unde æquum est, ut si cum ipsis non vivunt de altari, & communes decimas non habent, saltem onere eas dandi sint exempti. II. Non est eadem nunc ratio Regularium quoad solutionem decimarum, quæ fuit olim Monachorum. Nam primis Ecclesiæ temporibus Parochis erant subiecti. & Sacramenta ut Laici (quales ferè etiam ipsi erant, cum Ordines tunc non haberent) ab ipsis recipiebant, ut patet *ex c. Ecclesia aliisque* 16. q. 1. ac fusè probatur à Gonzalez in *c. intelleximus de etat. & qual. prefic. Card. Luca disc. 1. de Regular. & Bern. van Espen l. c. p. 3. tit. 12. c. 1.* Hodie tamen Sacramenta

à Parochis, & Episcopis non recipiunt, excepto Sacramento Ordinis & Confirmationis. Cum ergò Parochorum jurisdictioni iam non sint subiecti, nec cura, & labor spiritualis ipsis impendatur, sed potiùs ipsi impendant, non est ratio, cur decimas illis persolvant, cum istæ Evangelij Ministris debeantur ratione sacri ministerij, quod fidelibus impendunt. Verum hæc etsi evincant, Religiosos benè eximi privilegio Pontificio, non tamen probant, jure communi exemptos esse.

Assert. I. Religiosi ad decimas 104
personales, & ad reales de jure communi instar laicorū tenentur. *Alia est causa Monachorum*, ait S. Hieron. *ep. 1. relat. can. 6. 16. q. 1. alia Clericorum. Clerici pascunt oves, ego pascor: illi de altari vivunt, mibi quasi infructuosa arbori securis ponitur ad radicem, si munus non deferro ad altare.* Igitur quoad obligationem dandi decimas Religiosi non reputantur ut Clerici, sicut quoad reliqua, sed ut

G

Laici

Laici. Idem habetur *c. 4. h. t.* ubi dicit Pontifex, urgendos esse Monachos, *ut decimas de terris cultis, in quibus olim domus constituta fuerant, Ecclesia cum ea integritate persolvant, quâ priusquam in eadem Parochia morarentur, solabant persolvi.* Idem supponitur *c. veniens de transact.*

105 Afferit. II. Religiosi, etiam exempti à jurisdictione Episcopi, tenentur ad solvendas reales decimas. Statuitur expresse *c. statuto 2. §. ceterum h. t. in 6. ibi. Religiosi tam exempti, quam non exempti, de terris, & possessionibus acquisitis hactenus, & amodò acquirendis, decimas integrè solvant illis Ecclesiis, quibus eadem possessiones, & terræ prius fuerant decimales, nisi super hoc speciali jure, vel privilegio muniti.* Ratio utriusque assertionis est: quia si exempti essent, id foret, vel quia sunt personæ Ecclesiasticæ, vel quia sub generali regula de decimis non comprehenderentur. Primum dici non potest: quia etiam Clerici, etsi magis propriè, & simpliciter Ecclesiasticæ personæ sint, quàm Monachi, non sunt exempti ab onere decimarum, ut patet ex dictis *n. 87.* Sed neque alterum dici valet: quia etiam Religiosi sunt fideles, quibus Pastores Ecclesiæ Divina ministrant. Neque ex eo, quòd Regulares mendicantes, ac plerique alij à jurisdictione Episcoporum sunt exempti, sequitur, etiam exemptos esse ab obligatione decimarum, nisi speciali privilegio etiam hoc onere sint liberi, ut patet ex *c. 2. h. t. in 6.* Quia tamen modò Parochis non sunt subiecti, nec Sacramenta ab ipsis suscipiunt, consequens erat, ut sicut ipsa subiectione, ita onere quoque decimarum personalium, imò & realium onere personali solvendarum, liberarentur. De quo tamen privilegio commodius agetur *cap. seq.* 106

Hinc patet responsio ad ea, quæ pro ipsorum exemptione *n. 103.* allata sunt. Ad I.R. Vel Sacramenta administrant, & Verbum divinum prædicant ex officio, id est, ratione Beneficij Ecclesiastici, quod fortè habent; vel ultrò, & spontanea in Deum, & proximum charitate, ut faciunt plerique? Si prius: tunc non solum immunitas à decimis solvendis, sed etiam decimæ ipsis debentur; verùm solum ut Clericis, & Beneficiatis (quod est merè per accidens, & extra præsentis contrarietatis fines) non verò tanquàm Religiosis. Si secundò dicatur, clarum est, nullà ipsos exemptione prætere posse, cum pro labore spontaneo, & ultrò impenso stipendium non debeatur. Illud duntaxat sequitur, legitimam SS Pontifices caulam habuisse ipsos eximendi, dandique privilegia, quæ *seq. n. 9. 8.* referemus. 107

QUE

QUÆSTIO VII.

An Pauperes teneantur dare decimas?

SUMMARIUM.

107. Ratio eximendi Pauperes.

108. Ratio obligandi.

109. Obligantur, si solutis decimis remanet, unde se suosque alant.

110. Extremâ necessitate laborantes non obligantur.

111. Nec tenentur compensare, si ad pinguiorem fortunam venerint.

112. Non tenentur, qui gravi necessitate premuntur.

113. Nequeunt tamen propriâ eas auctoritate retinere.

114. Nisi videant, se frustra suam indigentiam allegaturos.

115. Tenentur postea compensare quando solvendo fuerint.

107 **P**auperes obligatos non esse ad dandas decimas, videtur absolute tenendum esse. I. Quia inhumanum est pro alendo Clero illis aliquid extorquere, qui ægrè se suosque alunt; & templa Dei viva spoliare, ut lapidea erigantur, & ornentur. Certè non est hæc mens Ecclesiæ, quæ pia mater est, & rigore non utitur, nisi in reos contumaces, ac præcipuam pauperum curam semper habuit. II. Quia decimæ sunt tributa egentium animarum, ut ex S. August. dicitur c. 66. 16. q. 1. Unde cum Clerici, quibus solvuntur decimæ, teneantur inde pauperes alere, frustra eas, & malè a pauperibus petunt, utpote quas solutas restituere tenentur: dolo enim facit, qui petit, quod restituere oportet eundem. reg. Jur. 59. in 6. & ut J. Ct. ait l. 8. ff. de doli malis, & met. except. dolo facit, qui petit,

quod redditurus est. III. Quia cæcus, & pauper ad collectas non tenentur c. 4. de Cens. Hinc pauperes universim ab onere decimarum absolvi antiquus Canonista Melendus apud Innocent. in c. licet de Censib. qui hanc opinionem non improbat.

Absolute verò illis hanc obligationem imponere videntur S. Thō. 9. 87. a. 4. & ibi Sotus ac alij, Alensis p. 3. q. 51. memb. 7. a. 1. Sylvester V. decima n. 13. Angel. alijque Summistæ eod. Gloss. & Gemin. in c. quia 12. q. 1. Joan. Andr. Butr. & Panorum. in c. 7. h. t. Tyndar. tr. de decim. à n. 38. Rebuff. q. 5. n. 14. Canis. c. 5. n. 1. Moneta c. 5. n. 28. Hun. cit. c. 2. n. 25. Gonzal. in c. 4. h. t. n. 7. ac communiter alij. Rationem dant I. Quia decimæ debentur ex iustitia, & quasi debitum exigere possunt. c. 14. h. t. at propter inopiam iniustitia committi non debet.

G 2

l. pa-

l. palam §. non est ff. de R. N. Neque in debitis habetur respectus paupertatis, nisi postquam debitor bonis cessit: imò *qui bonis cesserint, nisi solidum creditor receperit, non sunt liberati. l. 1. C. Qui bonis ced. poss.* nisi quòd in carcerem detrudi non possunt. II. Quia decimæ sunt Ecclesiæ ex reservatione divina. *c. tua h. t.* Igitur invitâ Ecclesiâ non possunt à quoquam, etiam prætextu paupertatis, retineri: nam nemo jus sibi ipsi dicere potest; & ubi præjudicium alterius vertitur, semper vocandus est is, cujus interest. *arg. c. 2. de Procurat. in 6. l. 47. ff. de Rejud. l. 39. ff. de adoption. l. 49. ff. de inoff. testam.* III. Quia onus solvendi decimas est reale, prædiis-que inhærens & idcirco absque respectu possessorum ipsa semper manent obligata Ecclesiæ. IV. Quia pauperes de ipsâ eleemosyna tenentur decimasolvere, ut cit. DD. aliique communiter observant: tum quia etiam ipsis ministrantur Divina; tum quia decimæ non solum debentur pro alendo Clero, sed etiam in recognitionem universalis domini divini. *cit. c. tua h. t.* Verùm sicut illa, quæ *num. præc.* attulimus, pauperes non absolvent ab omni decimarum onere; ita nec ista eosdem absolutè, & sine discrimine ligant.

109 Affer. I. Pauperes, qui communiantum, & tolerabili paupertate laborant, seu redditus quidem tenues habent, sufficientes tamen ad

se suosque, etiam solutis decimis, alendos, ad eas solvendas sunt obligati. Ita communis omnium, & certa sententia. Ratio est: quia etsi pauper dicatur, qui ex sola opera victum quærere debet, & ultra victum statui convenientè nihil habet. *C. Quod super his de voto, & ibi Panor. not. 3. l. Paupertas 7. & ibi Gloss. ff. de Excusat. Jason in l. si constanter ff. sol. matr. n. 147.* revera tamen indigus non est. Atqui à solvendo debito sola indigentia excusare potest, eaque necessitas, ob quam obligationi satisfieri non potest, absque solventis gravissimo damno, quale non incurreret creditor ex dilata, vel negata solutione. Suffragatur asserto consuetudo: nam ubique hujus generis pauperes decimas solvunt, nec ullum unquam tribunal renuentes absolvit: alias plurimi ex plebe, & non pauci de nobilitate immunes ab hoc onere forent, & sic non obtineretur finis, propter quem decimæ sunt statutæ.

Affer. II. Pauperes, qui extrema necessitate laborant, non tenenturolvere decimas. Ita rursum omnes. Ratio patet: quia in tali necessitate constituti etiam aliena accipere possunt, si is, cui auferuntur, non æquè est indigus: multo igitur magis retinere possunt propria. Ratio ulterior est: quia in extrema necessitate omnia sunt communia. *c. 26. consecr. dist. 5. c. 8. dist. 47. l. 2. ff. ad L. Rhod. de jactu.* Neque obstat *c. 3. de furt.* ut fuse post Covarr.
ac

ac alios ostendit Card. de Lugo d.
16. de Just. n. 153. & 54. & Em.
Gonzal. in cit. c. 3. n. 5.

III Limitat assertionē Rebuff. l. c. ait-
que, debere pauperem in hoc casu
habere propositum reddendi, si ad
pinguiorem fortunam venerit, &
id in confessione aperire, ac pro-
mittere. Hoc Suarezius tom. 1. de
Relig. l. 1. c. 16. n. 17. asserit esse pla-
nè fallum, eò quòd is, qui in extre-
ma necessitate accipit alienum, il-
ludque consumit, postea non te-
neatur restituere, quia nec tene-
tur ratione acceptionis, quæ justa
fuit, nec ratione rei acceptæ, utpo-
te quæ consumpta jam est: ergo à
fortiori neque in nostro casu; ne-
que accipitur tunc res aliena, sed
propria. Verum licet falsa sit do-
ctrina Rebuffi quoad obligationem
confitendi; quid enim opus est ex-
primi in Confessione, quòd ob ex-
tremam necessitatem non solve-
ris, & promitti, quòd cessante ne-
cessitate solvere velis, cum non
solvendo non peccaris, & proposi-
tum solvendi habere possis absque
eo, ut illud exprimas Sacerdoti, nec
præceptum ullum extet, vel neces-
sitas id exprimendi? Si tamen lo-
quamur de obligatione restituendi,
quando necessitas desierit, & sol-
vendo fueris, non meretur ullam
censuram illa assertio, cum multi
graves D.D. obligationem agnos-
cant restituendi sublatà necessita-
te, & datà solvendi copiam, si etiam in
extrema necessitate alienum acce-

pisti, aut debitum non solvisti;
ut videre est apud Lessium de Just.
c. 16. à n. 3. & Card. de Lugo disp. 16.
à n. 170. & disp. 21. à n. 1.

Asser. III. Pauperes, qui gravi ne-
cessitate laborant, ita ut solutis de-
cimis se suosque alere non possent,
sed gravi penuriâ laborare, aut
mendicare aliudve grave malum
subire cogentur, ad eas solven-
das non tenentur. Ita sentio cum
Suar. cit. c. 16. n. 16. & 18. Laym.
l. 4. Theol. Mor. tr. 6. c. 3. n. 6. Palao
tr. 10. disp. un. pun. 11. n. 2. Pir-
hing h. 1. n. 46. aliisque, contra Jo-
an. Andr. Panorm. Rebuff. Canis. ac
alios, qui extremam solùm neces-
sitatem exprimunt. Verum nec isti
re ipsa dissentire videntur, sed so-
lùm aliter explicare extremam ne-
cessitatem, quàm accipiatur passim
à Theologis, & quam isti dicunt
gravem, ipsi dicere extremam. Ra-
tio est: quia Ecclesia non censetur
velle, ut cum tanto rigore exigan-
tur, & pauperes non habeant su-
stentationem sibi suisque congruam;
cum enim velit, ut Clerici de De-
cimis, aliisque redditibus beneficia-
libus, hisce pauperibus succurrant,
profectò non vult, ut ad solven-
dum adigantur, quod ipsis Clerus
erogare tenetur; hoc præcipue
tempore, quo pars illa reddituum
Ecclesiasticorum, quæ pauperibus
destinata erat, cum alijs confusa
est, ita ut largitio in pauperes fa-
cienda ex arbitrio Clericorū pen-
deat.

113 Geminam tamen limitationem, quam assertioni plerique vel apponunt, vel supponunt, libenter admitto. Prima est, quod pauperes modò dicti retinere decimas propria auctoritate non possint, sed prius suâ inopiam pastoribus Ecclesiæ repræsentare, & probare debeant: quia licet pauperibus, vel in alios pios usus erogari debeat, quod ex decimis aliisque redditibus Ecclesiasticis superfluum est, hæc tamen dispensatio est commissa Clericis, non verò ipsis pauperibus; cum nullus eorum in specie jus aliquod habeat. Unde prius ipsi satisfacere obligationi suæ debent, & tunc Clerici restituere tenentur, si ita exigat debitoris inopia, vel brevi, ut ajunt, manu acceptas remittere. Neque prædicta regula, quod *dolo facit, qui redditurus est*, locum habet, quando præjudicium alterius vertitur, ut observant Butrio, alique in *c. 7. h. t.* & Glossa ac Turrecr. in *c. Quicumque* 16. q. 7. post Hostiens. Gloss. ac alios. Quia etiam is, qui ratione paupertatis tutelam, vel curam subterfugit, allegare ipsam, & probare tenetur. A fortiori igitur allegare eandem, ac probare debet, qui debitum non solvit. Aliàs innumeris deceptionibus (ut alia taceamus) anfa daretur. Quomodo probanda sit paupertas, latè tractant Covarr. *l. 2. var. c. 6. n. 7.* Mascard. *vol. 3. de Probat. concl. 1154. n. 13.* Pacian. *l. 1. c. 54. n. 35.*

114 Si tamen pauper gravi necessi-

tate laborans existimet, decimas sibi remissum non iri, etiamsi illam alleget, ac probet, non tenetur allegare, sed decimas retinere potest; modò certus sit de sua necessitate, ut benè observant Suar. *l. c. n. 18.* & Palao *l. c. n. 2.* non enim injuriam in tali casu decimatori facit, sed retinet solum, quod sibi debetur, & iniquè negatur.

Alteram limitationem communior 115 addit, quod qui gravi, non verò extrema necessitate pressus retinuit decimas, restituere postea, ac compensationem facere debeat, quando ad pinguiores fortunam venerit, & solvendo fuerit, seu, quod idem est, gravi necessitate non tolli, sed solum differri obligationem solvendi. Sequitur ex generali illa doctrina, quam tenent communissimè DD. contra nonnullos, quod is, qui rem alienam, vel propriam, quam debebat alteri, in gravi necessitate consumpsit, teneatur postea restituere, quando potis solvendi est: neque enim casus decimarum videtur excipiendus, cum obligatio eas solvendi sit ex justitia, & non minus fortis, quam aliæ obligationes, ac Ecclesia in præjudicium eorum, quibus decimæ debentur, non velit plus favere debitoribus, quam quantum requirit eorum necessitas, ac Charitas Christiana; at utraque hæc solum requirit dilationem, non verò omnimodam condonationem. Alia ratio est extremæ necessitatis: quia hæc omnia (ut aiunt) facit

facit communia, & qui ex illa alienū, vel accipit, vel retinet, non tam de alieno, quā de proprio disponit. Verū tamen esse existimamus, etiā illum, qui non extrema necessitate pressus, inopiā suā pastoribus Ecclesiā probatā ad solvendum com-

pulsus non est, debito prorsus liberari: censendi enim illi sunt donationem fecisse: si enim dilationem tantū concedere voluissent, id expressissent. Ex hactenus dictis abundē patet responsio ad rationes in contrarium.

Q U Æ S T I O V I I I.

*Quis ex pradio locato teneatur solvere decimas,
Locator, an Conductor?*

S U M M A R I U M.

116. *Varij modi locandi pradia.*

117. *Si Colonus est partiarius, solvit tam ipse, quā locator.*

118. *Vel ex fructibus nondum divisus vel post hos divisos quivis ex sua parte.*

119. *Si pro certa pensione locatus est fundus, solvit solus colonus; sicut & emphyteuta.*

120. *Occurritur objectioni.*

121. *Ex sua pensione locator ad ni-*

hil tenetur.

122. *Solus fundi dominus tenetur, si pro certa mercede conduxit coloni operam.*

123. *Tenetur quidem iste ex sua mercede ad decimas personales.*

124. *Fere tamen excusatur.*

125. *Exempto domino etiam colonus eximitur.*

126. *Dumodo privilegium domini sit reale.*

116 **D**ominus an Colonus ad decimas pradiales obligetur, valde ambiguum esse videtur propter jura inter se (ut quidem apparet) pugnancia. Nam solum colonum obligari, sumitur ex c. 8. h. r. ubi quibusdam Religiosis precipitur, ut de possessionibus ad firmam acceptis, seu conductis, plenariē solvant decimas: nec fit mentio de domino locante. Solius coloni meminit etiam Clem. 1. eod. Econtrario solus locator videtur obligari c. li-

cet 11. eod. ibi: non est licitum vobis decimas de terris vestris subtrahere, quas aliis traditis excolendas. Uterque verò oneri decimarum subiicitur c. à nobis eod. ibi: respondemus, quod à dantibus, & recipientibus p. sessiones ad firmam, de fructibus, quos percipiunt, decimæ sunt solvenda. Et c. tua 26. eod. dicitur: sicut colonus de parte fructuum, quæ sibi remanet ratione cultura: sic & dominus de portione, quam percipit ratione terra, decimas

nam reddere sine diminutione tenetur. Ut hæc jura antinomiam non contineant (uti revera non continent) varij modi, quibus prædia elocari solent, distinguendi sunt. Nam I. locari possunt eâ lege, ut dominus à colono accipiat dimidiam, vel tertiam fructuum partem. Et tunc colonus dicitur Partiarus, eò quòd partiatur fructus cum domino locante, seu partem unam, aut plures illorum percipiat. II. Conducitur quandoq; solùm opera coloni pro mercede, vel in pecunia, vel in fructib⁹ solvenda: quo casu solvi merces operæ debet, etiâ si ex aliquo infortunio, & absq; coloni culpa nihil fructuum proveniat. III. Quandoque fundus conceditur sub censu annuo pendendo in certa quantitate, vel pecuniæ, vel fructuum. Quæ concessio Emphyteusis est, si præter annuam præstationem ad meliorationes tenetur colonus; si servitutem fundo, vel jus servituti in effectu simile imponere fundo potest; si canon solvitur in recognitionem dominij directi &c.

117 Assert. I. Si colonus est partiarus, seu mediarius, ita vid. ut pars dimidia, vel tertia, fructuum debeat domino, ad decimas tenetur tam conductor, quàm locator; quilibet pro rata fructuum, quos percipit. Patet ex *cir. c. 24. & c. 26. h. t.* & tradunt ibi Glossi. Panorm. n. 14. & in C. *Cum sint. h. t. n. 5. & 6.* ac passim alij. Ratio est: quia hac locandi ratione inicitur quædam so-

cietas, & utriusque sunt fructus. Unde, cum quilibet ex suis fructibus obligetur ad solvendas decimas, consequens est, utrumque debere solvere; nisi aliud in pactum deductum sit vel consuetudine receptum.

Duplex porrò modus est ex his 118 fructibus dandi decimas. Primus, isque optimus, ac usitatus, si ex fructibus nondum divisis decimæ separantur, & his separatis ex reliquo cumulo sua cujque pars tribuatur: & tunc neuter ex hac parte ad quidquam ampliùs tenetur, quia ex iisdem fructibus decimæ bis non debetur. Sed neque ad personales decimas postea tenentur: hæc enim debentur ex lucris personæ. At verò fructus isti non sunt lucra personæ, sed prædij proventus: decimæ autem ex prædijs sunt reales, & hæc jam sunt solutæ. Alter modus est, ut priùs integrum cumulum fructuum inter se pro rata dividant, & postea quilibet de suo decimas separatim solvat.

Assert. II. Si locatus est fundus 119 pro certa pensione, v. g. ut solvat colonus domino quotannis sex tritici medimnos, decimasolvere debet solus colonus. Ita post Innoc. Hostiens. & Gloss. *l. c.* Panorm. *ll. c. c.* Moneta *c. 6. n. 40. & 42.* Azor *p. 1. l. 7. c. 24. q. 4.* Canis. *c. 4. n. 2.* Zoel. *h. t. n. 62.* Pirrhing. *h. t. n. 48.* aliique communiter, sicque intelligendum est *c. 8. h. t. Clem. 1. eod.* Ratio est: quia onus decimarum est annexum fructibus. *c. 28. & 33. h. t. cum*

cum ergo in tali casu colonus omnes fructus faciat suos, consequens est, quod cum illis in ipsum transeat etiam onus decimarum. Idem dicendum est de Emphyteuta: tenetur enim solus decimas integras solvere, nihil verò Dominus directus, ut mox dicemus.

120 Dices, hac ratione colonum nimium gravari. Etiam si enim omnes fructus faciat suos, tenetur tamen inde solvere certam quantitatem vel pecuniæ, vel fructuum: ergo re ipsa idem est, ac si aliqua pars fructuum immediatè cederet ipsi domino; & sic non videtur esse aliquod discrimen inter hunc casum, & illum alterum n. 117. propositum. Ergo sicut in illo dominus fundi tenetur pro rata solvere decimas, ita pariter in isto tenetur solvere pro rata mercedis. R. non gravari nimium: quia etsi solus sustineat onus decimarum, minuitur tamen propter illud pensio solvenda, quæ utique maior imponderetur, si divisum esset onus decimarum inter ipsum & locatorem: ponitur enim, justam esse mercedem locationis, tametsi onus illud conductori incumbat, id est, impositam esse non tantam, quæ correspondeat decem partibus fructuum, sed eam solum, quæ correspondeat novem partibus, quæ remanent colono.

121 Assert. III. Locator in casu modo dicto non tenetur ad decimas. Ita cum Hostiens. Joan. And. Innoc. & Panorm. sentiunt Gloss. in c. tua

nobis. Suar. c. 35. n. 14. Zoef. h. t. n. 24. contra Abulensem in c. 23. Math. q. 204. qui existimat, locatorem teneri ad decimas ex pensione: quia, ut ait, est lucrum ipsi accrescens, & ex omni lucro debetur decima. Cum Abul. sentiunt Gloss. l. c. & Moneta cit. c. 6. n. 40. in fin. Verum assertio nostra omnino tenenda esse videtur. Si enim teneretur ad decimas, tunc vel ad prædiales, vel ad personales? Non ad prædiales: hæ enim ex toto fructuum cumulo solvuntur à conductore, & sic illa pensio, quæ locatori datur, jam est decimata à colono; neque ex eadem re decimæ bis debentur. Non ad personales: partim quia illa pensio, quamvis fortè fiat in pecunia, non est lucrum ex industria personæ, sed proventus ex fundo: partim quia locator ex illa dat decimas per colonum, dum propter annexum earum onus exigit minorem pensionem, eamque duntaxat, quæ correspondet novem partibus penes conductorem remanentibus. Unde si & ipse ad decimas teneretur, illæ ex eodem proventu bis solverentur.

Assert. IV. Si pretio conductæ est 122 opera coloni, nim. ut fundum colat pro certa vel summa pecuniæ, vel quantitate fructuum, solus fundi dominus ad decimas obligatur. Est hæc sententia Panorm. in c. tua nobis h. t. n. 14. Moneta c. 6. n. 40. Azor. l. c. aliorumque communis. Constat ex c. 22. & c. 33. h. t. Et

H de

de hoc casu procedit *c. 11. eod.* ubi solus locator videtur obligari ad decimas. Ratio patet ex dictis *n. 119.* quia is debet decimas, cujus sunt integri fructus: atqui fructus omnes in tali casu sunt locatoris. Neque refert, quod non omnes apud ipsum remaneant, eò quod certam eorum partem, vel pecuniam, colono pro mercede solvere tenetur. Non, inquam, hoc obstat quia re verà omnes fructus suos facit æquè ac agricola, qui suis manibus fundum colit. Unde sicut iste juxta *cit. c. 22. & 33.* solvere tenetur integras decimas, non deductis prius expensis, ita pariter locator tenetur integras solvere, antequam deducat mercedem colono debitam. Neque in tali casu dominus fundi, si propriè loquamur, locator est, sed conductor: conducit enim coloni operam, sicut agricola messorum, diciturque prædium colere suis sumptibus, ac manibus, tametsi colat per alium: ut patet ex *c. 27. 28. & 29. h. t.* Isque, qui fundum sic colit, propriè colonus non dicitur, sed mercenarius.

623 Assert. V. Colonus in casu modo dicto, quando vid. suam operam fundo colendo pro certa pecuniæ, vel fructuum quantitate locat, tenetur ex sua mercede decimas personales, sicubi in usu sunt, solvere. Ita Joan. Andr. *in c. cum sint h. t. Pa-* norm. *l. c. n. 15.* Abulens. *cit. q. 204.* Suar. *l. c. n. 13. & 14.* Moneta *l. c. n. 42.* Ratio est: quia merces, quam

accipit, non est fructus fundi, sed lucrum ex propria industria; unde ex illo ad decimam personalem, non minus quam alij mercenarij, ac famuli ex sua mercede, aut negotiator ex suo lucro, deductis tamen, ut infra dicemus, prius expensis, & in his computando suum laborem, quantum vid. iste valet juxta communem estimationem. 114

Dices: Dominus fundi juxta dicta *n. 121.* ad nihil tenetur, si illum locavit pro certa mercede sibi solvenda: quia integras decimas solvit colonus. Ergo vicissim in isto casu ad nihil tenetur colonus, quia integras decimas solvit dominus. R. non esse paritatem: nam in illo prior casu canon, quem accipit à colono, vel emphyteuta dominus, non est merces operæ, ac lucrum personæ, sed fructus fundi; ex fundo autem solus colonus, ac emphyteuta integras decimas solvit, estq; proinde liber dominus. Merces è contrario, quam pro fundo colendo accipit colonus, est lucrum industria: ex lucris autem de jure communi debentur decimæ personales. Neque obstat, si fortè non pecunia constituitur, sed certa pars fructuum; nam hi substituuntur loco pecuniæ. Ordinariè tamen ad nihil tenetur, tum quod decimæ personales ferè in desuetudinem abierunt; tum & vel maximè, quia estimationem sui laboris detrahare potest, quâ detractioe factà ferè nihil residuum lucri erit, cum opera, & labor

labor ordinariè perfectè respon-
deat mercedi, & hæc illum rarò ex-
cedat, ac sæpè sit minor. Putat Suar.
l. c. in fine, huiusmodi colonum ex
eo quoque capite excusari posse,
quòd censeatur esse quasi usufru-
ctuarius, & habens dominium utile
fundi, & consequenter mercedem,
quam accipit, non tam lucrum esse
personæ, quàm fructum fundi. Cum
ergo decimæ ex fructibus fundi in-
tegræ persolvantur ab ipso domi-
no, ad nihil tenebitur colonus.

125 Assert. VI. Si dominus fundi ha-
bet privilegiū reale exemptionis à
decimarū solutione, neq; colonus ad
decimas reales obligatur. Patet à
sensu contrario ex *Clem. 1. h. t.* & ibi
tradunt Gloss. *V. ad excolendas*. An-
char. *n. 6.* Card. *n. 21.* Henric. *in*
Summ. l. 7. c. 27. n. 8. Moneta *c. 5.*
n. 2. Gonzal. *in c. 4. h. t. n. 9.* ac alij.
Ratio est: quia privilegium reale de
jure communi transit in colonum
cum usufructu fundi, ut cum com-
muni tradunt apud Henric. *l. c. lit.*

K. Socinus jun. *l. 2. consil. 268. col.*
1. & consil. 296. n. 6. Panorm. *in c.*
1. h. t. n. 4. & l. 1. consil. 9. dub. 2.
Bonifac. de Vitalin. *in clem. 1. de*
Privil. n. 31. Huiusmodi privile-
gium reale concesserunt Societati
Jesu Paulus III. Pius IV. & Greg.
XIII. Qui ultimus expressè dero-
gavit capitulo 34. *h. t.*

Diximus: *si dominus habet pri-* 126
villegium reale. Personale enim,
cū in hæreat offibus personæ, utiq;
ad alios non transit. Hinc quia quo-
rundam Religiosorū privilegia, sal-
tē olim, solum erant personalia, id-
circo præcipitur *c. 11. h. t. ut de ter-*
ris, quas alijs tradunt colendas, de-
cimæ solvantur. Utrū verò pri-
villegium reale sit, colligendum est
ex verbis rescripti, quæ si immedia-
tè procedant de prædijs, non perso-
nale, sed reale erit, ut benè obser-
vat Franc. Leo *p. 2. thes. for. Eccl-*
c. 12. n. 62. Verū de his infra fu-
sius.

QUÆSTIO IX.

An Possessor fundi teneatur ad decimas ab antecessore
non solutas?

SUMMARIUM.

127. Difficultas questionis.

128. Auctoritas pro obligatione
successoris.

129. 130. 131. Rationes pro eadem.

132. Successor universalis tenetur

ad decimas à testatore non solu-
tas.

133. Particularis ad nihil tenetur.

134. 135. 136. Prima ratio asser-
tionis.

H2

137.

137. 138. 139. 140. 141. *Alteratio.*

142. *Tertia.*

143. 144. *Decima non sunt tributum proprie dictum.*

145. *Quo sensu Deus dicatur eas sibi reservasse.*

146. 147. 148. *Discrimen inter Tri-*

buta & Decimas.

149. *Decima non sunt onus predij immediatè annexum.*

150. *Nec habent tacitam hypothecam in bonis debitorum.*

151. *Non valet hic argumentum à dote, pupillo, & fisco.*

127 **Q**uestio est, an si Titius uno, vel pluribus annis ex suo fundo decimas, vel ob impotentiam, juxta ea, quæ de pauperibus diximus à n. 109. vel ex negligentia, & iniquitate non solvit, ac postea eundem Caio vendat, novus hic possessor decimas à Titio non depensasolvere teneatur. Ardua hæc, siqua alia de decimis, controversia est, utrimque stantibus, tum gravibus & multis DD. tum magno rationum pondere, ut difficile sit discernere, affirmans, an negans opinio sit probabilior. Unde immeritò dicit Canis. c. 4. h. t. n. 3. certum esse, quòd solummodo Titus cogendus sit.

128 **N**ovum fundi dominum conveniri posse, tenerique, si conveniatur, ad solvendas decimas præteritas, tenent cum Joan. Andr. Hostiens. & Frider. de Senis, Panorm. in c. 7. n. 6. & c. 28. h. t. n. 5. Cassanæ, in consuet. Burgund. rubr. 4. §. 16. n. 4. & rubr. 11. §. 6. n. 3. Tiraq. de retract. lig. §. 6. Gloss. 1. n. 7. Valasc. de jure Emphyt. q. 17. n. 18. Rebuff. q. 9. n. 9. Cened. ad decretal. collect. 86. n. 3. Gigas de pension. q. 39. n. 10. & q. 43. n. 4. Nicol. Everh. in Topic. loc. à tribut.

ad decim. n. 3. & Consil. 183. n. 5. Capyc. decis. Neap. 26. n. 26. Azor p. 1. l. 7. c. 24. q. 2. & q. 18. Gutierrez l. 1. q. q. can. c. 1. n. 111. Aug. Barbof. l. 3. Jur. Eccl. c. 26. §. 4. n. 11. & de off. Paroch. c. 82. §. 4. n. 11. nec non in c. 33. h. t. n. 3. Honorius h. t. n. 29. Garcias de expensis c. 11. n. 54. Gonzal. in c. 14. h. t. n. 2. Engel h. t. §. 1. n. 17. aliique ab his relati. Et quidem multi eorum, aut plerique, hoc concedunt etiam tunc, quando antiquus possessor conveniri potest. Unde ajunt, in arbitrio decimatoris esse, convenire novum possessorem, vel antiquum. Advertit tamen sapienter Engel n. 20. hanc opinionem locum non habere, si decimatio competat laico, vel clerico titulo patrimoniali vel singularis privilegij, eo quòd favor de tributorum onere transeunte ad novos possessores, sit publicus, & pro Principibus, ac Ecclesia statutus, non pro particularibus personis, quibus privato tantum, & profano titulo aliquod jus competit.

Rationes adduci solent serè istæ. 129
I. indubitatum est privilegium fisci, ut novos possessores ob non soluta soluta

ab antecessoribus tributa convenire possit. *l. 7. ff. de Public. & vectig. l. 36. ff. de Jure fisci. l. 5. §. fin. ff. de Censib. l. pen. & ult. C. sine censu vel reliq.* ergo etiam onus solvendi decimas non depensas trahit in novum successorem. Consequentia patet 1. quia decimæ sunt quoddam tributum Ecclesiæ, imò Deo in signum universalis Domini debita. *c. 26. & 33. h. t.* tributum enim nihil aliud est quàm pensio vi jurisdictionis à Principe imposita in agnitione potestatis ejusdem, & ad sustinenda communia onera. Accedit, quòd *cit. c. 26.* decimæ dicuntur esse *tributa egentium animarum*. Patet 2. quia à fisco ad Ecclesiam bona est argumentatio, ut latè probat Everhard. in *Topic. loc. à fisco ad Eccles.* Bona item est argumentatio à tributo ad decimam, ut idem probat *loc. à tributo ad decimas*. Patet 3. quia decimæ magis privilegiatæ sunt, quàm tributa, cum ante hæc solvendæ sint, juxta *c. 33. h. t.* Unde si tributa habent privilegium, ut nondum soluta solvi debeant à successore, à fortiori idem privilegium habent decimæ.

130 II. Decimæ sunt onus reale, seu prædijs annexum: ergo cum prædijs transeunt ad quemcunque possessorem, ut sumitur ex *c. 32. h. t. & can. 42. 16. q. 1.* Hinc etiam Judæi, alique Infideles tenentur ad decimas solvendas ex prædijs, ex quibus Ecclesia percepit decimas, ante-

quam ad ipsos pervenirent. *c. 16. h. t.*

III. Bona mariti uxori pro dote tacite obligata sunt, & cum suo onere transeunt ad quemcunque possidentem. *c. 5. de Pignor. l. 1. ff. sol. matr. l. un. C. de Ux. act.* atqui à dote ad Ecclesiam, ac universim, ad piam causam, bona est argumentatio, ut fusè tradit Everhard. *loc. à dote ad piam causam*. ergo prædia quoque obligata sunt Ecclesiæ, & cum suo onere ad quemcunque possessorem transeunt.

Assert. I. Successor universalis tenetur ad solvendas decimas tam personales, quàm reales, à testatore non solutas. Assertionis veritas non tam probanda, quàm supponenda est: nam, uti noti Juris est, hæres, sicut comparat dominium bonorum defuncti, ita tenetur ad omnia ejusdem debita, & quidem ultra vires hæreditatis, si inventarium non confecit: cum enim in universum jus defuncti succedat, & cum ipso eadem censeatur persona *l. 11. ff. de div. temp. præscript.* consequens est, quòd conscientiam defuncti exonerare teneatur. *c. fin. de sepult. & DD. in c. Vigilanti de præscript.* & factum defuncti præstare *l. 14. C. de R. V.* ac proinde æs alienum, & debita ejusdem exsolvere.

Assert. II. Successor particularis qui v. g. emptione, aut permutatione accepit fundum, non teneatur solvere decimas præteritas, ab antecessore non solutas. Ita sentio

H 3 cum

cum Suarez tom. 1. de Relig. l. 1. tr. 2. c. 38. n. 9. (quem August. Barbosa cit. c. 28. §. 4. malè pro contraria opinione allegat) Canis. cit. c. 4. n. 3. Laym. l. 4. Theol. mor. tr. 6. c. 2. n. 5. Pirhing h. t. n. 161. Schambogen eod. n. 51. Zoëf. h. t. n. 26. Fagundez eod. l. 3. c. 6. n. 2. Bern. van Espen p. 2. Jur. Eccl. tit. 33. c. 9. n. 24. & 25. Mich. du Per-ray tr. de Port. congrua p. 2. c. 30. n. 38. ac alijs, præter complures antiquos Canonistas, quos allegat Panorm. l. c.

134 Probatur I. Possessori novo absque claro textu juris, vel urgenti ratione non debet imponi onus gravissimum decimas præteritas, quas antecessor non pendit, solvendi. Atqui nullum jus extat, quo hoc onus imponatur, nec ulla datur efficax ratio, quæ cogat imponi: ergo &c. Major patet: quia onus solvendi decimas ex suo fundo est per se grave, uti liquet, cum tollat magnam partem fructuum, quos ex re nostra percipimus. Foretque gravissimum, ac intolerabile, si insuper decimæ præteritæ solvendæ essent, illorum nim. fructuum, quos non percepimus: præcipue cum ex contraria sententia sequatur, successorem solvere decimas debere, quas antecessor per 10. aut 20. años non solvit; qua ratione summopere læderetur, & quandoque plus solveret, quam quantum valet ipse fundus, quem emit.

135 Neque dicas, alterutrum læden-

dum esse, nim. vel novum possessorem, vel Ecclesiam: præstare autem lædi illum, quam hanc; tum quod hujus conditio per se sit favorabilior, tum quod læsa est in jure jam quæsito. Respondetur enim: vel decimator negligens fuit in jure suo tuendo, & non exegit decimas, quas consuetis juris remedijs consequi potuisset; vel ob potentiam antiqui possessoris, aut paupertatem &c. obtinere non valuit. Si prius; suæ culpæ tribuere debet, non verò illam luere novus possessor: si posterius; suo id infortunio adscribat; sicut adscriberet, si fructus casu fortuito perijissent: non enim existimo, dicturos adversarios, si fructus ita perierint, cogi ad solvendum posse novum possessorem; cum in tali casu nec ipse antiquus possessor, dum adhuc fundus in ipsius dominio esset, ad quidquam potuerit obligari. Neque apparet ulla disparitatis ratio, quare potius obligandus sit novus possessor, quando antiquus ex malitia non solvit, vel paupertate, quam quando fructus casu fortuito perierunt.

Minor porrò propositio ratio-
nis allatæ tum patebit ex solutione
contrariorum, tum patet ex praxi:
nam non constat, ullibi cogi novos
possessores ad solvendas decimas
præteritas, si solus fundus absque
fructibus ad ipsos pervenit, neque
quisquam est Adversariorum, qui
contrariam praxin alleget. Quod
si est.

si efficax aliqua ratio, vel jura, hanc obligationem novo fundi domino imponerent, haud dubiè Ecclesia suum jus non negligeret, aut usurpasset saltem aliquando, donec contraria consuetudine fuisset sublatum.

137 Probatur II. Obligatio solvendi decimas immediatè annexa est fructibus, & fundo solùm mediatè, seu ratione fructuum: ergo illas non tenetur solvere, qui fructus non percipit. Consequentia patet; quia si onus decimarum immediatè est annexum fructibus, tunc illa solùm debentur, quando & quatenus fructus colliguntur, & ab illo, qui colligit: non ergo debentur ab eo, qui nullos percipit. Cùm enim res transeat cum suo onere, onus decimarum, si est annexum prædio, transit duntaxat ad eum, ad quem transit prædium; si fructibus est annexum, transit duntaxat ad illum, ad quem transeunt fructus.

138 Antec. probatur ex c. 24. 26. 28. 33. h. t. ubi onus decimarum aperte annectitur solis fructibus, cùm dicatur, ab ijs solvendas esse decimas, qui fructus percipiunt; non ergo ab illis, qui fructus non percipiunt, sed solùm habent prædia. Neque obstat c. 8. 16. 32. 42. 16. 9. 1. ubi illud onus videtur annecti ipsis prædijs, dum dicitur, solvendas ab illis decimas, ad quos possessiones, & fundi perveniunt; sive dominium eorum acquirant, sive conducant. Nam Jura illa aperte lo-

quuntur de solis fructibus nascituris, non verò de præteritis, ut nimirum illi, in quos transferuntur possessiones, de fructibus, quos inde collecturi sunt, decimas solvant. Unde hæc eadem Jura contra nostram assertionem superiùs adducta, eam apertè comprobant: cùm enim loquantur solùm de decimandis fructibus, quos novus possessor, vel colonus percepturus est, non verò de præteritis, quos antiquus possessor percepit, eo ipso dicunt, novo possessori aut colono solùm decimandos esse illos, quos ipse percipit; non, quos percepit alius.

Confirmatur idem antecedens I. 139 Qui pro mercede solvenda conducit, & colit fundum, solus ad decimas tenetur, non obstante, quòd ejus dominium, & possessio manet penes locantem, & licèt specialiter non fuerit deductum in pactum, ut solvat potius conductor, quàm locator, uti patet ex c. 8. 28. & 33. h. t. ergo onus decimarum annexum est prædio solùm mediatè, & ratione fructuum, quos possessor, vel colonus percipit: nam si immediatè annexum esset prædio, & independentè à fructibus, quos novus possessor, aut colonus colligit, solus locator solvere decimas deberet, aut certè unà cum colono.

Confirmatur II. Si quis auferat 140 integros ex meo fundo fructus, ipse tenetur ad integras decimas solvendas, ad nihil ego. Pariter ad nihil teneor, si inundatione, grandi-

de,

ne, depopulatione hostili similive infortunio fruges perierunt. Igitur onus annexum est fundo non nisi ratione fructuum. Ergo qui absque sua culpa nihil percipit, ad nihil tenetur. Econtrario onus solvendi tributa annexum est ipsi fundo, uti patet ex *l. 7. ff. de Public. & vectigal. l. 3. C. de annon. l. 36. ff. de Jure Fisci*. Unde per se loquendo dominus prædij conveniri de tributo potest, tamen si nihil inde fructuum, uno saltem vel altero anno, percipiat.

141 Confirmatur III. Si onus decimarum esset per se annexum prædij, novus possessor ultrò, & non postulatus teneretur solvere decimas præteritas, saltem si Ecclesia eas ab antecessore consequi non potest; sicut tenetur ultrò solvere, quando ipsemet percipit fructus. Atqui nemo etiam Adversariorum hoc onus ipsi imponit, sed solum videntur dicere, tunc teneri, quando convenitur. Agnoscunt igitur, hoc onus immediatè esse annexum fructibus, & non fundo, ac proinde illum teneri, qui percipit.

142 Probatur assertio III. ex *cit. c. 33. h. t.* ubi dicitur, prius ex frugibus solvendas esse decimas, quam tributa inde aliàque onera deducantur. *C. 21. eod.* juxta quod Agricultores censurâ Ecclesiasticâ compellendi sunt, ut de omnibus prædiorum fructibus decimas absque diminutione persolvant. *C. 24.* ubi respondet Pontifex, quòd a danti-

bus & recipientibus possessiones ad firmam, de fructibus, quos percipiunt, decimæ sint solvenda. Illi ergo tenentur solvere decimas, qui fructus percipiunt; non qui prædia sine fructibus detinent; nam hoc ultimum nullibi decernitur, sed potius contrarium: cum enim citata jura solum loquantur de ijs, qui fructus percipiunt, à sensu contrario bene infertur, non deberi decimas ab ijs, qui fructus non percipiunt. Denique *cit. c. 33.* ubi dictum est, *exactionem tributorum, & censuum precedat solutio decimarum*, mox dicitur: *vel saltem hi, ad quos census, vel tributa indecimate pervenerint (quoniam res cum suo onere transit) ea per censuram Ecclesiasticam decimare cogantur Ecclesijs, quibus de jure debentur*. Is ergo solum tenetur ad decimas, ad quem fructus, & census indecimate transierunt; non verò etiam ille, ad quem aut nulli fructus aut iam decimate pervenerunt.

Ex dictis patet solutio eorum, ¹⁴³ quæ in contrarium allata sunt. Ad paritatem inter tributa profana, & tributa sacra decimarum R. in primis N. suppositum, quòd decimæ sint tributum propriè dictum: nam, uti cum Glossa in *c. 26. h. t.* notant Suar. *l. c. n. 9.* Canis. *c. 4. n. 7.* aliique, solum dicuntur tributa metaphoricè, & in latiore significatione. Ratio est I. quia non dantur Decimæ Principi in signum superiorita-

tis ac ad sustinenda communia Rei-publicæ onera (quod ad rationem Tributi propriè dicti requiritur) sed penduntur privatis Ecclesijs ac personis, tum in stipendium sacri ministerij, tum in sumptus Sacrificiorum, ornamenta Ecclesiarum, & subsidium pauperum. II. Quia tributa præscribi non possunt. *l. 6. C. de præscript. 30. vel 40. annor. Panorm. in c. 13. de Præscript. n. 18. & 19. Felin. ibid. n. 20. Balbus de præscript. p. 2. p. 5. q. 1. n. 1.* Decimæ verò præscribi possunt. *c. 4. & 6. de præscript. 29. h. t. & infra* fusiùs dicetur: non sunt ergo tributum.

144. Unde non obstat, quòd *cit. c. 26.* dicuntur *Tributa egentium animarum*: non enim alio sensu ita vocantur, quàm quòd inde pars aliqua tribuitur pauperibus; nisi velimus dicere, eleemosynas esse regalia egenorum, iisque eo jure deberi, quo tributa Principibus.

145. Pariter non obstat, quod dicitur *cit. c. 33. h. t.* Deum sibi reservasse decimas *in signum universalis dominij quasi titulo quodam speciali.* Nam I. Deus illas sibi solùm reservavit in lege Veteri, non verò in Nova, ut diximus *n. 37.* unde licet propter hanc reservationem tempore Legis Mosaicæ fortè dici potuerint *Tributum* Deo pendendum: quia tamen illa lex antiqua cessavit, & nova à Deo lata non est, jam non nisi impropriè possunt dici *Tributum* divinum. II.

Etsi Ecclesia illas præceperit ad honorandum Deum, & agnoscendum supremum ejus in nos dominium, non tamen alia ratione id statutum est, quàm quo Sacrificia, Preces, perceptio Sacramentorum &c. quæ tamen propterea Tributum, nisi in sensu quodam metaphorico, dici nequeunt. III. Decimæ non aliter offeruntur Deo, quàm quatenus ejus famulis, & Ministris sacris in stipendium laboris, ac sustentationem, penduntur. Quod non sufficit ad rationem Tributi propriè dicti: hoc enim immediatè præstatur Principi. Aliàs etiam eleemosynæ essent Tributum, quia in honorem supremi rerum Domini erogantur in pauperes.

Respondetur II. Longè dispar- 146
rem esse rationem Tributorum, & Decimarum: hæ enim sunt onus immediatè annexum fructibus, ac propterea solvuntur ab eo, qui fructus percipit. Tributa verò rebus inhærent, ac proinde cum his ad quemcunq; possessorem transeunt. Dices: tributa solvuntur etiam ex fructibus, hisque annexum onus sunt *l. 13. ff. de Impens. in res dot. fact.* ubi Paulus ait: *Neque stipendium, neque tributum, ob dotalem fundum præstita, exigere vir à muliere potest: onus enim fructuum hæc impendia sunt.* Ergo sicut successor fundi tenetur ad tributa ab antecessore non soluta, tametsi hæc sint impendia, seu onus fructuum;

um; ita successor in fundo tenetur ad decimas, tametsi hæ sint onus fructuum. Verum non valet hæc illatio: maritus enim ad tributa tenetur, quia non solum possessor fundi dotalis est, sed fructus quoque ex eodem percipit: præcipue quia fundus dotalis tacite fisco est obligatus *l. 1. C. si propt. publ. pen. sit. & l. inter 42. ff. de Pactis*. Quæ ratio, ut patet, non pugnat in nostro casu, cum novus fundi possessor de fructibus præteritis nihil, ut ponitur, perceperit.

47 Respondetur III. Tametsi in multis bene inferatur à fisco ad Ecclesiam, & à Tributis ad Decimas: hoc tamen in ijs solum procedit, ubi id vel expresse statutum est à jure, vel saltem, ubi contrarium statutum non est, & ubi eadem militat ratio, ut bene monet Everhard. *in Topic. loc. 56. n. 17. loc. 57. n. 10. & loc. 61. n. 18*. Atqui aliud statutum est de decimis, quam de tributis: cum Jura sacra decimas illis duntaxat imperent, qui fructus colligunt, & ad quos fructus indecimate perveniunt, ut patet ex *c. 12. 26. & 33. h. t.* De Tributis è contrario declararunt Imp. quod sint onera prædijs in hærentia, & cum his ad quemcunque possessorem transeant. Insuper de decimis non eadem militat ratio, quæ de Tributis. Nam illas Ecclesia ad exemplum Legis Divinæ præcipit: at vi Legis veteris divinæ solum debe-

bantur ab ijs, qui fructus percipiebant; cum horum tantum fiat in Scripturis mentio. Præterea Ecclesia non eodem rigore exigi vult decimas, quo tributa exiguntur; contra easdem consuetudinem ac præscriptionem permittit; privilegio ab iisdem frequenter eximit; personales verò decimas multis aut plerisque in locis omnino nullas exigit. Cum igitur multos, qui fructus colligunt, non obliget ad solvendas decimas, multo minus obligat illos, qui nullos fructus colligunt: quæ obligatio, si daretur, onus, ut diximus, foret gravissimum, ac idcirco apertum aliquod præceptum de illa extare deberet, & non inferri ex qualicunque paritate, quam decimæ cum tributis habent; præsertim cum ea valde manca sit, & in pluribus alijs claudicat.

Neque obstat, decimas magis privilegiatas esse, quam tributa, cum solvendæ sint, antequam solvantur tributa, ac consequenter, cum ista sint à successore, à fortiori idem dicendum esse de decimis. Respondetur enim, decimas quoad dictum effectum magis quidem privilegatas esse, non tamen quoad alios quoscunque effectus: nam quoad alios tributa magis, quam decimæ, privilegiata sunt, ut dixi *n. 143*. Unde potiori jure à posterioribus effectibus argumentum sumi poterit contra prædictam obligationem,

nem, quàm pro ea sumant Adversarij ex illo effectu priore.

149 Alterum argumentum pro contraria opinione n. 130. allatum, non tam ratio est, quàm probetur assertio, quàm ipsa assertio, quæ probanda foret: dicunt enim, decimas onus esse prædijs annexum, ac propterea cum his transire ad novum possessorem. At hoc maximè est, de quo litigatur, nos asserimus, & fusè probavimus à n. 137. esse annexum fructibus, prædijs duntaxat medietatè. Et hoc sensu locuti sumus, quando supra diximus prædia esse obnoxia oneri solvendi decimas.

150 Ad tertiam rationem n. 131. oppositam R. tametsi bona mariti tacitè obligata sint pro dote, juxta c. 5. de Pignor. & pariter bona subditorum taciti pignoris nexu fisco obstricta habeantur l. 1. C. In quib. caus. pign. tac. contr. ita ut fiscus omnibus creditoribus etiam expressam hypothecam anteriorem habentibus præferatur. l. 4. C. eod. & l. 1. C. si propt. publ. pensit. Et Ecclesiæ bona Prælati ratione malæ administrationis arg. cit. c. 5. & ibi Gloss. Panorm. ac alij, ac denique pupillo in bonis tutoris tacita hypotheca competat. l. 20. C. de admin. tut. & l. un. §. 1. C. de rei ux. act. non tantùm pro summa principali, sed etiam pro omnibus accessionibus arg. l. 18. ff. qui pot. in pign. Non tamen ex hoc legitimè inferitur, bona fidelium tacitè obligata esse pro decimis; non enim

quilibet creditor hypothecam habet, sed is demùm, qui convenit de pignore l. 3. ff. qua res pign. oblig. poss. Novell. 136. c. 5. Tacita verò hypotheca ibi tantùm locum habet, ubi legis dispositione expressè constituta est. l. 1. & tot. tit. ff. & C. In quibus caus. pign. tac. contr. Ant. Faber de err. Prag. dec. 1. err. 1. Neguz. de pign. p. 2. mem. 4. n. 1. Carpz. p. 1. const. 5. def. 11. n. 6. Atqui nulla lex vel canon extat, quo constituta sit hypotheca decimatori in bonis fidelium.

Neque dicas, hoc ipso constitutam esse Ecclesiæ, quia constituta est pro dote uxori, pupillo, & fisco Principis; eò quòd ab his ad Ecclesiam bona sit illatio, & favor ipsis à lege impensus ad Ecclesias & causas pias extendendus sit, juxta tradita ab Everhard. loc. 60. 61. & 68. Hoc enim tunc solum procedit, quando utrimque par est ratio. Atqui in nostro casu non est par ratio: quia magna est differentia inter singulos privatos fideles ex una, & ex altera parte inter tutorem respectu pupilli, ac uxorem respectu mariti, quia hi posteriores arctius longè vinculum habent cum suis creditoribus, & specialem, multòque majorem obligationem, quàm universim fideles habeant erga Ecclesiam. Accedit, quòd si bona fidelium specialiter obligata essent Ecclesijs ratione decimarum, favor hic longè major foret, utpote universalidimus, quàm sit favor Ecclesiæ re-

specu Prælati, pupilli respectu tutoris &c. cum ergo à favore, & privilegio singulari, & respectu paucorum concessio, argumentum duci non possit ad favorem universalem respectu plurimarum & personarum & bonorum, consequens est,

eos non bene argumentari, qui ex privilegio Ecclesiæ, dotis, pupilli &c. concessio solum contra paucos debitorum, & pecuniaria tantum bona, inferunt privilegium latissime patens adversus omnes fideles, & omnia eorum bona.

CAPUT II.

De Exemptis per Privilegium ab onere Decimarum.

QUÆSTIO I.

An privilegio eximi quis possit à Decimis?

SUMMARIUM.

<p>152. <i>Ordo Doctrina.</i>
 153. <i>Modi acquirenda immunitatis à decimis, & capita controversa.</i>
 154. <i>Videtur, præceptum de decimis universim tolli non posse.</i>
 155. <i>Tolli valide potest, si aliunde Clerici congruam sustentationem habent.</i>
 156. <i>Non tamen licite.</i>
 157. <i>Responsio ad contraria.</i>
 158. <i>Exemptionem etiam laicis concedere potest SS. Pontifex.</i>
 159. <i>Si aliunde provisum est Clero.</i>
 160. <i>Oppositio.</i>
 161. <i>Dissolvitur.</i></p> | <p>162. <i>Facta exemptio, etiam sine causa, valida est, si aliunde sustentatur Clerus.</i>
 163. <i>Tutus est in conscientia, cui sic concessa est exemptio.</i>
 164. <i>Prælati SS. Pontifice inferiores nequeunt eam concedere, absque privilegio vel consuetudine legitime præscripta.</i>
 165. <i>Possunt tamen decimas sibi debitas ex justa causa remittere, & decretum super transactione interponere.</i>
 166. <i>Nequeunt ista Principes seculares.</i></p> |
|---|--|
152. Innocentius III. cum c. 24. h. t. dixisset, quemlibet teneri decimasolvere, mox addit: nisi à præstatione ipsarum specialiter sit exemptus. Et infra Nisi ab eis (qui dant, & recipiunt possessiones ad firmam)

firmam) ostendatur, quare ab huiusmodi sint immunes. Igitur licet singuli fideles Jure communi ad solvendum decimas sint obligati, possunt tamen certis rationibus hoc onere liberari. Unde quia præcapite de ista obligatione egi, ordo doctrinæ exigere videbatur, ut mox agerem de modis illà se obligatione liberandi, deque personis, quæ modò liberæ, ac exemptæ sunt. Quid enim aptum magis, quam ut ubi dixeris de ijs, qui oneri subiecti sunt, mox addas eos, qui ab eodem sunt immunes?

153 Modi porro acquirendæ immunitatis à solvendis decimis communiter isti enarrantur: *Privilegium, Consuetudo, Prescriptio, Transactio, Compensatio, Remissio gratuita*: quos ordine, & distinctis ferè capitibus examinabimus, faciendo initium à Privilegio, quod si non est modus se eximendi amplior ceteris, ac facilior, primas saltem tenet ex causa efficiente. Tria autem hæc potissimum controversa sunt. I. An & à quo hoc privilegium concedi possit? II. Quibus? III. Quo modo?

154 Circa I. Quæstionem multi ex antiquis Canonistis docuerunt, SS. Pontificem non posse universalem immunitatem dare, seu, non posse universim, ac simpliciter tollere præceptum de solvendis decimis, sed tantum posse privilegium immunitatis huic vel illi particulari personæ concedere. Ita tenent

Glossa in cit. c. à nobis, & Hostiens. Joan. Andr. Panorm. ac alij, in c. 24. 10. 11. & 12. eod. Quibus accedere videtur Covarr. l. 1. var. c. 17. n. 9. dicens: non posse in universum à summo Ecclesiæ Principe præceptum hoc tolli, verum esse censemus. Nec non Guttier. can. 99. c. 21. n. 30. & Sotus l. 9. de Just. q. 4. n. 1. Rationem antiqui Canonistæ dant: tum quia præceptum de decimis est divinum, ac idcirco non potest in totum abrogari à Pontifice: tum quia Deus illas sibi reservavit in signum universalis sui dominij, juxta c. 26. h. r. Atqui Pontifex non potest facere, ut fideles non recognoscant Deum, ut universalem Dominum.

155 Assert. I. SS. Pontifex præceptum de decimis totum, ac respectu omnium fidelium, validè tollere potest: dummodo Ministri Ecclesiæ aliunde habeant congruam suam sustentationem. Ita Suar. tom. 1. de Relig. l. 1. tr. 2. c. 14. n. 9. Gabr. Vasq. tr. de Benef. c. 1. n. 23. Azor. p. 1. l. 7. c. 26. q. 6. Palao tr. 10. disp. 100. pun. 3. n. 2. ac alij communiter. Ratio primæ partis est: quia hoc præceptum de decimis est Juris solum Ecclesiastici. Atqui SS. Pontifex potest auferre totum præceptum Ecclesiasticum; sicut quilibet Legislatores saltem validè abrogare potest legem, quam tulit vel ipse, vel alius, cui in pari Jurisdictione ipse succedit, ut tanquam certum tenent Th. Th. cum S. Thom. 1. 2. q. 27. a. 1. & Juristæ in l. 1. 3. un. C.

un. C. de Caduc. toll. & in l. 1. ac 2. ff. de Constit. Princ. Ratio limitationis additæ est: quia jure Naturali, ac Divino ministris Ecclesiæ debetur impensi laboris justa merces, eaque fructuum pars, quæ ad ipsos honestè alendos necessaria est.

156 *Affert. II. SS. Pontifex præceptum de decimis totum, seu respectu omnium fidelium abrogare licitè non potest, tametsi eo sublato Ministri Ecclesiæ aliunde haberent honestam sustentationem. Sic sentio cum Suar. l. c. n. 10. & Palao l. c. ac re ipsa idem videntur tenere omnes Theol. ac Canonistæ. Ita intelligendi sunt Covarr. Sotus, & Guttier. hoc enim duntaxat probant, quas afferunt, rationes. Rationes sunt: quia talis abrogatio non esset dispensatio, sed dissipatio honorum Ecclesiasticorum. Nam cederet in gravissimum damnum totius Ecclesiæ, cujus interest, ut loquitur Covarr. cit. n. 9. Spirituum ministris inopes non esse. Neque hoc damnum solum temporale, sed spirituale quoque foret: quia cultus Divinus maximam partem minueretur, ac indecenter, & sine debito honore, ornatu, & ordine fieret: tum quòd Ecclesiasticæ personæ vilescerent, essentque laicorum mercenarij, ac propterea tam ipsi, quàm sacri ipsorum labores contempti; tum quòd tenuiter ac parcè ipsis alimenta ministrarentur, sicque parem modico stipendio operam, id est, modicam &*

perfunctoriam, præstarent; debitâ insuper auctoritate ac libertate destituti, & facultate, pauperibus, quorum patres esse debent, subveniendi, ut benè observat Suar. l. c. Hinc nunquam fiet, ac probabilissimè neque fieri potest hæc abrogatio, cum ad providentiam Spiritus sancti pertineat, ita regere Christi in terris Vicarium, ut non erret, saltem cum notabili ac universali damno Ecclesiæ, quale ex abrogatione hujus præcepti nasceretur.

Ad I. rationem I. assertionis n. 154. oppositam, patet responsio ex dictis n. 37. ubi asserui, præceptum de decimis in Lege Nova non esse Juris Divini, sed solum Ecclesiastici. Altera quoque ratio de recognoscendo dominio Dei universali per decimarum oblationem, nullum in Jure Divino, vel Naturali vel Positivo fundamentum habet. Neque enim Natura præcipit, ut speciali hac ratione, videlicet oblatione Decimarum Deum colamus; neque in Lege Gratia Christus eam præcepit, sed modum longè sublimiorem, nim. Sacrificium Missæ & Sacramenta.

Affert. III. SS. Pontifex aliquibus, etiam laicis, immunitatem à decimis concedere potest. Ita tenent omnes DD. etiam illi, qui docent, decimas Jure Divino deberi. Hi porrò, quando obijcitur, SS. Pontificem nihil contra Legem Divinam statuere posse, respondent, non

non posse quidem ab illo hanc legem tolli, posse tamen cum certis personis in ea dispensari. Quæ responsio solidè confutatur à Covarr. cit. c. 17. n. 8. Suar. c. 14. n. 6. & 7. Moneta c. 5. n. 52. De Clericis patet assertiois veritas ex c. 3. 4. 8. 9. 10. 11. 24. 27. & 34. h. t. c. 2. §. 1. & 2. eod. in 6. C. ult. ut lite pend. c. 6. 15. & 31. de Privil. ubi hæc immunitas quibusdam Religiosis, & Clericis partim conceditur, partim concessa esse supponitur. De laicis constat tum ex c. 2. de Eccl. adif. tum ex praxi Ecclesiæ, quæ hæcenus multis Laicis non tantum privilegium decimas non solvendi, sed ipsum etiam jus colligendi concessit. Ratio est: quia præceptum de solvendis decimis duntaxat humanum est, & idcirco per potestatem Ecclesiasticam, per quam datum est, derogari ipsi potest, & aliqui ejus obligatione liberari.

159 Limitanda assertio est, uti priores, ad casum, quo concessa immunitate congrua sustentatio remanet Clero sive ex aliorum decimis sive ex alijs redditibus Beneficialibus: si enim illa deficeret ex mea immunitate, hujus concessio foret invalida; cum mens concedentis non sit me immunem reddere, nisi salvo illo, quod Clero debetur vi Juris & Naturalis, & Divini positivi: imò si alia ipsius mens esset, ea tamen concessionem validam non redderet, cum in dictis Juribus potestas humana nequeat dispensare.

Verum ex dictis assertio sic impugnari potest. Præceptum de alendis Ministris sacris est Juris Naturalis, & Divini, & quilibet fidelium, cui divina ministrantur, ad illos alendos pro rata tenetur concurrere, sicut ad tributa, & vectigalia pro alendo Principe, & sustinendis Republicæ oneribus. Ergo decimæ remitti privilegio non possunt saltem quoad illam partem, ad quam quilibet pro dicto fine, etiam cessante præcepto Ecclesiastico, ad decimas obligante, teneretur. Idem argumentum formari potest de Consuetudine, & Præscriptione, quibus immunitatem à decimis acquiri posse mox dicam.

R. Obligatione alendi Ministros sacros Jure Naturæ ac Divino non teneri singulos, nisi quando concursus singulorum ad illa alimenta est necessarius. Unde si illa jam habentur ex aliorum decimis, non tenebor ego nisi præcepto Ecclesiastico, & consequenter obligatione per privilegium eximi potero. Imò nec tota communitas illo præcepto Divino tenebitur, si Ministris sacris absque ulla decimarum pensatione ex alijs redditibus beneficialibus sufficienter provisum est. Poterit ergo in tali casu tota communitas obligatione dandi decimas, vel privilegio, vel consuetudine liberari. E contrario si Clericus Divina ministrans redditus aliunde non habet, sed à communitate alitur, singulis ad id pro rata concurr-

rentibus (uti quandoque contingit, quando Parochis Cooperatores adduntur, vel Primissarij, ut vocant) aut quando decimæ, quas dant alij, ad alimenta non sufficiunt, liberari à contributione neque à SS. Pontifice possum; cum enim Justitia postulet, ut distributio sit æqualis, eadem exigit, ut ego quoque pro rata concurram: hac autem ratione ille me liberare non potest, quia alios contra Justitiam non potest onerare. Quando verò ad dictam sustentationem sufficiunt decimæ à parte communitatis solutæ, unum vel plures eximendo, reliquis, quos non eximit, injuriam non facit, quia propter exemptionem aliquorum reliqui non plus dant, quam daturi essent, si nemo esset exemptus, sed solum id, ad quod ex præcepto Ecclesiæ tenentur, etiam quando nemo est exemptus.

162. Assert. IV. Quando SS. Pontifex unum vel plures, etiam laicos, imò etiam integram communitatem obligatione decimarum sine legitima causa eximit, valida est concessio, tutique in conscientia sunt, qui eximuntur: dummodo aliunde sufficienter provisum sit Ecclesiæ Ministris, & reliqui fideles non onerentur ultra id, ad quod alias tenentur. Ita sentio cum Suar. *l. c. c. 15. n. 2.* Gabr. Vasq. *l. c. n. 23.* contra Anton. *in c. 24. h. t.* Panorm. *ibid.* Covarr. *cit. c. 17. n. 9.* ubi ait, etsi exemptio sine causa facta valeat, peccare tamen, tam

eum, qui illam concedit, quamillum, qui utitur. Quam opinionem falsam esse dicit Vasq. *l. c.* & communiter alij eam reprobare videntur, dum absolute asserunt, Pontificem eximere quoscunque fideles posse à solutione decimarum, dummodo id fiat sine præjudicio Juris naturalis de alendis ministris Ecclesiæ. Quòd talis concessio valida sit, patet ex dictis *n. 155.* quia non est contra Jus Naturale vel Divinum, neque est contra jus tertij. Sed neque agitur contra jus illius Ecclesiæ, cui ante immunitatem obtentam solveram decimas, aut cui solvendæ forent ex novalibus, nisi pro his exemptionem obtinuisssem. Ecclesiæ enim non habent jus eas colligendi, nisi supposito præcepto Ecclesiastico, & contra eos, qui hoc præcepto sunt obligati. Neque habent aliquod jus, ut hoc præceptum non tollatur. Poterit ergo vel tolli omnino, vel ex parte respectu aliquorum, illòque sublato nullum amplius competit jus Ecclesijs adversus fideles exemptos, nullaque his erga illas incumbit obligatio, utpote quæ tota nascitur ex præcepto Ecclesiastico, quo tamen ipsi per privilegium sunt exempti.

Quòd verò in Conscientia tutus sit, cui immunitas concessa est valide, quamvis illicite, tradunt post Innoc. Card. Durand. Pallac. Aragon. Angel. Adrian. ac alios, Navarr. *Man. c. 12. n. 47.* Gigas de Pension.

fiom. q. 6. n. 13. Em. Rodr. qq. reg. q. 22. a. 4. Suar. l. 6. de Leg. c. 19. Vasq. 2. p. de Leg. d. 178. c. 4. Salas d. 20. sect. 4. n. 37. alique complures, quos refert Matth. de Moya in select. tr. 6. q. 1. a. n. 1. dum universim tenent, in usu dispensationis illicitè concessa peccatum non intervenire. Rationem dant: quia nec peccatur contra legem positivam, quæ jam non est; neque contra naturalem, quia dispensatus non tenetur jure naturæ se alijs conformare. Et quamvis non pauci, quos refert, & sequitur Sanch. l. 8. d. 18. n. 11. & de Moya l. c. n. 8. contrarium teneant: plerique tamen peccatum solum veniale agnoscunt, & lethale non esse certum esse existimant idem Sanch. n. 12. & Suar. cit. n. 14. Il insuper, qui peccatum committi à privilegiato censent, non dicunt, quòd peccet contra legem, vel præceptum, à quo per privilegium exemptus sine justa causa fuit; sed solum, quòd contra rectam rationem, & legem naturæ, dictantis, neminem debere absque justa causa à suo toto discrepare. Quam ob causam etiamsi peccaret, non tamen propterea tributum v. g. vel vectigal, à quo immunitatem sine causa accepit, solvere tenebitur, quia is, cui illa pensio debebatur, illam reverà remisit, & validè suo jure cessit, quamvis prodigè, ac illicitè.

164 Affer. V. Episcopi aliique Ecclesiæ Prælati SS. Pontifice inferiori-

res non possunt quemquam ab onere decimarum eximere, nisi speciali facultate ab illo concessa polleant, aut consuetudine legitime præscripta eam obtinuerint. Ita Rebuff. q. 5. n. 28. & 32. Fagundez l. 5. præc. 5. c. 4. n. 6. Moneta c. 5. n. 40. Barbosa cit. c. 28. §. 3. n. 49. nemine, ut existimo, dissentiente, nisi fortè Andr. Hispano tr. de Decim. q. 11. n. 1. prim. Ratio patet, quia hoc præceptum est commune toti Ecclesiæ, & à summis Ecclesiæ capitibus, tam SS. Pontificibus, quàm Concilijs latum, & ab his certæ singulis Ecclesijs decimæ assignatæ c. 1. 13. q. 1. fuitque specialiter statutum in Concil. Mogunt. (non Cabilonensi, ut Gratianus can. 41. 16. q. 1. refert) ut *Ecclesia antiquitus constituta nec decimis nec alijs possessionibus privetur.* Quod etsi Provinciale tantum fuerit, approbatum tamen videtur usu & praxi universæ Ecclesiæ. Atqui inferior non potest dispensare in legibus superioris, c. 16. de Major. & Obed. Clem. 2. de Elect. nisi id ipsi à superiore concessum sit: nullibi autem legimus, Episcopis vel alijs Prælati facultatem in hac Ecclesiæ lege dispensandi concessam esse.

Potest tamen Episcopus ex iusta 165 causa remittere decimas sibi debitas. c. 22. de Privil. Potest quoque in compositione super solutione decimarum suum consensum, & decretum interponere, ut patet ex c. 2. de transact.

K

Affer.

166 Affer. VI. Nullus Laicus immunitatem à decimis concedere potest. Ita Innoc. III. c. 25. h. t. ibi: cum laicis nulla sit de spiritualibus concedendi vel disponendi facultas.

Imperialis potestas, quantumcunque generaliter fiat, neminem potest à solutione decimarum eximere, quæ Divinâ Constitutione debentur.

QUÆSTIO II.

Privilegium non solvendi decimas sitne latè an stricte interpretandum?

SUMMARIUM.

167, 168, 169. Rationes pro lata interpretatione.

170, 171. Est stricta interpretationis, tametsi Regularibus concessum & Furi communi insertum.

172. Itatamen, ut à proprio verborum sensu non recedatur.

173. Strictè interpretandum est privilegium, quod est contra jus commune aut tertij.

174. Tametsi Furi communi insertum sit.

175. Aut concessum in favorem Religionis, piæque causæ.

167 **Q**Uousque se extendat hoc privilegium, si absolute & sine aliqua expressa limitatione conceditur, hic indagandum est. Varia dubia oriuntur. Primum est generale, an hoc privilegium strictæ, an latæ interpretationis sit. Latæ esse, suaderi potest I. Quia Beneficium Imperatoris, quod à divina scilicet ejus indulgentia proficiscitur, quam plenissime interpretari debemus, ut ait JCrus l. 3. ff. de Const. Prin. Eadem autem est ratio de summo Principe in sacris; quod enim Imperator est in temporalibus, hoc SS. Pontifex in Ecclesiasticis. Universum favor semper am-

pliandus est. I. hoc modo ff. de Condit. & Dem. l. Cum quidam ff. de Liber. & posth. Quod maxime verum est, quando privilegium motu proprio vel ex certa scientia concessum est: tunc enim latè explicandum est, quamvis sit contra jus commune, juxta c. 23. de Preb. in 6. quia privilegium sic concessum est proprium beneficium Principis, ac proinde tum propter ejus liberalitatem, tum in ejus honorem convenit fieri liberiores interpretationem, ut post Anton. Host. Dec. Joan. Andr. Felin. Alex. de Nevo, Rebuff. ac alios tradunt Gabriellus l. 10. concl. 2. a n. 61. Suar. l. 8. de Leg. c. 27.

c. 27. n. 8. Salas *diff.* 20. *sect.* 10.
n. 89. Bonacina *d.* 1. q. 3. *pun.* 7. §. 1.
n. 7. Sanch. *de Matr.* l. 8. d. 1. n. 5.
& 6. Palao *tr.* 3. d. 4. *pun.* 10. n. 7.

168 II. Privilegium cedens in favorem religionis aut piæ causæ latè explicandum est, tamen si deroget juri communi, ut docent Tiraq. *tr. de pia caus.* n. 160. Suar. *l. c.* n. 7. Salas *sect.* 8. n. 52. & *d.* 20. n. 90. Sanch. *l. c.* n. 33. Em. Rodriq. *tom.* 1. qq. *reg.* 9. 11. a. 6. ac passim alij: quia, ut ait Papin. *l. 43. de religiof.* & *sumpt. fun.* Summa est ratio, quæ pro religione facit. Ergo illa saltem exemptio latè interpretanda est, quæ Monasterijs, & Ecclesijs conceditur.

169 III. Interpretandum latè est privilegium, quod juri communi insertum est. Ita Suar. *l. c.* n. 8. Bonacina *l. c.* Sanch. *l. c.* n. 7. Palao *l. c.* n. 7. ergo saltem illa à decimis solvendis immunitas latè interpretationis est, quæ juri communi inserta est, uti insertæ sunt aliquæ immunitates Religiosis concessæ. Ratio patet: quia etsi privilegium, quod est contra jus commune, strictè interpretandum sit, ut docent omnes; illud tamen, quod communi juri insertum est, non est contra jus commune, sed potius juri conforme, cum jus commune constituat. Videtur igitur absolutè dicendum cum Glossa *in c. 12. h. t.* privilegia de non solvendis decimis, saltem si Ecclesijs aliisque pijs causis concessa sint, latissimè interpretanda esse.

Affer. Privilegium exemptio- 170
nis à decimis solvendis, etsi Religiosis concessum, & juri communi insertum, odiosum est, & strictæ interpretationis. Ita Oldrad. *consil.* 268. Guttier. *consil.* 5. n. 5. Suar. *tom.* 1. *de Relig. tr.* 2. l. 1. c. 18. n. 6. aliique mox referendi. Ratio est: quia licet hoc privilegium respectu eorum, quibus datur, videatur religioni favere, simpliciter tamen juri communi, vi cujus omnes, etiam Religiosi, tenentur ad decimas solvendas, derogat, affertque præjudicium tertij, vid. Ecclesiarum & Clericorum, qui decimis per privilegia privantur. Quod autem juri communi derogat, & onus affert tertio, simpliciter odiosum, ac idcirco strictè interpretandum est, *reg.* 15. *Fur. in 6.* Unde ita restringendum est, ut, quàm minimùm fieri potest, legi deroget, & juri alterius noceat, ut in simili docet Pontifex *c. 13. de Privil.*

Confirmatur ratio allata. Prin- 171
ceps ita semper privilegia concedit, ut, quantum fieri potest, sine cujusquam præjudicio usurpentur, ut tradit Ulp. *l. 2. §. 2. & 10. ff. ne quid in loc. publ. & Impp. l. 4. C. de Emanc. liber.* Cum ergo exemptio à decimis solvendis cedat in præjudicium eorum, quibus aliàs de jure solvendæ forent, consequens est, quod Pontifex hoc privilegium concedens velit, ut illis quàm minimùm noceatur. Quæ Pontificis mens apertè colligitur

K 2

ex

ex c. 8. & c. 34. h. t. ubi Alexander III. & Innoc. III. hanc Religiosorum immunitatem restrinxerunt, quod grave inde Ecclesijs, quibus decimæ de Jure communi debebantur, præjudiciū nasceretur.

172 Addendum tamen est, ita restrictionem privilegij faciendam esse, ut ejusdem verba sensum proprium semper retineant, sive, ut per restrictionem & arctum usum privilegij non recedatur à propria significatione verborum, quibus illud concessum est, ut tradunt Decius *consil.* 113. n. ult. Baldus *vol.* 1. *consil.* 271. ac latè explicant Francus *in c. 1. de temp. Ordin. in 6.* Everhard. *in Topic. Leg. loco* 79. n. 26. & seqq. Peckias *in cit. reg.* 15. n. 6. & 7. Suar. *de Leg. l. 8. c. 27.* n. 6. & c. 28. n. 2. & 3. quia voluntas Principis servanda est; hæc verò colligitur ex verbis Rescripti propriè sumptis, nisi aliunde de contraria ejusdem mente constet.

173 Ex dictis patet responsio ad rationes in contrarium: quia privilegium tunc demum latè interpretandum est, quando non est contra Jus commune, aut contra jus tertij. Huic enim si derogat, strictæ interpretationis est, tametsi motu proprio Principis aut ex certa scientia concessum sit, ut cum Panorm. *in c. 9. de sepult. n. 9.* & communi DD. tradit Suar. *cit. c. 27. n. 9.* ac sumitur ex c. 12. *de offic. Ord. c. 5. de auct. & usu pall. cit. l. 2. §. 2. & 10. ff. Ne quid in loco publ.*

Neque obstat, quòd hujusmodi privilegium juri communi insertum sit: quia posterior lex semper ita intelligenda est, ut priori quàm minimùm derogetur, neque priori derogatum censetur, nisi posterior derogans sit illi omninò contraria, *arg. c. 29. de elect. in 6. l. si quando C. de inoff. testam. l. Præcipimus C. de appell. l. sed & posteriores ff. de Legib.* Cum ergo lex de decimis solvendis sit antiquissima; ea verò, quæ conceditur exemptio, posterior: consequens est, hanc ita intelligendam esse, ut prior, quantum fieri potest, salva maneat, maxime quia per priorem legem simulque per divisionem prædiorum, ex quibus singulis Ecclesijs decimæ solvantur, jus Ecclesijs ad decimas quæsitum est juri autem tertij nunquam derogatur per legem aut statutum, multò minùs per privilegium, nisi expressa juris illius mentio fiat, aut certè lex cum illo jure omninò consistere nequeat.

Pariter non obstat, quòd immunitas à decimis pendendis concessa fortè est in favorem religionis ac piæ causæ. Nam imprimis favor religionis non potest obesse juri tertij, nisi huic in rescripto, quo privilegium conceditur, vel apertè derogetur, vel cum illo jure tertij privilegium consistere nequeat, ac idcirco quamdiu utrumque stare simul potest, tamdiu utrumque tuendum est. Accedit, quòd favor unus religionis non potest pravalere

174
 lare alteri favori religionis, nisi quantum necesse est, ut prior ille non sit omnino vanus ac sine effectu: cum enim uterque sit concessus religioni, neuter per se prævallet alteri, quia religio religioni non obest.

175
 sus religioni, neuter per se prævallet alteri, quia religio religioni non obest.

QUÆSTIO III.

Privilegium non solvendi decimas an solum eximat à decimis Novalium?

SUMMARIUM.

176. Sensus questionis explicatur.
 177. Novalis diversimodè sumitur in Jure Civili, & Canonico, ac Bavarico.
 178. An modò latè, modò stricte accipiendum sit.
 179. Pratum vel hortus in agrum conversus Novalis non est.
 180. Privilegium de non solvendis decimis ex Novalibus intelligendum est de Novalibus stricte sumptis.
 181. Secus, si agatur de favore Parochi.
 182. Ex fundo olim culto debet decimas, qui habet Privilegium non solvendi ex Novalibus: nunquam tamen ex fundo, qui semel est novalis.
 183. Probare debet, se post acceptum privilegium fecisse novalis.
 184. 185. 186. Sententia & rationes opinantium, exemptionem à decimis tantum procedere de novalibus.
 187. Procedit hoc Privilegium de decimis antiquis.
 188. 189. 190. 191. Dissolutio oppositorum.
 192. Excipitur casus, quo decima alicui competunt titulo particulari præscriptionis, privilegij &c.

176
 Ultra dubium generale, quod modò decidimus, alia quædam particularia de hujus privilegij vi & effectibus confurgunt. Horum primum esto, quo quaeritur, an privilegium non solvendi decimas procedat de decimis ex prædijs, ex quibus illæ ante concessum privilegium solvebantur; an verò lo-

lùm de novalibus, quæ fient post privilegium. Quod ut ritè decidatur, uti & alia, quæ de Novalibus postea occurrent, paucis prius declarandum est, quid nomine Novalium significetur.

Ager *Novalis* aliter Jure Civili, 177 aliter Canonico sumitur. *Novalis* ait Cajus l. 30. ff. de V. S. est terra
 K 3 præcisa

precisa (proscissa) *qua anno cessavit*. Qua ratione, ut observat Panorm. *in c. 21. de V. S.* ferè omnes agri sunt novales, cum communiter cessent per annum. Lege 3. §. 2. ff. de *Term. mot.* dicitur novale fieri ex sylva. Hinc Juris civilis consulti statuerunt, terram proscissam, quæ anno cessavit, vel sylvam, quæ arboribus extirpatis ad culturam redacta est, *novalem* esse. Utriusque hujus expositionis mentionem cum fecisset Innoc. III. *c. 21. de V. S.* subjungit: *eam credimus, predecessorum nostrorum intencionem fuisse, cum pijs locis indulgentiam de Novalibus concesserunt, ut Novale intellexerint agrum de novo ad cultum deductum, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuisset.* Idem ferè dicitur *c. 1. eod. ibi: Novale est ager nunc primùm precisus.* Quam definitionem *Novalis* in materia decimarum universim dant Canonistæ. Ita quoque sumitur *Novale* in Statutis nostris Patrijs *tit. 28. art. 13.* dicitur enim terra, quæ hætenus culta non fuit, & in qua nullum indicium porcæ & sulci vel liræ apparuit. Wo hievor weder Furch noch Strang gesehen / auch nie etwas angebaut worden / und hernach umgerissen / und gebaut worden / das haist und ist ein rechter Neubruch.

178 Existimat quidem Bern. van Epen. *p. 2. Jur. Eccl. tit. 33. c. 6. n. 4. & 7.* Novale etiam de Jure Canonico

non absolute ita strictè sumi, sed solum, quando SS. Pontifices alicui concedunt decimas Novalium: eo quod hujusmodi facultas sit odiosa & restringenda, & sic pariter restringenda notio & significatio nominis *Novale*. Rationem dat: quia Pontifex *cit. c. 21.* ait, suos predecessores per *Novale* intellexisse agrum de novo ad cultum deductum &c. *cum pijs locis indulgentiam de novalibus concesserunt.* Non ergo universim ita strictè *Novale* acceperunt, sed solum in illo speciali casu, quo concessio decimarum ex Novalibus erat odiosa & strictæ interpretationis. Unde inferit, quod *Novale* in latiore sensu accipiendum sit, si non agitur de privilegio Juri communi contrario. Verum non explicat, quomodo extra casum privilegij accipiendum sit *Novale*. Accipi proscidò nequit in sensu *Legis 30. ff. de V. S.* juxta quam *Novalis* est terra proscissa, *qua anno cessavit*: quæ tam latè patens significatio in materia decimarum nec est juxta mentem DD. nec juxta praxin fori. Accedit, quod *c. 1. h. t. Novale* absolute dicitur ager nunc primùm proscissus, absque illa privilegij de Novalibus concessi mentione, quæ fit *c. 21. de V. S.* Hinc universim pronuntiant Juris utriusque Consulti cum Panorm. *l. 2. conf. 71. col. 1. Tusch. lit. N. concl. 114. Burlat. conf. 142. n. 9. Rimin. Jun. vol. 2. conf. 142. Novale* esse terram de novo

novo ad culturam redactam, cuius non extat memoria, quod culta unquam fuerit. Addit Tusch. l. c. cum Panorm. quod si ager cultus pro parte fuit, maxime si pro maiori parte, novalem quoad nullam partem dici, licet quoad aliquam partem non fuerit cultus hactenus.

179 Illud verum est, quod post Besoldum ac alios observat Illustriss. D. Schmid *ad cit. art. 13. Jur. Bav. n. 1.* quod si pratum, vel hortus, brascica confitus, vertatur in agrum & frumento feratur, *Novalis* dici non possit, & sic decimæ ex huiusmodi novo agro non pertineant ad eum, ad quem ex iure & titulo speciali pertinent decimæ *Novalium*, sed ad ordinarium decimatorem: etsi enim ejusmodi fundus sit ager nunc primum aratro proficissus, non tamen habet id, quod *cit. c. 21.* ad rationem *Novalis* requiritur, quia dici non potest, quod sit *de novo ad culturam redactus, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuisset.* revera enim cultus antè fuit, etsi non satione frumenti. Videantur tamen ea, quæ tradon. 401. & seqq.

180 Hinc saltem in casu, quo alicui conceditur privilegium de non solvendis *Novalium* decimis, *Novale* strictissime sumitur, nim. pro illo duntaxat solo recens cultus, ex quo antè nulli vel modici tantum fructus decimis subjecti percipiebantur, uti patet ex *cit. c. 21.* & explicant Card. Luca *disc. 4. de decim.*

n. 11. & 12. Werndle *tr. de dec. l. 4. c. 1.* Moneta *cod. c. 4. n. 50. & 51.* Wamers. *h. t. consil. 446. & 448.* Zypæus *Can. Consult. l. 3. Consult. 5. n. 9.* Hart. *pract. for. l. 2. tit. de V. S. art. 15.* Ex quo consequens est, quod si pratum aut pascua, ex quibus Parochus decimas foeni vel pecorum habet, in agrum redigantur, decimæ ipsi ex frumento solvendæ sint à domino agri, etsi hic privilegium habeat decimas ex *Novalibus* non solvendi, ut patet ex *c. 4. h. t.* & tradunt ibi Gloss. ac DD. quos referunt ac sequuntur Rebuff. *g. 6. n. 4. & 35.* Moneta *l. c. n. 51.* Azor aliique communiter. Idem dicendum est, si domus, ex qua decimæ prius solvebantur, exusta est, ejusque solum postea aratro subdatur. Wamers. *consil. 450. sub fin.* Zypæus *l. c.*

E contrario dicendum videtur 181 cum Bern. van Espen *l. c. n. 8.* quod si pratum alicubi, ubi decimæ foeni ex consuetudine non solvuntur, in agrum convertatur, huiusmodi agrum esse *Novalem*, ac idcirco ex illo decimas frumenti ad Parochum, & non ad alium decimatorem pertinere, si hic ad decimas solum ordinarias jus habet, Parochus verò ad novales. Ratio patet: quia, uti sumitur ex *c. 4. 8. 9. 11. 34. h. t. & c. 21. de V. S.* ac tradit communis DD. privilegium decimas aut colligendi, aut non solvendi, est odiosum, & restringendum, ita ut quàm minimùm noceat Ecclesiæ, cui

cui illæ jure communi debentur. Cum ergo, ut ex dictis patet, non eodem semper sensu accipiat *Novale*, in casu, quo agitur de tuendo jure Parochi, accipiendum est, ut quàm minimùm huic juri, & sanctionibus Canonis derogetur.

182 Ex dictis colligitur I. Si fundus ante centum, mille, vel plures annos cultus, postea neglectus hucusque nihil fructuum tulit, ac hodie denuò colitur, decimas inde solvendas esse, etiamsi dominus, qui eum colit, privilegium habeat eas ex novalibus non solvendi. Novale enim est ager nunquam antea proficissus: at fundus iste olim proficissus ac cultus fuit. E contrario Novale semper manet fundus de novo ad culturam redactus, ac propterea is, qui jus habet colligendi decimas ex novalibus, semper ex illo colligere poterit, eritque semper exemptus ejus possessor, qui privilegium habet decimas non solvendi ex novalibus. Explodenda enim potius, quàm confutanda est illa inepta opinio, quam apud illiteratos circumferri ait Zasius *tom. 6. l. 2. consil. 11. n. 22.* existimantium, quòd ager dicatur Novalis solum pro eo anno, quo ad culturam redigitur; talem verò esse desinere sequentibus annis, quibus cultura continuatur. Contrarium patet ex *c. ult. de Privil.*

183 Colligitur II. Possessorem, si contendit, se ratione privilegij decimas ex novalibus non solvendi

ad nullas ex suo fundo teneri, probare debere, se post acceptum privilegium novale fecisse, seu fundum antea semper incultum cepisse colere. Hoc ut probet, ostendere debet, non extare memoriam de cultura. Ad hoc verò probandum testes deponere debent, se nec vidisse, nec audivisse dici ab aliquo, quòd ager, qui novalis dicitur, cultus aliquando fuerit, & quòd communis opinio ac fama sit, fuisse semper incultum, ut notant Innoc. Ant. Butr. ac alij *in cit. c. 21. de V. S. Bartol. tr. de differ. utr. Fur. n. 132. Specul. de Probat. §. 1. n. 26. Mascard. eod. concl. 1112.* & patet ex *l. si arbiter ff. de Prob.* aut certe probare debet, quòd ex hoc fundo, tanquam ex novali, antecessores non solverint decimas: tunc enim (ut existimo) nec ipse successor pari privilegio circa novalia munitus ad quidquam tenebitur, etiamsi longè antè ab uno ex antecessoribus fundus sit colit coepit, & hucusque cultura continuata: quia nullibi legitur, eum, qui gaudet privilegio circa novalia, illo tantum uti posse circa novalia, quæ ipse fecit, solum antea incultum ad culturam redigendo. Accedit, quòd juxta *c. 21. de V. S. Novale* est illud (ut observat Glossa *in c. 4. h. t.*) unde Ecclesia Parochialis nihil antè percipiebat, vel ita modicum, quòd sine lesione illud poterat amittere. At ex fundo ab antecessoribus ad culturam redacto

redactio & nunquam antè decima-
to Ecclesia nihil unquam, ut po-
no, percepit. E contrario, si no-
vale ab antecessorum aliquo fa-
ctum est, qui circa illud non erat
privilegiatus, censendum non est,
quòd ad illud se extendat succes-
soris privilegium: quia fundus
oneri decimarum semel subiectus,
cum hoc onere ad successores tran-
sit, & novale ampliùs non cen-
setur, utpote per quod intelli-
gitur solum ille fundus, ex quo an-
tea nunquam sunt solutæ decimæ,
uti tradunt Panorm. in *c. 31. de
Privil.* Rebuff. *g. 14. n. 33.* Covarr.
cit. c. 17. n. fin. & patet ex *cit. c.
31. & c. statuto h. t. in 6.* Interim
fatendum est, quòd sicut ferè uni-
versim circa decimas multum po-
test consuetudo, ita ex hac potis-
simùm desumi debeat, quis fun-
dus novalis censendus sit, quis non.
Si dubia est consuetudo, in fa-
vorem Parochi interpretanda est,
utpote cui de jure communi com-
petit jus colligendi decimas ex fru-
ctibus intra fines Parochiæ prove-
nientibus.

184 His de natura Novalium in ge-
nere præmissis, resolvendum est
dubium initio quæstionis propo-
situm. Privilegium non solvendi
decimas solum intelligendum esse
de Novalibus, non verò de fun-
dis, ex quibus illæ antea solve-
bantur, censent Cardin. & Innoc.
in *c. 31. de Privil.* Oldrad. *con-
sil.* 268. Felin. in *c. causam de Re.*

script. n. 11. Rebuff. *g. 13. n. 114.*
aliique, quos referunt Guttier.
l. 2. can. 99. c. 21. n. 129 & Covarr.
l. 1. var. c. 17. n. 14. Rationem
dant I. Privilegium, quod juri
communi contrarium est, strictè
accipi debet, & ita, ut quàm mi-
nimùm deroget juri communi, &
juri tertij, quantum fieri potest
salva proprietate verborum, ut di-
ximus *n. 170. & 171.* Atqui privi-
legium non solvendi decimas sal-
væ proprietate verborum subsistit,
etiamsi solum accipiatur de Nova-
libus: ergo ultra hæc non est ex-
tendendum, nec intelligendum de
prædijs ante acceptum privile-
gium oneri decimarum subiectis.

II. Pontifex non censetur ali- 185
cujus juri derogare, nec possessio-
nem ejus tollere, nisi vel expressam
mentionem de hoc faciat, vel aliàs
privilegium sine tali derogatione
consistere omnino non posset, ut
pariter diximus *n. 171.* ergo si in
concessione privilegij expressam
mentionem de prædijs oneri deci-
marum jam subiectis non facit, cen-
setur loqui de Novalibus in poste-
rum faciendis: cum privilegium ef-
fectum aliquem habeat, etiamsi de
his solis intelligatur.

III. Deciditur *cit. c. 31. de Pri-* 186
vil. privilegium de novalibus con-
cessum non extendi ad decimas
tempore concessi privilegij debi-
tas, sed solum ad illas, quæ ex agris
nunquam cultis colliguntur: ne
præjudicium fiat possessoribus. Er-
L go simi-

go similiter, ne possessoribus antiquarum decimarum præjudicetur, privilegium non solvendi intelligi debet solum de novalibus. Confirmatur ex *c. 31. h. t.* juxta quod per concessionem cujusdam Ecclesiæ cuidam Hospitali factam, non censetur Episcopus privari jure decimarum talis Ecclesiæ: quia hoc in litteris non exprimebatur. Ergo pariter non privatur Ecclesia jure decimarum ex antiquis prædijs, si hæc in privilegio immunitatis non exprimuntur.

187 Assert. Privilegium non solvendi decimas prædiales procedit de prædijs tempore privilegij possessis, ex quibus antè solvebantur. Ita sentio cum Panorm. *m. c. 31. de Privil.* Covarr. *l. c.* Guttier. *l. c.* Suar. *tom. 1. de Relig. tr. 2. l. 1. c. 19 n. 2. & 3.* Azor *tom. 1. l. 7. c. 26. q. 6.* Palao *tr. 10. disp. un. pun. 12. n. 5.* ac communi DD. & praxi, de qua testatur Suar. *l. c. n. 2.* ubi merito addit, rem sibi videri indubitam. Nam apertè deducitur ex *c. 10. h. t.* ubi cum Pontifex recensuisset, suos antecessores omnibus ferè Religiosis concessisse exemptionem à decimis suorum laborum, seu prædiorum, quæ habent, ut benè ibi explicat Glossa: postea restringens hoc privilegium ait, se solis Cisterciensibus, Templarijs, & Hospitalarijs, exemptionem in suis prædijs concedere; cæteris verò Religiosis duntaxat de novalibus. Supponit ergo privilegium non solvendi ab-

189
190
solutè concessum procedere de prædijs tempore privilegij jam possessis & oneri decimarum subjectis aliàs, si illud per se solum procederet de novalibus, peculiari restrictione opus non fuisset. Idem sumitur ex *c. 12. h. t.* ubi Pontifex illos reprehendit, qui privilegium exemptionis Cisterciensibus concessum dicebant solum procedere de Novalibus, addens, si exemptionem concedere voluisset tantum de Novalibus, se fuisse expressurum nomen *Novale*. Ergo ubi hoc non exprimitur in privilegio, procedit exemptio de prædijs antiquis. His accedit ratio: quia privilegium non solvendi si expressè non restringatur ad novalia, est universale, ac idcirco non solum personas eximit, sed quælibet bona: ergo non solos fundos, qui hactenus non colebantur, sed etiam, & maxime illos, qui nunc sunt sub privilegiati cultura, vel jam fuerunt sub antecessorum.

Ad I. Rationem *n. 184.* in oppositum allatam &c. licet hoc privilegium strictè interpretandum sit, ejus tamen verba propriè, ac rigorosè accipi debere. Cum ergo nomine decimarum prædialium in rigore non intelligantur sola novalia, consequens est, eo nomine etiam antiqua prædia comprehenduntur, illud nomen in rigore non sumi, sed extra propriam significationem extrahi.

Ad

189 Ad alteram quoque rationem patet responsio ex dictis: cum enim Pontifex concedit exemptionem à decimis prædialibus, loquitur de prædijs antiquis; tum quod mens SS. Pontificum *cit. c. 10. & 12.* ita explicatur; tum quod verba *Pradia*, & *Prædiales decimæ*, in rigore non significant sola Novalia, & sic improprie sumerentur, si de his solis explicarentur.

190 Ad argumentum ex *c. 31. de Privilegiis* factum, N. conseq. nam ibi casus proponitur longè à nostro diversus; cum Pontifex solum decimas ex novalibus non solvendi fundum, ex quo Ecclesia priusquam coleretur, decimas accipiebat, v. g. si ex pascuis, vel sylva, ex quibus decimas percipiebat, fiat ager. At nos hîc loquimur de privilegio non solvendi ex prædijs; quo nomine, ut diximus, non veniunt soli fundi de novo colendi, sed maximè illi, quos privilegiatus hæcenus coluit: nam nomine *decimarum* præcipuè significatur aliquid sub jure Ecclesiæ constitutum; ergo dum à solvendis conceditur privilegium, procedit vel maximè de illis, ad quas ratione soli jam antè culti Ecclesia jus habet.

Æquè parùm obest textus *c. 31. 191 h. t.* quia concedere Ecclesiam seu illam unire Hospitali aut Monasterio, non est illi applicare Jura Episcopalia talis Ecclesiæ, sed ad summum propria Ecclesiæ jura seu Parochialia. Unde ex hoc casu, utpote longè diverso, argumentum duci ad nostrum non potest.

Concedendum tamen aliquid 192 est rationibus adversariorum, ac limitanda nostra assertio in casu, quo alicui debentur decimæ ex titulo particulari, videl. præscriptione, consuetudine, aut privilegio: si enim ex speciali hujusmodi titulo aliquis jus habet colligendi, per privilegium non solvendi decimas prædiales huic juri non derogatur, nisi in rescripto specialis ejus mentio fiat & derogatio, vel verba rescripti ita sint generalia, ut ex illis pateat, Pontificem voluisse etiam speciali huic juri derogare, v. g. si dicat, se eximere à solvendis decimis quocunque titulo & jure cuicunque debitis, uti docent Pannorm. *in c. 31. h. t.* Covarr. Guttier. Azor, Suar. Palao *ll. cc.* quia juri solum communi, non verò speciali per privilegium derogatur, nisi aliud ex verbis rescripti clarè desumatur.

QUÆSTIO IV.

Privilegium non solvendi decimas an se extendat ad Novalia?

L 2

193.

SUMMARIUM.

193. 194. *Opinio negantium & rationes.*

195. *& seqq. Affirmativa tene-*

tur & probatur.

201. 202. *Responsio ad opposita.*

193 **P**rivilegium non solvendi decimas procedere de prædijs antiquis, modò dictum est: consimilis nunc quæstio est, an pariter comprehendat Novalia? Negant Ant. Butrio in c. 2 s. h. t. Solorz. tom. 2. l. 3. c. 21. n. 26. Rebuff. q. 14. n. 30. Guttier. c. 21. n. 130. Moneta c. 4. n. 67. Hier. Roderic. qq. regul. res. l. 50. n. 6. Barbosa de offic. Par. c. 28. §. 3. n. 14. Gonzal. in c. 4. h. t. n. 9. Wernde l. 4. de Decim. c. 4. concl. 7. Robert. König h. t. n. 9, aliique, moti his rationibus.

194 **I.** Privilegia, cùm concedantur contra jus commune c. *Privilegia dist. 3. c. fin. 25. q. 1.* & contra juris dispositionem operentur. C. 30. de Privil. l. 2. ff. ad municip. odiosa sunt & ita accipienda, ut quàm minimùm lædant. c. 3. de Consang. c. licet de off. ordin. c. 19. de Præscript. c. 16. de Privil. c. *Quamvis de Rescript. in 6. c. 3. h. t. & c. 2. eod. in 6.* nec extensionem aliquam recipiunt c. *Petisti 7. q. 1.* etiam ex majoritate rationis. l. si pupillorum §. si Prætor ff. de rebus eor. Ergo nec privilegium non solvendi decimas extendendum est, cùm maximè odiosum sit, utpote repugnans non tantùm juri communi, sed etiam juri tertij, seu particularium Ecclesiarum, quibus illæ debentur. II.

Privilegij & Præscriptionis eadem est ratio. c. *Duo sunt de offic. Ord. c. super. de V. S.* At Præscriptio non extenditur ad novalia. c. 28. h. t. III. Privilegium percipiendi decimas etiam absolutè concessum non comprehendit decimas novalium, ut patet ex c. 2. §. 1. h. t. in 6. Ergo etiam privilegium absolutè concessum de non præstandis decimis non extenditur ad novalia: sed enim illud prius ad novalia non extenditur, quia est odiosum & contra jus Ecclesiarum: at odium pariter est posterius de non solvendo; privat enim æquè, ac illud, Ecclesias decimis, ad quas etià ex novalibus percipiendas jus habent. IV. Futura non comprehenduntur sub indefinita dispositione. l. si ita & l. fin. ff. de auro & argent. Clem. fin. de Rescript. ergo Privilegium non solvendi decimas non comprehendit futuras, seu Novalium. Plerique tamen hujus sententiæ patroni eandem limitant, ac dicunt, hanc immunitatem extendi ad novalia, si concedatur alicui de laboribus suis, ut loquitur Pontifex c. 10. & 12. h. t. id est, de proprijs prædijs, quæ proprijs manibus aut sumptibus excolit.

Assert. Privilegium immunitatis à præstandis decimis sine limitatione

tione concessum eximit à præstatione etiam novalium decimarum. Ita sentiunt Suar. *cit. c. 19. à n. 4.* Azor *cit. c. 26. q. 6.* Palao *cit. pur. 12. n. 7.* Zoel. *h. t. n. 54.* Pirhing *eod. n. 103.* Schambogen *eod. §. 39.* Fagnan. *in c. 29. h. t. n. 9.* Probatur I. ratione: quia sub privilegio de non solvendis decimis ex proprijs prædijs, generaliter & indefinitè concessio, continentur etiam decimæ Novalium: cum sub concessione generali ac indefinita etiam futura comprehendantur. *c. 22. de Privil.* Neque est major ratio, cur contineantur decimæ antiquæ, seu ex agris non novalibus, quàm novæ ex novalibus: cum agri novalēs æquæ sint propria prædia, quàm agri ab antiquo culti. Unde sicut privilegium non acciperetur in propria significatione verborum (in qua tamen, ut hætenus non semel diximus, privilegium etiam odiosum accipiendum est) si acciperetur solum de novalibus, & non etiam de antiquis decimis, uti argumentantur ipsi etiam Adversarij: ita pariter extraheretur extra proprium verborum sensum, si tantum intelligeretur de decimis antiquis. Comprehendit igitur decimas temporis tam præsentis quàm futuri. *arg. l. fin. si servitus ff. de servit. urb. præd. l. fin. C. Quæ res pign. oblig. poss. c. 1. dist. 19.*

196 Neque obstat, quod sit in præjudicium tertij: quia etiam privilegijs in præjudicium tertij cedentibus

lata interpretatio facienda est, quatenus requirit verborum proprietates: quia hæc non est extensio, sed comprehensio, ut declarant Decius *consil. 113. n. 6.* Panorm. *in c. olim de V. S. n. 4.* Fagnan. *ibid. n. 23.*

Probatur II. Juxta *c. 22. de Pri- 197 vil.* si Episcopus indefinitè concessit immunitatem à decimis sibi debitis, *intellexisse videtur*, ait Pontifex, *non solum de decimis possessionum illius temporis sed futuri.* Rationem reddit: *cum nihil exceperit, & potuerit excepisse, ac in beneficijs plenissima sit interpretatio adhibenda, nec debeat una eademque substantia diverso jure censeri.* Idem ergo dicendum est de privilegio à summo Pontifice concessio, quia æquæ in potestate ipsius est decimas remittere cuicunque Parochiæ debitas, ac est in potestate Episcopi remittere decimas sibi debitas; neque minus SS. Pontifex sollicitus esse debet ac esse præsumitur in tuendis juribus particularium Ecclesiarum, quàm est Episcopus in tuendis juribus suæ Ecclesiæ aut mensæ. Accedit, quod hæc ratio, *cum nihil exceperit & excepisse potuerit*, in utroque casu, ut patet, æqualiter procedit: sicut & altera, quod non debeat una eademque substantia diverso jure censeri, quando videlicet non est major ratio pro una quàm pro altera, & quando de utraque verba privilegij in propria significatione æqualiter procedunt. Atqui non est

est major ratio, cur potius concedatur immunitas à decimis ex prædijs antiquis, quam ex novalibus; imò si alterutra excipiendæ essent, potius excipiendæ forent decimæ ex antiquis prædijs, quam ex novalibus, quia longè minus præjudicium nascitur Ecclesijs, si non solvantur istæ, quam si illæ. Pariter verum est alterum, quòd videlicet verba Rescripti immunitatem concedentis in propria significatione æquè procedant de novalibus, quam de antiquis prædijs. Ex quo patet, non valere responsionem, quâ quis diceret, illa verba *cit. c. 22. sed futuri*, non esse intelligenda de novalibus in posterum faciendis, sed de prædijs antiquis post privilegium acquirendis: nam indefinita illa propositio æqualiter procedit de utrisque, & in significatione æquè propria de illis, quam de his: imò potius de illis, utpote minus præjudicium decimatori ordinario inferentibus.

198 Probatur III. ex *c. 12. h. t.* ubi Alex. III. ait, Privilegium Cisterciensibus absolutè concessum, *ne de laboribus, quos proprijs manibus aut sumptibus excolunt, aliquis decimas ab ipsis exigat*, non procedere de solis novalibus: nam, ut ait, *si intelligeremus tantummodo de novalibus, ubi ponimus de laboribus, de novalibus poneremus*. Igitur si dat privilegium absolutè, non dat *tantummodo de novali-*

bus, nec tantummodo de prædijs jam antehac cultis, sed de utrisque. Et sicut, si illud intelligi vellet solum de novalibus, in rescripto poneret *de novalibus*; ita si intelligi vellet de prædijs solum antiquis, poneret *de prædijs antiquis*.

Idem argumentum formari potest ex *c. 10. h. t.* ubi idem Pontifex approbat privilegium, quo ipse prædecessor Hadrianus solis fratribus Cisterciensis Ordinis, & Templarijs, & Hospitalarijs, *decimas laborum suorum, quos proprijs manibus, vel sumptibus colunt, indulgit: ceteris vero* (Religiosis) *ut de novalibus suis* &c. ubi manifestè supponitur, privilegium Cisterciensibus absolutè datum de non solvendis decimis laborum, procedere tam de novalibus, quam de alijs, etsi novalia in illo non fuerint expressa. Igitur si in privilegio expressa novalium mentio non fit, sed illud absolutè datur, etiam de novalibus intelligendum est.

Probatur IV. Privilegium non 200 solvendi decimas ex laboribus, seu prædijs, quæ quis colit proprijs manibus aut sumptibus, extendit se etiam ad novalia, ut fatentur adversarij, & patet ex *cit. c. 10. & 12. h. t.* quamvis hoc privilegium sit odiosum, utpote repugnans juri communi, & juri privatae Ecclesiæ, cui aliàs decimæ forent solvendæ. Item est amplè sumendum ac extendendum ad novalia, tamen si privilegium colligendi decimas ad illa

illa se non extendat. Ergo etiam privilegium non solvendi decimas absolute concessum extenditur ad novalia, non obstante, quod odiosum sit, & repugnans juri communis, ac juri tertij, & sic ruunt argumenta contra nostram opinionem adducta, & pariter adversarij in suo illo casu, quo extensionem ad novalia admittunt, solvenda sunt. Consequentia probatur: ideo in casu, quo conceditur immunitas à decimis de laboribus, quos proprijs quis manibus aut sumptibus colit, isthoc privilegium novalia comprehendit, quia etiam ista sunt propria privilegiati pradia, & sic comprehenduntur sub propria verborum significatione, quibus immunitas à proprijs laboribus conceditur. atqui nostræ quoque sententiæ patroni eam non aliter intelligunt, quàm de proprijs pradijs. Non enim dicimus, immunitatem à decimis absolute concessam procedere de pradijs alienis & à privilegiato conductis. Neque asserimus, quod si quis propria pradia elocet, conductor seu colonus immunis sit per immunitatem locanti concessam: nisi hoc privilegium sit reale, seu ipsis pradijs concessum. Unde plerique, qui sententiam nostram impugnant, re ipsa minus, quàm nos, non dicunt, sed solum assertionem, quâ dicitur, immunitatem à decimis absolute concessam extendi ad novalia, contra mentem asserentium malè intelligunt.

Hinc necesse non est ad argumenta in contrarium allata pluribus respondere. Et primum quidem n. 194. propositum solvimus supra n. 188. 189. 195. & 196. Ad alterum ex paritate privilegij cum præscriptione desumptum, N. consequ. & paritas: præscriptio enim idcirco, ut infra dicetur, ad novalia non extenditur, quia plus non præscribitur, quàm possidetur: atqui novalia, quæ fient, nondum possidentur. Privilegium verò procedit etiam de futuris, eruntque novalia æquè propria privilegiati, ac modò sunt pradia antiqua: dum ergo conceditur immunitas ex proprijs pradijs, sub his æquè propriè intelliguntur illa, quàm ista. Ad tertium de privilegio colligendi decimas commodius infra respondebitur.

Ad quartum N. Ant. contrarium 202 constat ex cit. c. 22. de Privil. quod allegavi n. 197. Neque obstant leges allatæ: nam ibi sermo est de casu, quo testator dicit: *Lego meum argentum, meum aurum* &c. quæ verba dispositionem utique restringunt ad res, quas tempore dispositionis possidet testator; quod enim primum postea acquisiturus est, jam non potest dicere suum. E contrario, si absolute dicat, se legare omne aurum, vel argentum, intelligi id debet de eo omni, quod tempore mortis in ejus bonis erit, uti patet ex l. cum aurum ff. de auro, & arg. leg. liquidam ff. de trit. vin. oleoque leg. & tradunt Menoch.

l. 4. præs. 127. n. 34. & l. 2. consil. 106. n. 174. Arias de Mesa l. 3. var. c. 13. quem allegat Gonz. in cit. c. 22. n. 2. Pariter non obstat Clem. ult. de Rescript. sic enim ibi loquitur Pontifex: Litteras nostras super conferendo tibi beneficio vacaturo directas ad Beneficium post datam ipsarum creatum, statuimus non extendi. Cum ergo beneficium recens creatum non dicatur vacare,

fed erigi, intelligi illa concessio non poterat de Beneficio post Rescriptum erigendo: non enim vacat, quod antè non extitit, ut bene explicant Barbof. in cit. Clement. Castillo de Tertijs c. 14. n. 39. Arias de Mesa l. c. c. 41. n. 25. Gonzal. l. c. Ac verò privilegium, de quo loquimur, æquè propriè procedit de prædijs novalibus, quàm de antiquis.

QUÆSTIO V.

Privilegium non solvendi decimas an extendatur ad prædia post ejus concessionem acquirenda?

SUMMARIUM.

203. *Opinio negans cum suis fundamentis.*

204. 205. 206. *Affirmans præferatur & stabilitur.*

207. *Responsio ad opposita.*

208. *Confectarium doctrina tradita.*

203 **D**iversa hæc quæstio est à priorè, quam modò de novalibus decidimus. Hic enim solùm agitur de prædijs antiquis, ex quibus Ecclesiæ modò solvuntur decimæ, privilegiato verò primùm post obtentam immunitatem acquiruntur. Resolvit hoc dubium Oldradus consil. 268. aitque, privilegio non solvendi decimas etiam absolute concessio comprehendere solum prædia acquisita & possessa tempore concessionis, non item acquirenda. Movetur I. communi principio hætenus non semel producto, quòd

videl. hoc privilegium, utpote præjudicans Juri communi, & Ecclesiarum privato, odiosum sit ac strictè intelligendum. II. Quia res transit cum suo onere: ergo si post privilegium acquiri prædium oneri decimarum prius subiectum, non nisi cum hoc onere acquiri. III. Quia in decimis non fit extensio ad futurum. c. 29. & c. 25. §. 2. h. t.

Affert. Privilegium immunitatis de non solvendis decimis procedit de decimis antiquis etiam post illud obtentum acquirendis. Assertio est communissima DD. & omnino

nō certam dicit Suar. *cit. c. 19. n. 7.* Probatur I. Remissio decimarum facta ab Episcopo *secundum Canonicas sanctiones*, ut dicitur *c. 22. de Privil.* intelligenda est non solum de decimis possessionum illius temporis (quo facta est remissio) sed futuri quoque. Ergo à fortiori, si fiat à SS. Pontifice, intelligitur de possessionibus etiam futuri temporis. Conseq. patet: quia rationes, quæ ibi allegantur, à fortiori de Pontifice procedunt. Prima est *cum nihil exceperit, cum excepisse potuerit.* Altera, *quia in beneficiis plenissima interpretatio adhibenda.* nim. juxta verborum proprietatem, cum debeant integrum habere sensum, nec arctari limitatione, quam nec ipsa exprimunt, nec æquitas concessi beneficii requirit. Tertia quoque ratio, quæ ibi datur *quia non debet una eademque substantia diverso jure censi*, pariter in nostro casu procedit, ut patet ex dictis *n. 197.*

205 Probatur II. Indefinita propositio æquivalet universali, si diversorum casuum & rerum eadem est ratio, ut post Panorm. Bartol. Felin. Jafon. ac alios tradit Covarr. *l. 1. var. c. 13. in fine*, ac patet ex *l. veteribus ff. de Pact. l. 2. C. de bonis vacant. c. cum dilecti de Donat. c. Quamvis de Præb. in 6.* Idque maxime procedit, quando indefinita propositio negativè concepta est, ut probat Covarr. *l. c. n. 7.* ergo si immunitas à solvendis decimis ab-

solutè & sine limitatione conceditur, æquè de prædijs postea acquirendis, ac de modò possessis intelligenda est, cum non sit major ratio de his quàm de illis: quia negativè concepta est, videl. *non solvatis decimas de vestris prædijs.*

Probatur III. ex *c. pen. h. t. ubi* 206 privilegium Cisterciensibus *c. 10. eod.* absolutè concessum de non solvenda ex proprijs prædijs decima, arctatur (ut illi Viri Religiosi in Conventu generali ipsimet ultro jam antè arctaverant) & ne occasione privilegiorum suorum Ecclesia ulterius prægravetur, statuitur, *ut de alienis terris & amodò acquirendis, etiam si eas proprijs manibus aut sumptibus excolunt, decimas persolvant.* Quibus verbis apertè supponitur, illud privilegium *cit. c. 10.* concessum processisse de decimis ex prædijs postea acquirendis: nam aliàs expressà illà limitatione & restrictione opus non fuisset.

Ad regulam de non extendendo 207 privilegio odioso abundè responsum est *q. præced.* Neque obstat alterum principium ex *c. 42. 43. & 44. 16. q. 1.* rem transire cum suo onere: quia intelligi debet, quando solum persona est privilegiata; non verò, quando privilegium ejus bonis concessum est; hoc enim posteriore modo ipsa res liberatur onere. Quòd verò privilegium, de quo loquimur, reb⁹ sit concessum, patet ex rationibus pro nostra assertione

M

alla-

allatis. Multò minùs obstant *c. 25. §. 2* & *c. 29. b. t.* nam illo priore non est sermo de privilegio nò solvendi decimas, sed de privilegio percipiendi: est autem longè diversa ratio hujus, quàm illius. Pariter alia longè est ratio de præscriptione, quàm præscribitur jus decimandi, de qua sermo est *cit. c. 29.* quàm de privilegio non solvendi: jus enim colligendi decimas ex prædijs acquirendis ideo præscribere nequeo, quia illud nondum possideo. Quæ ratio in nostro casu non procedit, cum privile-

gium non præsupponat possessionem, sicut supponit præscriptio.

Ex dictis validè confirmatur opinio, quam præc. quæstione amplectus sum de Novalibus: si enim privilegium de non solvendis decimis extenditur ad possessiones post privilegium acquirendas, tamen si oneri jam antè subjectas, à fortiori procedit de Novalibus: cum enim in his nondum acquisitum sit jus decimatoribus, uti est acquisitum in illis, idcirco magis odiosum est in antiquis prædijs, quàm in novis.

CAPUT VI.

Privilegium non solvendi Decimas an extendatur ad prædia conductà & emphyteutica?

SUMMARIUM.

209. Varj modi, quibus conceditur hoc privilegium.

210. Privilegium non solvendi ex proprijs prædijs non extenditur ad prædia conductà.

211. Rationes eorum, qui privilegium non solvendi ex prædijs possessis aut habitis ad conductà & emphyteutica extendunt.

212. Reprobatur extensio de conductis.

213. 214. Et de emphyteuticis.

215. Dissolutio contrariorum.

216. Quæstio, an extensio facienda sit ad conductà, si datum est privilegium de laboribus suis aut proprijs.

217. Non est facienda extensio.

218. Solutio rationis opposita.

209 **D**E proprijs privilegiati prædijs hætenus egimus. Restat quæstio de alienis, seu illis, quæ quis conduxit, aut in emphyteusim accepit. Decisio ferè pendet ex verbis, quibus immunitas conceditur.

Concedi enim potest sic: Concedimus tibi immunitatem in tuis, vel proprijs prædijs. Vel sic: in prædijs, quæ habes, aut possides. Vel: de laboribus & nutrimentis tuis proprijs, quale concessit Paschalis II. Clericis

Clericis communiter viventibus, ut refertur *c. 47. 16. q. 1.* Vel: *Indulgemus tibi decimas laborum tuorum, quos proprijs manibus vel sumptibus colis*, quale concessum est Cisterciensibus *c. 10. h. t.* Vel: *in prædijs, quæ colis.* Vel: *concedimus tibi immunitatem omnimodam à decimis.* Vel: *concedimus tibi immunitatem à decimis.* In ultimis tribus casibus non dubito privilegium procedere de prædijs etiam conductis. De penultimo certum est. De ultimo idem videtur dicendum; quia ibi est propositio indefinita: hæc autem facit sensum universalem, & in propria significatione de omnibus decimis æqualiter procedit. Idem de antepenultimo: quia etiam conductæ prædia coluntur. De primo certum esse putat Palao *tr. 10. disp. un. pun. 12. n. 7.* non extendi ad prædia conductæ vel emphyteutica, quia non sunt *sua*, vel *propria* conductoris, ac emphyteutæ. Verùm hoc aliqui adeo non censent esse certum, saltem de emphyteuticis, ut contrarium tanquã probabilius asserant.

210 Assert. I. Privilegium immunitatis à solvendis decimis ex proprijs prædijs non extenditur ad prædia conductæ. Ita Panorm. in *c. Dilecti 8. h. t.* Rebuff. *q. 14. n. 52.* Suar. *cit. c. 19. n. 10.* ac passim alij, refragantibus tamen Em. Gonzalez ac alijs. Sequitur à fortiori ex *cit. c. 8. & c. 10. h. t.* de quibus mox plura. Ratio patet: quia præ-

dia conductæ non sunt *propria* vel *sua* conducentis, sed locatoris.

Circa formam privilegij secundo loco positam, quando videlicet conceditur de prædijs, quæ quis habet vel possidet, non levis est difficultas, an non intelligendum sit etiam de prædijs conductis & emphyteuticis. De utrisque intelligit Azor *cit. c. 26. q. 8.* De Emphyteuticis accipiendum esse contendunt Em. Gonzal. in *c. 8. h. t. n. 3.* aliique, quos tacito nomine allegat Azorius. Addit Gonzalez Covarruviam, & Gutierrez: sed nihil apud hos inveni. Probant I. quia etiam illa habemus, quæ conducimus, nimirum quoad utilitatem, & jus fruendi, de quo privilegium procedit. Probant II. specialiter de bonis Emphyteuticis: quia prædia emphyteuticaria verè ac realiter propria censentur, saltem quoad dominium utile. *l. 1. C. de Jure Emphyt. & l. 1. ff. si ager vectig.* nam licet Emphyteuta prædij emphyteutici dominus non sit, attamen quasi dominus dicitur: ac dominium fundi utile habet, *cit. l. 1. l. possessor 12. C. de fund. patrim. l. fin. C. de Censib. l. 1. 8. & 11. C. de om. agr. deserv.* ubi disertè dominus appellatur: ideoque jus utendi fruendi sibi vindicat *cit. l. 1. §. 1. ff. si ag. vect. §. 3.* *Inst. de locat.* omniãque emolumenta prædij lucratur *l. 9. §. 2. & 3. l. 13. §. 5. ff. de usufr.* Quia eò deventum est, teste Ant. Fab. *l. 4. C. tit. 42. defin. 8. n. 1.* & Carpzov. *p. 2. const. 25.*

M 2

defin.

defin. 7. n. 8. ut hæc bona hodiernis moribus redacta sint ad instar patrimoniorum : ergo siue privilegium loquatur de bonis, quæ quis *habet*, siue de *proprijs*, procedit de emphyteuticis. Probant III. Emphyteusis multum differt à Locatione, juxta l. 1. ac 2. C. de Jure Emphyt. & §. adeò 3. Inst. de Locat. Ergo licet juxta cit. c. 8. h. t. hoc privilegium non porrigatur ad bona conductæ, non propterea excluduntur Emphyteutica.

- 212 Assert. II. Privilegium non solvendi decimas de bonis, quæ quis habet, aut possidet, non procedit de conductis & emphyteuticis. De conductis conclusio est communissima DD. Ratio aperta est. I. Quia Conductor & Colonus, Inquilinus, Depositarius, Commodatarius, similesque, possessionem nec civilem nec naturalem habent, cum non suo, sed alieno nomine in possessione sint. §. Possidere Inst. de Interdict. l. fin. C. de acquir. poss. l. 1. C. si per vim, & idcirco Conductor nunquam præscribit. l. 2. & 7. §. ult. de Præscript. 30. ann. l. 13. ff. de usurp. & usucap. Igitur non nisi improprie dici potest rem *habere* aut *possidere*. Atqui privilegium, quale est, de quo agimus, odiosum est, & neutiquam ultra proprium verborum sensum extendendum. II. Quia Pontifex cit. c. 8. h. t. ait, intentionis suæ vel antecessorum suorum non fuisse, immunitatem in prædijs conductis concede-

re, etsi illa esset concessa in prædijs, quæ proprijs manibus vel sumptibus colerentur : ergo etsi privilegium concessum sit de fundis, quos privilegiatus habet aut possidet, non propterea censetur datum esse etiam de conductitijs.

De bonis Emphyteuticis major est difficultas, estque haud dubie probabilis eorum sententia, qui dictum privilegium ad ea extendunt. tum ob allatas n. 211. rationes, tum quia Emphyteuta naturaliter possidet, etsi possessio civilis sit penes dominum directum, ut post Bartol. Alex. Jason. ac communem aliorum tradunt Menoch. de retin. possess. remed. 3. à n. 82. & de recup. possess. remed. 1. n. 68. Valaf. de Jure Emph. q. 18. n. 1. & 6. Fulgos. consil. 1. n. 3. Harpprecht. ad §. 3. Inst. de Locat. n. 254. Molina de Just. 17. 2. disp. 12. n. 16. Probabilior tamen videtur sententia negans, quam tenent Suar. cit. c. 19. n. 11. & 12. & Palao cit. pun. 12. n. 9. Probatur I. Quia bona Emphyteutica non sunt propria Emphyteutæ : qui enim Emphyteusin concedit, dominium directum penes se retinet ; cum datio in feudum vel emphyteusin non sit modus transferendi domini directi, sed potius retinendi. l. 1. C. de Jure emph. cit. l. 1. ff. si ag. ve. fig. unde Dominus directus adversus emphyteutam ob canonem non solum rei vindicatione ad privationem agere potest, & emphy-

phyteusin recuperare. Anton. Faber. *l. 4. C. tit. 42. defin. 7. n. 1.* Carpov. *p. 2. const. 38. defin. 16. n. 2.* Igitur Emphyteuta absolute non potest dici bonum emphyteuticum tanquam proprium vel habere vel possidere; nec in rigore ac propriissime est dominus. Atqui verba hujus, de quo loquimur, privilegij strictè interpretanda sunt, & tantum intelligenda de domino ac possessore propriissime dicto, ut patet ex *c. 8. h. t.* ubi dicitur, Religiosos habentes immunitatem à solvendis decimis teneri eas solvere de agris, quos conduxerunt & receperunt ad firmam seu ad pensionem; sic autem recipiuntur bona etiam emphyteutica.

114 Probatur II. Si privilegium comprehendit bona emphyteutica, tunc etiam illa, quæ ad longum tempus sunt conductæ: atqui hæc non comprehendit. Min. probatur: quia *cir. c. 8. h. t.* absolute negatur, quòd immunitas se extendat ad prædia conductæ, neque fit discrimen inter ea, quæ ad breve, & quæ ad longum tempus conductæ sunt: quod tamen discrimen fieri debuisset, si Pontifex eam restringere voluisset tantum ad prædia generis prioris, non item posterioris: cum hæc postrema æquè propriè dicantur conductæ, quam priora. Probatur etiā major. Conductor longi temporis habet dominium utile & actionem in rem,

ut tradit communis DD. cum Bartol. quem referunt ac sequuntur Valasc. *De Jure Emphyt. q. 29. n. 1.* Covarr. *l. 2. var. c. 16. n. 1.* Clarus *l. 5. sent. §. ult. q. 38. stat. 5. n. 4.* Ant. Gomez *in l. 40. Taur. n. 64.* Molina *l. 1. de Primogen. c. 21. n. 5.* Molina Th. *tr. 2. de Just. disp. 445. n. 4.* & apertè sumitur ex *l. 1. §. 3. ff. de superficieb.* Et idcirco locatio ad longum tempus dicitur alienatio *c. 5. & Clem. 1. de reb. Eccl. alien.* Ergo si bona emphyteutica comprehenduntur privilegio non solvendi decimas, pariter comprehenduntur bona ad longum tempus conductæ: ideò enim illa juxta adversarios comprehenduntur, quia in ipsis emphyteuta habet dictum dominiū. Cum igitur non obstante hoc dominio conductæ non comprehendantur, neque comprehenduntur emphyteutica.

Hinc non obstant, quæ *n. 211. 215* pro contraria opinione afferuntur. Negatur enim ex dictis, quòd emphyteuta & conductor propriè dici possit habere rem, quam conduxit, esseque ejus dominus. Leges, quibus dicitur esse dominus, loquuntur impropriè, ut bene observant Harpprecht. *prim. Inst. de R. D. n. 44.* ac alij, nim. ratione usufructus, quem in re habet. Hoc autem non est habere rem, aut esse dominum ipsius. Et licet in multis differat Emphyteusis à Locatione, saltem eâ, quæ fit ad breve

breve tempus, reverâ tamen emphyteuticus fundus dicitur conductus ad firmam, seu ad pensionem; quæ autem sic conductæ sunt, vi dicti privilegij à decimis non eximuntur, ut dixi *n. 213. in fine.*

216 Explicandum restat, quid operetur forma Privilegij tertio, & quarto loco, adducta *n. 209.* Videtur dicendum, extendi illud ad prædia etiam conductæ, si cui Pontifex immunitatem concedat à decimis *laborum suorum* aut *propriorum*: nam si suis manibus aut sumptibus colit agros conductitios, fructus inde percepti sunt de laboribus *suis*, ac *proprijs*, & sic de illis verba rescripti eximentis proprijsimè procedunt.

217 Assert. III. Privilegium immunitatis dictis duobus modis concessum non comprehendit prædia conductæ. Ita deciditur *cit. c. 8. h. t. juncto c. 10. eod.* & utroque loco notant Panorm. omnesque Interpretes. Nec oportet, ut notat Suar. *cit. c. 19. n. 8.* alias hinc rationes quærere præter voluntatem Pontificis, qui immunitatem illis verbis concessam noluit extendere ad prædia conductæ; tum ne Parochiales Ecclesiæ graviter

laderentur; tum ne Religiosi, alique privilegiati in conducendis agris excederent.

Ad rationem in contrarium R. : his verbis *de laboribus suis, de laboribus proprijs*, non intelligi laborem, seu industriam ac operam, sed ipsos agros, ut patet ex *c. 11. h. t. cit. c. 10. ibi: decimas laborum suorum, quos proprijs manibus vel sumptibus colunt, indulget*: non enim coluntur labores, sed agri laboribus. Dici quidem posset, hanc declarationem solum cadere in privilegia Jure communi contenta, & ante Alexandrum III. concessa, quia sic iste Pontifex declaravit non tamen hinc sequi, quod hoc modo intelligenda quoque sint privilegia à successoribus concessa vel in posterum concedenda: cum ille non potuerit declarare mentem successorum, utpote de qua ipsi non constabat. Verum respondetur, successores, si similibus verbis concedunt privilegium, similiter quoque intelligere, cum non sint ignari, Jure communi hunc sensum illis subesse: unde si aliud non exprimunt, censentur loqui eodem sensu, quo antecessores.

QUÆSTIO VII.

Privilegium non solvendi decimas an proffit colonis, conducentibus agros privilegiatorum?

SUM.

SUMMARIUM.

219. Status questionis.

220. Privilegium personale non prodest colono.

221. Prodest reale.

222. Modus discernendi, siue reale an personale.

219 **S**ensus questionis est, an, si v. g. Religiosi immunes à pendendis decimis, locent suos agros, conductores quoque eà locantium immunitate gaudeant. Videtur hoc dubium apertè decisum *c. 11. h. t.* ubi dicitur: *Licet de benignitate Sedis Apost. sit vobis indultum, ut de laboribus, quos proprijs manibus vel sumptibus colitis, nemini decimas solvere teneamini: propter hoc tamen non est licitum vobis decimas de terris vestris subtrahere, quas alijs traditis excolendas.*

220 **A**ssert. I. Privilegium immunitatis à solvendis decimis, si sit personale, non prodest colono, cui privilegiatus fundum locavit. Veritas asserti manifesta est ex *cit. c. 11. h. t.* vi cuius cum ex locatis agris debeantur decimæ non obstant privilegio locantis, consequens est, illas saltem tunc deberi, quando privilegium solum est personale. Estque manifestum ex *c. 9. de Privileg. c. 7. de R. J. in 6. §. sed & quòd Inst. de J. N. l. 9. §. ult. de Publican.* quòd privilegium personæ concessum omnibus personæ inhæreat, & ad alios se non extendat. Tale privilegium est, quod Jure communi Religiosis concessum est *Can. 47.*

16. q. 1. c. 10. 11. & 12. h. t. quia datum est solum laboribus, seu prædijs, quæ proprijs manibus vel sumptibus colunt: at ea, quæ colunt per colonos, non colunt proprijs manibus vel sumptibus. Unde patet, verum esse, quod tradunt Suar. *cit. c. 19. n. 13.* Palao *cit. pun. 12. n. 10.* Pirhing *h. t. n. 67.* etiam Religiosos, si aliud privilegium, quàm quod Jure communi continetur, non habeant, teneri de fructibus, quos à colonis percipiunt, solvere decimas. Constat ex *cit. c. 11.* ubi non solis colonis obligatio imponitur, sed etiam Religiosis locantibus, cum absolutè dicatur: *non est licitum vobis decimas de terris vestris subtrahere, quas alijs traditis excolendas.* Et ita videntur explicare textum *cit. c. 11.* Abbas antiq. Innocent. Zabarell. Joann. de Anan. Joann. Andr. Ancharan. Ant. Butr. Hostiens. Panorm. ac passim alij, dum universim dicunt, eos, qui habent privilegium non solvendi decimas ex agris, quos proprijs manibus aut sumptibus colunt, ad easdem obligari de terris, quas tradunt alijs excolendas. Hinc Barbosa. Gonzal. Wagnerek, ac alij in *cit. c. 11.* non benè faciunt mentionem solius coloni, vel

lut iste duntaxat, & non etiam Religiosi locantes, ad decimas ex agris locatis obligentur.

221 Affert. II. Si privilegium non solvendi decimas est reale, immunitas est non tantum locator, sed etiam conductor seu colonus. Sic Glossa in Clem. 1. b. t. V. Excoletas, Anchar. Imol. Cardin. ibid. q. 23. Panorm. in c. 10. b. t. n. 5. Azor tom. 1. l. 7. c. 26. q. 7. Suar. & Palao l. c. Olea de cess. Jur. tis. 6. q. 3. n. 2. Gonz. in c. 4. b. t. n. 9. Unde cum Religiosi Mendicantes ac alij, hujusmodi privilegium reale habeant, quo non solum ipsi, verum etiam pradia eorum, a decimis solvendis eximuntur, liberi quoque ab illarum praestatione sunt coloni, ut ex pluribus Rotae decisionibus probat Puteus de cis. 522. apud Gonzal. l. c. non quod ipsi etiam coloni hoc favore una cum locatoribus gaudeant, sed quod Religiosi possint sibi vendicare decimas ex suis praedijs, nim. vel exigendo pensionem majorem, quam alias petere possent, si colonus solvere deberet decimas, vel separatim petendo ordinariam pensionem, ac insuper aliquid pro decimis. Sensus igitur assertionis solum est, quod colonus praedij privilegiati non teneatur solvere decimas ordinario decimatori; non vero, quod non teneatur aliquam propterea compensationem facere locatori privilegiato; nam in hujus, & non in coloni commodum conceditur

privilegium. Ratio horum patet ex universali doctrina, quam de privilegio Reali, & Personali tradunt DD. ad c. Privilegium de R. J. in 6. l. un. §. ne autem C. de caduc. toll. l. 55. & fin. ff. de V. O. §. finitur 3. Inst. de usufr. & l. Imperatores ff. de Publican.

Tota porro difficultas, & dubium est, quodnam in praesenti materia Privilegium sit Reale, quod Personale. Respondet Panorm. privilegia Jure communi contenta solum personis concedi, & ideo ad colonos non extendi. Quod utique verum est, & ita quidem, ut per illud neque personae privilegiate eximantur, ut dixi n. 220. Verum restat quaestio de privilegijs Jure communi non contentis, qualia multi habent Religiosi. Glossa citat, inspicienda esse privilegij verba. At de ipsis verbis saepe dubitatur, quem sensum habeant. Hac vero quatuor ferè modis concipi possunt. Primus est, Jure communi usitatus de proprijs, vel de agris, quos proprijs manibus aut sumptibus colis. Sic concessum, esse personale, patet ex dictis n. 220. Alter: Eximimus hos Religiosos eorum pradia ab onere solvendi decimas. Tertius: Eximimus, sive per se, sive per colonos pradia colat. Duobus his modis si concedatur privilegium, non est dubium, esse reale. Quartus est, si absolute dicatur: Non teneantur solvere decimas ex suis praedijs. Hac quoque

que ratione concessum, reale esse cenſeo cum Suar. l. c. n. 17. & Palao n. 10. quia ſi tunc coloni tene- rentur ſolvere, ipſi Religioſi ex- empti de ſuis prædijs ſolverent, cum tamen vi illorum verborum quoad ſua prædia ſint exempti: co- loni namque non ſunt immunes, ut dixi n. 221. ſed decimas, quas aliàs Eccleſiæ ſolverent, exemptis locatoribus vel ſolvunt in natura, ut dicimus, vel auſta propterea penſione, quia ordinario decima- tori ad nihil tenentur; vel aliâ hanc ob cauſam compensatione ijsdem factâ. Si ergo coloni eas ſolverent ordinario decimatori, jam decederent exemptis, & ſic illi de ſuis prædijs ſolverent. Accedit,

quòd Pontifex, ſi vult, ut v.g. Reli- gioſi non ſint exempti quoad præ- dia locata, addit: *de prædijs, qua proprijs manibus aut ſumptibus colunt*, ut patet ex cit. can. 47. & c. 10. 11. ac 12. h. t. ergo ſi illa non addit, concedit etiam de locatis. Quintus denique modus eſt *Non ſolvant decimas de fructibus præ- diorum ſuorum*. De hoc dicendum eſt, quod de priore: fructus enim etiam illi, quos colonus percipit, ſunt ex prædijs privilegiatorum: ergo ſi decimas ſolverent coloni, jam non conſiſteret immunitas, quæ illis conceſſa eſt de fructibus ſuorum prædiorum; nam non co- lonus, ut diximus, ſed ipſi exempti ſolverent.

QUÆSTIO VIII.

Quinam habeant Privilegium non ſolvendi decimas?

SUMMARIUM.

<p>223. Privilegium aliud Juri com-
muni inſertum, aliud non in-
ſertum.</p> <p>224. Conceſſum olim plerisque
Regularibus, variè poſtmodum
reſtriſtum fuit.</p> <p>225. Nulli Regulares tenentur ad
decimas ex novalibus proprio
ſumpſu cultis.</p> <p>226. Non tenentur ex ſætibz
ſuorum animalium.</p> <p>227. Nec ex hortis, niſi hos vel illa
elocent.</p> | <p>228. Nec ex fundis pro fundatio-
ne datis: niſi ante fuerint deci-
mis ſubjecti.</p> <p>229. Quidam Ordines Regulares
ab omnibus decimis ſunt im-
munes.</p> <p>230. Præcipuè Ordo S. Salvatoris.</p> <p>231. Et Societatis Jeſu.</p> <p>232. Pro hujus exemptione ali-
quoties in judicio contradic-
tio pronuntiatum fuit.</p> <p>233. Contra eam nunquam.</p> <p>234. Dicti Ordines ſolum ad illas
N deci-</p> |
|--|--|

decimas tenentur, quæ speciali titulo privilegij vel præscriptionis alicui debentur.

235. *Regulares à decimis prædialibus exempti multò minus obligantur ad personales. Usus hujus doctrina.*

236. *Exemptio uni Ordini concessa non est communis reli-*

quis. Quod tamen limitatur.

237. *Quousque se extendat, declaratur.*

238. *Leprosi in commune viventes non tenentur ad decimas ex suis hortis.*

239. *De alijs communitatibus & personis nihil jure communi expressum est.*

223. **P**ostquam explicatum est, quis immunitatem à præstandis decimis dare possit, & quousque ea porrigatur, dicendum restat, quibus data sit. Privilegia non solvendi decimas alia sunt antiquitus concessa, & Juri communi inserta; alia posterioribus seculis certis Ordinibus Religiosis per speciales Bullas aut vivæ vocis oraculo data sunt, sicque Juri communi non inserta. Quia verò posteriora prioribus ferè ampliora sunt, idcirco ad confusionem vitandam de utrisque singillatim agendum est.

224. **A**sert. I. Jure communi olim ferè omnes Religiosi erant exempti à solvendis decimis tam personalibus, quàm realibus ex suis prædijs, ut pat. tex *Cum. 47. 16. 9. 1. & c. 10. h. t.* Quod tamen privilegium postea variè fuit restrictum, ut constat ex *c. 10. c. 8. & c. 34. h. t.* Postea verò Martinus V. Cisterciensibus generaliter indulgit, ut à decimis essent immunes, tam de possessionibus habitis ante & post Concilium Lateranense, quàm de cætero habendis, etiam de Novali-

bus, quandoque & qualitercunque ea colent; etiam de illis possessionibus, de quibus aliquis hactenus decimas percepit. Chopin. de *sacr. Polit. l. 3. m. 8.* Zypæus *consult. 8. m. 4. & 5.* Quod postea Sixtus IV. confirmavit. Et licet Zypæus *n. 6.* dubitet, an hoc privilegium in viridi passim observantia sit, quatenus excedit privilegia Corpori Juris inserta, illud tamen defendit Wamess. *h. t. consult. 450.*

Asert. II. Religiosis reliquis vi Juris communis *c. 10. h. t. & Clem. 1. eod.* concessum duntaxat est, ut de novalibus suis, quæ proprijs manibus aut sumptibus excolunt, & de nutrimentis animalium suorum, & de hortis suis decimas non persolvant. I. Jgitur, etsi solvere teneantur ex antiquis prædijs, sive suis illa manibus vel sumptibus colant, sive elocent, non tamen solvunt de novalibus, quamdiu ista colunt suis sumptibus, seu per operas & famulos; non item, si per conductores, & colonos.

Asert. III. Non solvunt de nutrimentis animalium suorum, sive de foetibus

animalium, quæ nutriunt ipsi, ut exponit Gloss. in Clem. 1. h. t. V. animalibus. Unde inferunt Ancharan, in cit. c. 10. & Rebuff. g. 14. n. 57. teneri solvere, si alijs dent nutrienda. Verum, ut notant idem Rebuffus, & Moneta c. 5. n. 15. etiam si per alios custodiant, dicuntur nihilominus ipsimet nutrire; modò, ut ajunt, vespere ad Monasterium reducant. Quod existimo procedere etiam tunc, quando per famulos Monasterij custodiuntur & in villis ejusdem ac caulis à Monasterio remotis nutriuntur: partim quia hac ratione sunt nutrimenta animalium suorum; partim quia ad hoc, ut dicantur ipsimet Religiosi nutrire, parum interest, utrum caula Monasterij intra an extra illud sit. Igitur tunc solum ad solvendas de suis animalibus decimas obligantur, quando pecora locant, v.g. quando oves aut vaccæ eo pacto locantur, ut conductor quot annis certam de singulis quantitatem lanæ aut butyri & casei solvat, earumque periculum, & casum præstet. Quæ conventio ab Italis Soccidæ dicitur, à Germanis, apud quos frequentissima est, ferreæ oves & vaccæ vocantur (Gisserne Schaaf / und Rûhe) quod locatori nunquam pereant.

227 III. Non solvunt decimas ex Hortis. Et quia cit. c. 10. absolutè eximuntur à decimis suorum hortorum, idcirco, ut notat Gonzal. ibi n. 3. non tantum de oleribus &

fructibus arborum nihil debent; sed neque ex frumento, hordeo &c. quæ inde colligunt: cum nec genus fructuum, nec quantitas, sed qualitas fundi attendatur. Addunt tamen Panorm. in cit. c. 10. & in c. 2. de Eccles. adif. Rebuff. l. c. n. 58. Moneta l. c. 16. & 17. illos etiam ex hortis obligari, si eos, vel elocent, vel ipsi quidem colant, olera tamen vendant: cum textus intelligendus sit de hortis, quos ad usum proprium habent. De casu, quo locatur hortus, non est dubium, ut colligitur ex cit. c. 10. & à paritate cum novalibus, & pecoribus, ex quibus debent decimas, nisi proprijs manibus aut sumptibus colant, ac ipsi nutrant. De altero casu venditorum fructuum multum ambigo: quia cit. cap. absolutè conceditur in hortis immunitas, si eos suis manibus aut sumptibus colant, neque fit discrimen inter fructus ab ipsis Religiosis consumendos & vendendos; uti nec fieri oportuit, cum per accidens sit, si propter domesticas necessitates aut abundantiam fructuum partem eorum vendant. Neque valet ratio, quam addit Rebuffus l. c. nim. non debere Religiosos negotiari & secularia exercere. Negotiatio enim neutiquam est, si vendant superfluos suorum fundorum fructus, ut communissima DD. tradit ad c. 2. Ne Cler. vel Mon. & decidit S. Congregatio Trident. referente Card. de Luca Miscell. Eccles. discurs. 6. n.

n. 4. & discurs. 52. de Regalib. n. 8. nisi prædia conducant eo fine, ut ex fructibus inde collectis quæstum faciant, ut habetur c. 6. *Ne Cler. vel Mon.*

228 IV. Non solvunt decimas ex agris & vineis, quæ in stipendium habent, ut Moneta l. c. n. 17. alique ajunt, seu, ut interpretamur, quæ habent pro fundatione & in necessariam sustentationem. Ita Glossa ac alij intelligunt textum *can. 46. 16. g. 1.* & patet à sensu contrario ex c. 2. h. t. in 6. Quod tamen ex cit. c. limitandum est; nisi fundi antea fuerint subjectioni decimarum, & per fundationem ac translationem in Monasterium non liberati.

229 Assert. III. Specialibus privilegijs realibus, Juri communi non insertis, bona omnia quorundam Regularium SS. Pontifices exemerunt à decimis prædialibus, & ne teneantur solvere decimam personalem, nec quartam, vel medieta-tem, vel aliam fructuum partem, aut canonicam portionem Episcopo, Parocho, aut alijs; quamvis isti haberent possessionem cum titulo & immemoriali consuetudine. Patet assertio ex privilegijs Bullatis diversorum Ordinum Religiosorum, quos enarrant Henriquez The. l. Mor. l. 7. c. 27. §. 3. & 4 Aug. Barbosa de Offic. Par. c. 28. §. 3. à n. 20. & in c. 10. h. t. n. 5. Franc. Leo Thes. For. Eccl. p. 2. c. 12. à n. 63. Gonzal. inc. 4. h. t. n. 8. Miranda in Manuali tom. 2. g. 49. art. 12.

Pellizar. in Man. Regul. tom. 2. tr. 8. c. 7. à n. 168. Ant. Faber l. 1. Cod. tit. 3. de fin. 1. qui ait, Religiosorum Mendicantium singulare jus esse, ut fructuum in ijs fundis perceptorum, quos proprijs seu manibus seu sumptibus colunt, decimas nullas debeant. Addit, plerisque concessa esse privilegia, ut nullas omnino decimas præstare teneantur. Quo casu, inquit, nec dubitandum est, quin ea immunitate frui debeant.

Insigne maximè est privilegium, quod Canonicis Regularibus S. Salvatoris concessit Julius I. in Bulla Inter ceteros, edita 2. April. ann. 1512. ubi §. 40. dicitur: Nullusque ab eisdem de quibuscunque possessionibus ubilibet constitutis, quæ in præsentem sunt, vel in futurum erunt, Monasteriorum, Prioratus, & bonorum, dictæ Congregationis S. Salvatoris, ac Monialium, siue sororum, & oblatarum personarum hujusmodi utriusque sexus, quæ illius Prælati, Canonici, Moniales, siue Sorores, & dictæ personæ oblata, colunt, seu colificant, & in futurum colent, ac colificant, ex hortis, virgultis, piscationibus, vel de nutrimentis animalium, primitias, decimas, quartas, aut quocunque modo nuncupata alia fura, exigere vel extorquere præsumat, nec ipsi ulla culpam solvere sint adstricti.

Insigne pariter est illud, quod concessit Gregor. XIII. Religiosis Soc.

Soc. Jesu 1. Januar. Ann. 1578. in Bulla *Pastoralis Officij*, ubi non solum confirmat exemptionem eidem Societati concessam à Paulo III. & Pio IV. quoad quascunque decimas, etiam Papales, prædiales, personales, quartas, medietates, & alias fructuum partes, ac subsidia etiam charitativa, vel alia ordinaria onera, etiam pro expeditione contra infideles, defensione patriæ, & alijs quomodolibet, etiam ad Imperatorum, & inferiorum Principum instantiam imposita; idque quamvis in ipsa impositione caveatur, quod nulla prorsus exemptio cuiquam adversus illam suffragetur, excepto tantum casu, quo in Litteris Apostolicis plena, expressa, ac de verbo ad verbum fieret mentio de hoc indulto ac concessione huiusmodi, & de eorum Ordine. Sed etiam specialiter ac expresse derogavit capitulo 34. *b. t.* quo statuitur, ut quicumque Religiosi non obstantibus privilegijs antea concessis, de terris alienis, & ijs insuper, quas post dictam Innocentij Constitutionem acquirerent, sive per exemptionem, sive per donationem, vel alio titulo, decimas solvant Ecclesijs, quibus alias debebantur. Estque hoc privilegium reale, & ad Colonos, qui Societatis agros conducunt, extenditur, ut patet ex Bulla.

232 Juxta hoc privilegium non semel pro eadem Societate judicatum est Romæ & in Hispania, uti

testantur, & decisiones referunt Henriq. *l. c. §. 7. litt. H.* Pellizarius *l. c. n. 170.* Franc. Leo *l. c. n. 69. & seqq.* quibus declaratum est, illo comprehendi omnes decimas etiam prædiales, etiam de bonis in posterum acquirendis, etiam colonorum; non obstante jure quæsito ordinarij decimatoris, ejusdemque præjudicio; nec obstante Brevi Pij V. quo revocavit privilegia Pauli III. & Pij IV. super exemptione à decimis; neque obstante non usu quorundam Collegiorum, uti ostendit idem Leo *n. 65.*

Affirmat quidem Pignatelli *tom. 233* 1. *consult. 223. n. 15. & 28. ac consult. 355.* à S. Congregatione in causa Cracoviensis Collegij, semel ac iterum post maturam discussionem, & auditis utrimque partibus, judicatum esse, quod PP. Societatis Jesu, alijque Regulares, teneantur solvere decimas ex prædijs, ex quibus à laicis illæ fuerant solutæ, antequam ad Regulares pervenirent. Verum contrarias decisiones, ut dixi, referunt Henriq. Franc. Leo, & Pellizar. *ll. cc.* & quidem postremus in eadem causa Cracoviensi, mirumque profectò est, S. Congregationem contra clarum textum Bullæ Gregorianæ, & plures Rotæ conformes decisiones judicasse. Unde credibile est, decretum illud S. Congregationis factum esse in casu, quo enormis læsio ex Regularium immunitate Ecclesijs nasceretur.

234 Quin ipse Pignatelli suum asser-
tum universale multum limitat
rom. 5. consult. 8. cum enim *n. 1.*
pro Regularium privilegio multo-
rum Pontificum Bullas, complu-
res Rotæ decisiones & conformes
sententias, usum ac consuetudi-
nem, gravesque rationes produxi-
set, tandem *n. 10.* concludit, hoc
privilegium eximere quidem ab
illis decimis, quæ Parochijs ac Ec-
clesijs de Jure communi debentur,
non item ab illis, quæ præter Juris
communis dispositionem aliquo
jure speciali solvuntur. Idque ante
ipsum asseruit Cherubin. *in Com-
pend. Bullarj in Gregorio XIII. c. 51.*
agens de dicto privilegio Societa-
tis, addensque, ita censuisse Rotam
Romanam a. 1598. At verò Regu-
lares ultrò fatentur, si cui speciali
titulo, v.g. præscriptionis, vel privi-
legij Apostolici, decimæ debentur,
illi non nocere immunitatem al-
teri concessam, cum peculiaria
Jura censeatur ignorare Pontifex
c. 1. de Constit. in 6. & sic ipsdem
non velle derogare, nisi exprimat,
ut cum Panorm. *in c. Dudum de
Privileg.* ac communi aliorum
tradunt Covarr. *lib. 1. var. c. 17.*
n. 14. Suar. *de LL. lib. 8. c. 14. n. 8.*
c. 22. in fin. c. 28. n. 8. & 10. Saà
V. Gratian. 14. Palao tr. 3. disp. 4.
pun. 10. n. 11. Hinc malè cohæ-
rent, quæ idem Pignatelli addit *n.*
11. hoc privilegium non procede-
re adversus Parochos, qui ante il-
lud erant in continua possessione:

ex eo enim, quòd procedit de de-
cimis Jure communi debitis, ut
procedere ipse concedit, necessa-
riò sequitur, quòd procedat de il-
lis, in quarum continua possessio-
ne fuerunt Ecclesiæ; nam vel ma-
ximè in earum jugi possessione sunt
Ecclesiæ. Illud verò, quod *n. 12.*
addit, neque amicè, neque cum ve-
ritate dictum est, ex eo, quòd in
privilegio Pontifex se inclinatum
supplicantium Regularium preci-
bus dicit, apparere, quòd potius
impetratum sit importunitate pe-
tentium, quàm motu proprio Prin-
cipis: nam constat, motus, ut vo-
cant, proprios à summa Sede sæpe
pròdire, quamvis supplicarint ij,
quibus favor conceditur; quin
propterea illis vis, quam motus
proprij habent, jure negari, ac dici
possit, importunè extortos esse. Ra-
tiones, quas contra Regulares pro-
fert, infirmæ prorsus sunt, si com-
ponantur cum ijs, quas pro ipsdem
antè produxerat, ut consideranti
patebit.

Ex dictis apparet, Religiosos spe-
ciali privilegio munitos de non
solvendis decimis realibus, à for-
tiori non obligari ad personales.
Cujus exemptionis utilitas (ut be-
nè observat Laymannus *l. 4. Th.*
Mor. tr. 4. c. 3. n. 4. 8. Ex quibus) non
tam in eo consistit, quòd non te-
neantur ad decimas personales ex
lucris propriæ industriæ (nam ad
has etiam laici ex desuetudine plu-
rimis in locis non tenentur) sed
maxi-

maximè in eo, quòd immunes sunt à decimis ex illis terris, quæ antequam ad ipsos pervenirent, nullos aut exiguos fructus ferebant, ideoque nullis vel modicis decimis Ecclesiæ Parochiali pendendis obnoxierant, ut tradunt Glossa recepta in c. 4. h. t. & in c. 21. de V. S. Abulens. in c. 23. Matth. 9. 194. ac patet ex dictis n. 183.

236 Dubium hinc incidit, an dictum privilegium uni Ordini Religioso concessum, ijs omnibus sit commune, qui cum illo de privilegijs participant? Negat Barbosa cit. §. 3. n. 31. idque non unà Rotæ sententiâ decisum esse ait. Verum, ut observat Engel h. t. §. 3. n. 4. quoad huiusmodi decisiones notandæ sunt aliquot limitationes, quas ex alijs Rotæ decisionibus affert Pasqualig, in annot. ad Laurent. de Franchis tr. de contr. inter Episc. & Regul. p. 2. q. 72. à n. 10. nim. in generali communicatione Privilegiorum venire etiam exemptionem à decimis, si communicatio sit talis, ut exprimat aliqua præjudicialia privilegia, saltem in genere, vel ad sit talis amplitudo verborum, ut significet, mentem Pontificis se extendere etiam ad reliqua non expressa. Neque opus tunc est, ut in communicatione specialiter derogetur Capitulo *Nuper de decim.* sine qua derogatione non subsistit exemptio à decimis: sufficit enim, si derogatio facta sit in privilegio communicato; tunc enim implici-

tè continetur in ipsa communicatione, ut cum Glossa in c. Ut circa de Elect. in 6. Casarub. ac Mandos. tradit idem Pasqualig. n. 12. præsertim si in rescripto communicante habetur clausula *Quorum tenorum* &c. hæc enim operatur, ut privilegia communicata censeantur communicationi de verbo ad verbum inserta. Hinc quia privilegium Societati Jesu concessum, de quo paulò antè, non habet restrictionem Incommunicabilitatis, non apparet, cur illo uti non possint cæteri Religiosi Mendicantes, alique, qui de privilegijs dictæ Societatis participant; modò in communicationis rescripto ea contineantur, quæ modò diximus requiri ad universalem omnium privilegiorum communionem. Quod maximè locum habere videtur, si ratio, propter quam uni Ordini concessum est privilegium, pugnet etiam pro alijs. Ratio autem concedendi sunt labores, quos Religiosi sustinent in Sacramentis administrandis, prædicando &c.

Quâ porro ratione dicta Regularium privilegia interpretanda sint, & quousque se extendant, abundè explicavimus hoc capite. Nimirum strictæ quidem interpretationis sunt, ut diximus q. 2. ad decimas tamen ex antiquis prædijs solutas se extendunt juxta dicta q. 3. Nec non ad decimas Novalium, ut assertum est q. 4. Ad prædia quoque post obtentum privilegium acqui-

sita

fit, nisi specialiter limitentur ad prius possessa, ut resolvimus q. 5. Non tamen ad bona conducta & emphyteutica: nisi horum specialis mentio in rescripto immunitatis fiat, ut decidimus q. 6. Denique juxta tradita q. 7. non extenduntur ad prædia locata: nisi sint privilegia realia.

238 Assert. IV. Leprosi in commune viventes non tenentur de suis hortis, qui sunt in circuitu domûs, & de animalibus, quæ nutriunt, decimas solvere. Ita refertur c. *Cum dicat 2. de Eccles. adif.* ubi cum præmissum fuisset, posse ipsos propriam sibi Ecclesiam & Coemeterium construere & proprium habere Presbyterum, sine præjudicio tamen veterum Ecclesiarum &c. additur: *Statuimus etiam, ut de hortis, & nutrimentis animalium suorum decimas tribuere non cogantur.* Rationem dat Glossa: quia proprio Sacerdoti eas præstare tenentur. Unde ad immunitatem à decimis Ecclesiæ Parochiali solvendis requirere videtur, ut habeant propriam Ecclesiam, coemeterium, & Sacerdotem. Idem requirunt Laym. *cit. c. 3. n. 4. §. Porro.* & Wagnereck *in c. 10. h. e. not. 2.* Verùm hujus conditionis nec Panorm. aliique Interpretes antiqui, nec Vivian. Algonæ, Barbosa, ac alij RR. mentionem faciunt, neque ex *cit. cap.* erui potest; sed videtur ipsis exemptio absolutè esse concessa intuitu pietatis, ac misericordiæ, & quia cum alijs fidelibus propter

contagium se imiscere nequeunt, ut ait Gonzalez *in cit. cap.* Quæ ratio procedit, etiam quando non habent proprium Sacerdotem & Ecclesiam. Addit tamen Barbosa *c. 28. de offic. Paroch. §. 3. n. 48. & in cit. c. 2. n. 2.* censuisse Rotam Roman. Leprosos, ut hac immunitate gaudeant, debere ita communiter vivere, ut si esset aliquod Hospitale, in quo curarentur leprosi, simulque alij infirmi, immunes à decimis non essent, quamvis in ejusmodi Hospitali separati forent ab alijs infirmis.

An aliæ communitates præter recensitas habeant immunitatem à decimis, & an privatæ quædam personæ, non est nostrum hic examinare, tum quia Jure communi nihil de hoc expressum est, tum quia nec necesse nec possibile ferè est, statuere, quænam in particulari vel communitates vel singulares personæ exemptæ sint. Illud addidisse sufficiat, vi Juris communis exemptos non esse Clericos, etiam si in commune vivant. Neque enim admittendum est, quod absque dubio tenendum esse asserit Moneta *c. 5. n. 6.* Canonicos, si nunc cõmuniter viverent, prout in primitiva Ecclesiâ faciebant, non fore obligatos ad decimas de laboribus ac nutrimentis suis. Textus enim Canonis 47. 16. q. 1. quem adducit, non loquitur de Clericis secularibus, sed Regularibus, & paupertatem in cõmuni profitentibus.

QUÆ-

QUÆSTIO IX.

Privilegium non solvendi decimas quomodo amittatur?

SUMMARIUM.

240. Cessat Privilegium prædij, si hoc alienatur à privilegiato in non privilegiatum. Quod alienato substituitur, sit privilegiatum.
241. Cessat exemptio, si inde enormis læsio alteri nascatur.
242. Ut cesset, necesse est hanc læsionem intervenire.
243. Non est ista metiendæ à multitudinis Convventuum Regularium, sed à paupertate Parochiarum.
244. Declaratur, quando circa eam opus sit decisione Judicis.
245. Amittitur exemptio per non usum.
246. Si per hunc decimator contra privilegiatum præscribit.
247. 248. Solutio oppositorum.
249. 250. Ad præscribendum contra exemptam Ecclesiam requiruntur 40. anni: contra privatos tempus ordinarium.
251. Exemptio concessa sine mentione pacti contrarij invalida est.
252. Tollitur per subsequens pactum de solvendo.

240 **A**Ntequam tradamus modos, quibus hoc privilegium extinguitur, præmittendum est, si Religiosi vel alij privilegiati sua prædia immunita alienent in non privilegiatos, cessare privilegium, quamvis reale. Ratio patet: quia privilegium etiam reale semper personam respicit, cum sola persona capax sit favoris & beneficij per privilegium concessi. Eo ipso igitur, quod prædium favore Religiosi Ordinis vel alterius Communitatis exemptum, transit ad alium possessorem, qui par privilegium non habet, desinit esse exemptum; cum totus ille favor sit Religioni

factus, non item in commodum aliorum, qui simile privilegium non habent. Neque Communitas, cui favor concessus est, illum pro arbitrio in alios transferre potest, nisi id specialiter concessum ipsi sit. Si tamen privilegiatus prædium alio permutet, aut vendat, ut pretio inde redacto aliud emat, illud priori substitutum ac privilegiato acquisitum, exemptum erit, uti exemptum erat prius. Quod verum est, uti benè observat Suar. c. 20. etiam si privilegium non sit datum pro bonis post ejus concessionem acquirendis, sed solum pro illis, quæ privilegiatus tempore concessi

○

cessi

cessi favoris possidebat: quia prædium priori substitutum non est simpliciter acquisitum de novo, sed alteri solum subrogatum, ac idcirco sortitur naturam & conditionem illius, cui substituitur. Ratio ulterior est, quia restrictio privilegij ad prædia tempore concessionis possessa, odiosa est, & sic explicanda de acquisitione omnino nova, qualis non est, si prædia non multiplicentur, sed priori tantum substituitur aliud: cum *c. 34. h. t.* immunitas à decimis quibusdam Religiosis concessa, restringatur ad prædia jam possessa, & negetur *de terris alienis & amodo acquirendis* solum idcirco, *ne occasione privilegiorum Ecclesia ulterius prægraven- tur*: at istæ non prægravantur, saltem non notabiliter, si prioribus prædijs tempore concessi favoris jam possessis, alia substituantur; sic enim non ditescit privilegiatus cum præjudicio aliorum, sed solum censetur retinere id, quod antè habuit, & pro quo accepit privilegium.

241

Assert. I. Privilegium non solvendi decimas cessat, si ex illa enormis læsio ac gravamen nascatur Ecclesijs, vel alijs, quibus jus decimandi competit vel Jure communi, vel speciali titulo, v.g. privilegij, aut præscriptionis. Patet ex *c. 9. h. t.* & tradunt ibi Panorm. Joann. Andr. aliique omnes. Ratio quoque patet: quia non est mens concedentis cum magno dispendio il-

lorum, quibus jus quæsitum est, cuiquam conferre privilegium: foret enim ejusmodi concessio injusta. Hinc invalida est concessio, si cedat in enormem læsionem. Solum igitur dubitatur, quandonam læsio censeatur esse gravis seu enormis? Secundò, an mox ipso facto extinguatur privilegium, si læsio inde oriatur; an verò opus sit sententiâ Judicis saltem declaratoriâ læsionis & extincti privilegij?

Primum dubium tollit Pignatelli ²⁴¹

tom. 8. consult. 8. n. 22. dum ait, nullâ amplius discussione opus esse, graviter an modicè privilegia lædant: cum S. Congregatio censuerit à Regularibus non obstantibus, quæ produxerant privilegia, *solvendas esse Parochis, & alijs Beneficiatis Regni Polonia decimas, quæ solvebantur à laicis, priusquam bona in ipsorum Regularium proprietatem fuerint translata.* Verum ex una alterave decisione inter certas personas, & certis in circumstantijs facta perperam inferitur universalis conclusio, Regulares à decimis, quas laici antè solverant, non esse immunes. Fatetur ipse *n. 23.* S. Congregationem nihil de novo constituisse, sed tantum declarasse dispositiones Apostolicas, & privilegia. Cum igitur privilegia sint clara, & comprehendant omnes decimas, ut patet ex dictis *n. 229.* non universim illa declaratio facta est (sic enim non fuisset declaratio sed

nova

nova constitutio & privilegiorum abrogatio) sed solum in illa controversia Polonica, & speciali casu facta est, haud dubie, quia Parochia, cum quibus litigabant Regulares, enormem se lationem pati ostendebant, vel quod ibi privilegia contrario usu sublata, aut recepta nunquam fuerant &c. Unde neque obest Breve Innocentij X. quod producit n. 21. illo enim non fit aliqua decisio generalis adversus Regulares, sed solum confirmatur illa S. Congregationis declaratio.

143 Addit idem Auctor n. 12. lationem metiendam non esse à paupertate Parochialium Ecclesiarum, quibus per Regularium privilegia decimæ decedunt, sed à multiplicatione Conventuum & Collegiorum, & ex acquisitione, quibus valde divites facti sunt quidam Regulares. Censet igitur, eo ipso cessare privilegia, si bona multiplicent, & divites fiant. Probat ex cit. c. 9. ubi Pontifex quibusdam Religiosis privilegiatis mandat compositionem cum decimatoribus, ob causam ibi adjunctam: *nam quando Romana Ecclesia Ordini vestro privilegia de decimis dederat, uti erant rara Abbatis vestri Ordinis, quod exinde nulli poterat de jure scandalum suboriri: sed nunc in tantum augmentata sunt, ac possessionibus ditata, quod multi Viri Ecclesiastici de vobis apud nos querelam saepe proponunt.* Unde cum habeamus, inquit Pignatelli,

textum rotundissimum, non tene-
mur recurrere ad glossas & inter-
pretationes Doctorum. Verum
hanc rotunditatem textus nemo
Interpretum præter ipsum (nisi
forte Malderus) vidit, estque hæc
enormis lationis explicatio nova &
antea inaudita. Longè aliter hanc
lationem exponit Alexand. IV.
c. 2. §. 2. h. t. in 6. dum ait: *ubi autem
per hujusmodi concessionem deci-
marum parochiales Ecclesias adeo
gravari contingit, quod earum
Rectores de ipsarum redditibus con-
gruè sustentari, & commode Fura
Episcopalia exhibere non possunt:
provideatur per locorum Ordina-
rios, & ordinetur taliter, quod
ijsdem Rectoribus tantum de illa-
rum relinquatur proventibus,
quod exinde competentem susten-
tationem habere & Episcopalia
Fura solvere valeant, aliæque
onera debita supportare.* Igitur
tunc solum est latio gravis, cessant-
que exemptiones, quando Ecclesia-
rum Rectores, quibus aliàs decimæ
deberentur, non possunt sine illis
congruè se sustentare. Quæ decisio
cùm sit posterior illà Alexandri
III. cit. c. 9. eandem declarat, o-
stenditque non esse metiendam la-
sionem ex divitijs exemptorum Re-
gularium, sed ex gravamine Para-
chialium Ecclesiarum, quæ aliàs
congruam sustentationem non
haberent. Ita quoque explicatur
gravis latio c. 21. de Privil. & c. de
Censib.

244 De altero dubio, an videl. in casu enormis læsionis amittatur privilegium ipso jure, an verò necessaria sit declaratio vel revocatio Superioris, fusè agunt Panorm. in cit. c. 9. c. 16. de Cler. non resid. n. 8. c. 21. de V. S. Joan. Andr. & Felin. in c. 8. de Constitut. Ego cum Suar. c. 20. n. 1. & 2. Palao pum. 13. n. 1. & 2. Pellizar. Man. Regul. tr. 8. c. 7. sect. 5. q. 12. Gonzalez in cit. c. 9. h. t. Pirrhing h. t. n. 73. & 74. breviter sic statuo. I. Si manifesta est enormis læsio, & de ea constet exempto, non potest suo privilegio uti, & utendo justitiam lædet. Ita cit. DD. cum Glossa in c. 15. 25. q. 2. Panorm. ac alijs. Ratio patet: quia voluntas concedentis ad hunc casum læsionis se non extendit, inestque privilegio semper tacita hæc conditio, si & quamdiu Ecclesia inde graviter non læditur.

II. Etiam si gravis læsio sit manifesta, non poterit tamen ordinarius decimator propria auctoritate exemptum cogere ad solvendas decimas, sed necessaria est Judicis sententia: quia jus sibi ipse dicere non potest, quamdiu adiri potest Judex competens, ut manifestum est. Non poterit tamen Judex SS. Pontifice inferior privilegium moderari: cum enim tunc omninò nullum sit, nequit ab inferiore, utpote potestatem conferendi privilegij non habente, vel totum vel quoad partem restaurari.

III. Si enormitas læsionis mani-

ifesta non est, ac idcirco necessarium arbitrium, adeundus est SS. Pontifex, ut decernat, an privilegium eo casu locum habeat: nam solus ille, qui privilegium concessit, de vi ejusdem cognoscere potest. c. 12. de Judic. l. 91. ff. de R. J. l. 43. ff. de vulg. & pup. subst. Manifestum porrò est illud, quod Gonzal. l. c. sumè notandum esse dicit, SS. Pontificem, etsi judicet læsionem esse enormem, nihilominus non teneri, privilegiū omninò tollere, sed posse illud moderari, ita ut magnum gravamen non inferat; cum potuerit initio illud sic temperatum licite, & valide concedere.

IV. Si non est manifesta læsio enormis, sed dubia, inire compositionem cum decimatore potest exemptus. Patet ex cit. c. 8. & 9. h. t. Difficile verò est, quod insinuat Suar. l. c. n. 2. posse compositionem fieri, tamen si læsio manifesta sit, dum ait, illam maxime locum habere, quando enormitas læsionis manifesta non est. Hæc enim si manifesta est, certum est jus decimatoris: compositio verò locum non habet, nisi quando justitigantium est dubium. Verum dici potest, adhuc locum esse compositioni: quia potest SS. Pontifex etiam in casu enormis læsionis moderari privilegium, ut modò diximus, & ita restringere, ut graviter non lædat: poterit igitur, quia moderatio est dubia & incerti eventus, compositio tanquam de re con-

controversa fieri. Patet ex *cit. c. Dilecti* §. *b. t.* ubi cum Pontifex dixisset, decimatores enormiter gravari ob prædia à privilegiatis conducta, & decimas inde non solutas, addit: *Mandamus, quatenus de prædijs, quæ conduxistis in Parochijs suis, de quibus consueverunt (decimatores) decimas percipere, plenarie solvatis eisdem, vel cum ipsis amicabiliter componatis.*

245 Assert. II. Privilegium non solvendi decimas amittitur per non usum, seu per solutionem decimarum. *c. 6. & 15. de Privil.* Quot actus solutionis requirantur, ut amittatur, controversum est. Sufficere unicum videtur constare ex *c. 8. de Constitut.* ubi statutum cuiusdam Ecclesiæ Tullensis de non eligendo Primicerio, quamvis auctoritate Sedis Apost. confirmatum, dicitur cessasse, si Canonici illius Ecclesiæ contraverint, aliquem in Primicerium eligendo. Unde inferunt communiter DD. cum Glossa ibi, privilegium negativum, quale est immunitatis à præstandis decimis, tributis &c. cessare per unicam contraventionem seu actum ipsi contrarium, si contra privilegium operantes ei renunciare possint.

246 Verum dicendum est, non cessare hoc privilegiū per solutionem decimarum semel factam. Patet assertio ex communi doctrina de Privilegijs in communi, quam late firmant Greg. Lopez *lib. 42. tit. 18.*

p. 3. Suar. de LL. c. 35. n. 10, Salas eod. tract. sect. 13. n. 66. Basil. Pont. lib. 8. c. 18. §. 3. n. 27. Layman. l. c. n. 11. Palao tr. 3. disp. 4. pun. 19. n. 3. Bonacina disp. 1. q. 3. pun. 8. §. 6. n. 12. nim. privilegia, quæ in aliorum gravamen cedunt, & tractum habent successivum, eò quòd dentur ad plures actus, non amitti etiam pluribus actibus, nisi ex parte illorum, qui gravati sunt, detur præscriptio. Quæ doctrina clarè deducitur ex *cit. c. 6. & 15. de Privil. l. 2. ff. de Privil. Veteran. l. 12. C. de excusat. tutor. l. 1. & 2. C. de ijs, qui mun. sponte suscip.* Ratio est, quia huiusmodi actus non sunt contrarii toti privilegio, cum non sint contrarii omnibus actibus, ad quos privilegium se extendit. Igitur per actum contrarium immunitas solum perditur quoad ipsum, nim. ut repetere exemptus non possit, quod contra suam immunitatem solvit, ut tenet communis DD. & patet ex *c. 3. de his, quæ fiunt à maj. & c. 20. de off. Deleg.* Jam verò immunitas à decimis est privilegium successivum: non ergo amittitur, nisi per præscriptionem partis gravatæ.

Dices: Potest præscribi per unicum actum, ergo decimator contra exemptum præscribit, etiam si hic tantum semel decimas solverit. Respondetur, antecedens tunc solum esse verum, quando actus ille est continuatus, & non retractatur. v. g. si quis passus est se eligi

ad munus publicum, à quo erat immunis, aut passus est, electionem fieri absque suo suffragio, ad quod jus habebat, aut gabellam vel semel solvit, & post hunc actum suâ immunitate tempore ad præscribendum sufficienti usus non est, quia non erat occasio utendi. Contrarium dicendum est, si gabellam vel decimas semel aut iterum solvit, postea tamen intra tempus ad præscriptionem requisitum suâ immunitate usus est non solvendo, ut explicant Suar. *de LL. c. 35. n. 20.* & Palao *tr. 3. disp. 4. p. 19. n. 8.*

248 Ad casum *c. 8. de Constit. n. 245.* adductum, Responderetur, concessum fuisse illi Capitulo, ut Primiceriatûs dignitatem extingueret: quæ concessio unico actu extinctionis complebatur; unde si Capitulares postea Primicerium sponte elegerunt, adeoque dignitatem illam, quæ suapte naturâ perpetua est, resuscitârunt, censendi erant unico illo actu penitus renuntiâsse indulto Pontificio. Quidquid sit de alijs privilegijs, certum est ex *cit. c. 6. & 15. de Privil.* immunitatem à decimis non amitti, nisi exemptus eas solvat toto tempore ad præscribendum requisito.

249 Quæstio restat, quantum tempus requiratur ad præscribendum huic privilegio. Pugnare hîc inter se videntur *cit. c. 6. & c. 15.* nam *c. 6.* dicitur, debere exemptos Religiosos imposterumolvere decimas, si privilegio suo non usi per

annos 30. solverunt. At *c. 15.* dicitur, debere eos posthacolvere, si per 40. annos solverunt. In priore ergo ad amissionem privilegij requiruntur anni solum 30. in posteriore verò 40. tot videl. quot ad præscribendum contra Ecclesiam requiruntur juxta *c. 4. 6. & 8. de Prescript.* Varias hîc conciliationes moluntur tam Th. Th. quam Jurisperiti, præcipuè Garcias *de Nobilit. Gloss. 6. n. 35.* Barbosa *de potest. Episc. alleg. 26. & in c. 6. de Privil. à n. 2.* Gonzal. *cod. n. 7.* Suar. *tit. c. 35. n. 21. & c. 20. de Decim. 4.* Multi cum Panorm. & Glossa ajunt, illud prius requirens annos solum 30. correctum esse per posterius. Alij dicunt, in posteriore solum agi de facto, & decidi amissum fuisse privilegium, quia exempti solverant per annos 40. non verò negari, minus tempus sufficere. Alij, ut Barbosa & Gonzal. dicunt, illa capitula loqui de diversis casibus. Mihi dixisse sufficiat, juxta communem DD. ad præscribendum contra Religiosos exemptos requiri annos 40. idque usu confirmatum esse, ut testatur Suar. *tit. c. 35. n. 21. in fine, & cit. c. 20. n. 4.*

Illud non placet, quod Barbosa 250 tenet in *tit. c. 6. n. 7.* sufficere ad amissionem privilegij etiam Ecclesijs concessi longum tempus seu decennium, eò quòd censeantur renuntiâsse, si intra hoc tempus illo usæ non sunt. Nam imprimis *cit. c. 6. & 15.* non pauciores, quam

quàm 30. aut 40. anni requiruntur: non ergo sufficiunt 10. Secundò, si intra decennium perditur, tunc vel vi præscriptionis, vel solum ratione tacitæ renuntiationis? Non prius: quia contra Ecclesiam non præscribitur, nisi 40. annis, ut patet ex c. 4. 6. & 8. de Præscript. vel saltem in hoc particulari casu de decimis annis 30. juxta c. 6. de Privil. nullibi enim ad præscribendum contra Ecclesias minus tempus requiritur. Non posterius: partim quia in hoc privilegio non habet locum expressa renuntiatio (ut multi tenent) cum sit in favorem Ecclesiæ & Religionis concessum; & consequenter multò minus sufficit tacita renuntiatio, quam etsi facere possit totus Ordo Religiosus, non tamen privata domus, ac Prælati: partim quia si tacita & præsumpta renuntiatio absque præscriptione decimatoris sufficit, neque longo tempore seu decennio (quod tamen Barbosa requirit) opus erit, cum illa præsumi possit intra tempus longè minus & ex paucis actibus non interruptis. Neque ipsi favet communis opinio, quam adducit ex Gabrieli c. 1. de Præscript. concl. 1. n. 3. illa enim solum dicit, quòd post decennium præsumatur intervenisse debita solemnitas in alienatione rerum Ecclesiæ. Qui casus, ut patet, nihil paritatis habet cum nostro. Hac de immunitate Religionis & in favorem Ecclesiæ concessa. Si conce-

ditur privata personæ, haud dubiè breviori tempore amittitur; partim quia contra hanc minore tempore præscribitur; partim quia non tantum expressè suo favori renuntiare potest, sed etiam tacitè, cum talis renuntiatio non sit contra, sed in favorem Ecclesiæ.

Assert. III. Privilegium non solvendi decimas cessat contrariâ partium conventionem, & pacto. Hunc modum tollendi privilegium assignant Alenfis p. 3. q. 51. memb. 7. a. 2. Angel. Sylvest. aliique Summistæ V. Decima, & Canonistæ in c. 3. h. 2. Certum imprimis est, si pactum de solvendis decimis fuit antè privilegium, & in hujus petitione facta non est mentio pacti, ejus concessionem, tanquam subreptitiè obtentam, esse invalidam, ut deciditur tit. c. 3. Etsi enim privilegium ita semper interpretandum sit, ut aliquid de novo conferat ultra id, quod jure proprio competit illi, cui conceditur, ut constat ex c. 30. de Privil. & c. 10. cod. in 6. c. 19. de Appell. l. 109. de Legat. 1. quando tamen jure speciali vel privilegij, vel compositionis aliquid alteri competit, non censetur Princeps cum ejus detrimento privilegium cuiquam concedere, nisi factâ juris illius speciali mentione, ut supra dixi. Imò, ut observant Gloss. in l. 12. & l. fin. ff. ad S. C. Trebell. ac alij, etiamsi Princeps expressè dicat, se concedere etiam cum præjudicio tertij, intel-

ligi

ligi debet de præjudicio solum modico; unde si hoc sit magnum, privilegium etiam sic concessum erit invalidum, saltem quatenus infert magnum præjudicium.

252 Quando verò pactum vel compositio sequitur privilegium ritè & validè obtentum, dubium videri potest, an per illam tollatur immunitas, si hæc in favorem Religionis data sit, videl. alicui Ecclesiæ vel Ordini Religioso. Ratio dubitandi est: quia tunc illa conventio ex parte Religionis foret expressa privilegij renuntiatio, quæ juxta multos DD. ut paulò antè dixi, fieri non potest. Verùm dicendum est, tale pactum validè & licitè fieri posse, & quod consequens est, per illud tolli immunitatem. Ratio patet: quia non est pactum naturæ suæ malum; non enim est Simoniacum, eò quòd

ista immunitas non sit aliquid spirituale; nec, uti ponitur, pro illa tollenda aliquid spirituale datur, nec aliunde Juri Naturæ, vel Divino, ac Justitiæ repugnat. Neque est vetitum Jure humano; imò hoc in multis casibus hujusmodi compositionem suadet ac mandat, ut patet ex c. 8. & 9. h. t. Neque obstat ratio in contrarium allata de renuntiatione: non enim est renuntiatio absoluta & liberalis (quæ sola vetita est) sed iusta conventio, & Religioni, vel ad vitanda scandala, querelas, lites, vel alio ex capite, utilis & conveniens. Hinc ad eam non videtur necessaria confirmatio SS. Pontificis, vel alterius, nisi illius, qui ordinariam potestatem habet ad similia pacta debito modo ac cum, præscripta solemnitate facienda, ut benè observat Suar. cist.

c. 20. n. 5.

CAPUT III.

De Exemptis per Consuetudinem.

QUÆSTIO I.

An à decimis eximat consuetudo non solvendi?

SUMMARIIUM.

253. *Questionis difficultas & opinionum varietas.*

254. *Opinio quorundam, nec personales nec reales decimas consuetudine abrogari posse.*

255. *Alia, tenens, posse personales, non verò reales.*

256. *Tertia, posse etiam reales, sed non totas.*

257.

257. *Quarta, posse utraque omnino abrogari.*

258. *Decima, ut sunt necessaria ad sustentationem Cleri, nequeunt ullâ consuetudine tolli.*

259. *Ne quidem personales.*

260. *Possunt utraque tolli & tota, si Clero aliunde provisum est.*

261. 262. *Rationes assertionis.*

263. *Non obstat jus questum Ecclesijs.*

264. *Non est irrationabilis etiam omnimoda exemptio.*

265. *Effet verò, si aliunde Clericis non esset provisum, quàm ex suo patrimonio vel industria lucris.*

266. *Consuetudo etiam legitime inducta tolli ab Ecclesia potest.*

267. *Non peccant, qui propter consuetudinem non solvunt.*

268. *Non possunt exigere Clerici post consuetudinem à subditis legitime præscriptam.*

269. *Nisi provisio, quam aliunde habebant, perierit.*

270. *Successor exigere potest, etsi antecessor vivendo ex proprijs nihil postulavit.*

271. *Induci consuetudine potest, ut pars minor decimâ solvatur, aut de certis solum fructibus.*

272. *Aut, ut debita uni Ecclesie, solvantur alteri.*

273. *Consuetudo jus decimandi explicat.*

274. 275. *Solvuntur contraria.*

313 **D**e Consuetudine solum hîc agimus, acturi seq. cap. de Præscriptione. Quamvis enim sæpe, imò passim, à Juris Interpretibus promiscuè usurpentur, teste Zasio in l. 32. ff. de Leg. & Aretino Consil. 22. re ipsâ tamen plurimum differunt, ut præter alios ostendunt Balbus p. 1. de Præscr. q. ult. & Moneta de Decim. c. 5. q. 4. Nam 1. Consuetudo est jus quoddam moribus utentium approbatum, quod pro lege suscipitur, cum deficit Lex, ut dicitur c. 5. dist. 1. & sumitur ex c. 6. de Test. cog. Usucapio verò seu Præscriptio (hæc enim hodie idem sonant) est adjectio dominij per continuationem possessionis temporis à Lege definiti, ut ait Modestinus. l. 3. ff. de usurp. & usucap.

2. Consuetudo inducitur à Communitate, & jus tribuit immediate Communitati; privatis verò solum, ut sunt pars ejusdem. Præscriptio verò solum à privatis fit, vel Universitate, Collegio, vel Ecclesia solum prout habet rationem privatæ personæ. 3. Ad consuetudinem requiritur non solum consensus majoris partis populi, volentis obligationem tollere aut inducere; sed etiam legalis consensus Principis. Præscriptio non requirit consensum adversarij. 4. Consuetudo non requirit titulum, requirit verò Præscriptio. 5. Ut vim habeat Consuetudo, non opus est bonâ fide, ut tradit communior DD. opus verò illâ est ad præscribendum. 6. Consuetudo lege Superioris.

P

perio-

perioris tollitur, non item dominium præscriptione acquisitum. 7. Consuetudo est favorabilis & latæ interpretationis, odiosa verò Præscriptio. Has aliasque differentias ex Bald. Innoc. Hostiens. Butr. Joan. Andr. & Felin. latè tradunt ac legibus firmant Balbus & Moneta *ll. cc.* An verò consuetudine acquiri possit immunitas à solvendis decimis, difficillima quæstio est, ut ait Guttier. *l. 2. can. 99. c. 21. n. 31.* & confusè à multis, à multis imperfectè, universim magna opinionum varietate, agitata. Illi præcipuè Canonistæ in ea multum sunt implicati, ut ait Azor *tom. 1. l. 7. c. 26. q. 2.* qui tenent, decimas esse Juris Divini; cum ex una parte fateri debeant, consuetudinem non valere contra Jus Divinum: ex altera verò parte videant, eas in multis Provinciis, in Italia nim. & Græcia, Clericis vel Ecclesijs non solvi. Unde Anton. Butrio in *c. 14. h. t.* ait: *Nescio, quid dicam, nisi quòd omnes damnantur non solvendo.* Pariter Andr. Hispan. *reg. 1. de Decim.* liberè pronuntiat, quòd omnes non solventes sunt filij perditionis, non obstante quacunque consuetudine, uti refert Rebuff. *q. ult. n. 26.* Verum longè satius est, damnare illam Veterum opinionem, quæ tenet, decimas Jure Divino deberi, quàm homines non solventes: rejectà autem hac opinione, uti cum comuni hodie DD. eam rejecià *n. 36.* nihil est, quod

damnationem suadeat eorum, qui ex consuetudine, præscriptione, vel privilegio illas non solvunt.

I. Igitur aliqui universim doceant; decimas nec prædiales nec personales tolli consuetudine posse, vel totas vel ex parte. Ita Innoc. Gloss. ac alij in *c. 32. h. t.* Marta de *Jurisdict. p. 4. cent. 1. cas. 24. n. 22.* Nicol. Reüsner. *vol. 2. consil. 11. n. 49.* Hunn. *Encyclop. p. 5. tit. 2. c. 3. n. 5.* ac latè propugnant Perez in *l. 1. ordin. tit. 5. l. 5.* & Andr. Hispan. *de Decim. q. 1. n. 13. & 15.* Limitant tamen assertionem & dicunt: nisi à Romano Pontifice sit approbata. Quæ limitatio gratis sit. Vel enim dicunt, decimarum obligationem esse Juris solum humani? Et tunc consuetudine tolli potest absque Pontificis approbatione, cum ad illam opus non sit consensu Principis nisi legali. Si plus non velint, nemo est, qui refragetur. Vel asserunt, uti asserunt, imò supponunt, illas deberi Jure Divino? Et sic non proderit Pontificis approbatio, cum hic neque ex parte legem Divinam tollere possit, ut fuse probat Covarr. *l. 1. var. c. 17. n. 8.* Dicent fortassis, posse Pontificem suo & Ecclesiarum jure cedere, sicque approbare consuetudinem, non directè mutando Jus Divinum, sed indirectè, subtrahendo videl. ejus materiam; sicut qui remittit jus sibi ex alterius promissione natum, tollit promittentis obligationem, quin faciat mutationem Juris naturalis

turalis, vi cuius ad implenda promissa tenemur. Verum negatur paritas inter hunc casum & nostrum: nam Jus naturale non obligat absolute ad standum promissis, sed solum, si ille velit, cui jus ex contractu quaesitum est, vel qui habet dominium: potest enim iste ceteris paribus illo se abdicare pro arbitrio. At verò si Jure Divino debentur decimæ, Deus earum solutionem præcepit non solum in commodum suorum ministrorum, sed etiam in recognitionem supremi sui dominij, & pro cultu divino, construendis & ornandis Ecclesijs, alimentis pauperum &c. quos fines à Deo intentos tollere, non videtur esse in potestate Ecclesiæ.

II. Alij ajunt, decimas prædiales ne minui quidem posse: posse verò tolli totas personales. Ita Hostiens. Roch. Curt. Felin. Turrecrem. Parisius, Baldus, alique, quos referunt Covarr. l. 1. var. c. 17. n. 8. & Fern. Vasq. l. 2. controv. c. 87. n. 8. Deducunt istud ex sua illa opinione, quæ dicunt, prædiales decimas esse Juris Divini, personales solum humanæ.

III. Panorm. Fulgos. Socin. ac alij, quos refert idem Vasq. l. c. & Guttier. l. c. n. 31. asserunt, tolli nec has nec illas consuetudine posse; posse verò minui, ita ut loco decimæ vigesima, vel trigesima pars præstetur. Idem sentire videtur S. Thomas 2. 2. q. 87. art. 1. & quodl. 2. art. 8. & communem esse testa-

tur Boërius in consult. Bituric. tit. de consuet. §. 12. eandemque sequitur Guttier. l. c. n. 34. Marta de Jurisdic. p. 4. cent. 1. c. 24. n. 22. Sichard ad rubr. C. quæ sit longa consuet. Nicolaus Reusnerus vol. 3. consil. 111. n. 49. Hunn. Encyclop. p. 5. tit. 2. c. 8. n. 5.

IV. Denique alij sentiunt, decimas abrogari consuetudine totas posse, modò aliunde Clerici congruam sustentationem habeant. Hanc Guttier. cit. n. 34. ait teneri à Menchaca, esseque singularem, neque veram, vel tenendam. Sed reverà communis est, si accipiatur intra limites, intra quos eam proponemus, & sequemur. Extra illos verò nemo eam unquam videtur tenuisse.

Assert. I. Consuetudo quantumcunque longa non potest tollere obligationem decimas solvendi, in quantum hæc necessaria sunt ad congruam sacrorum Ministrorum sustentationem. Ita cum S. Thomas cit. quodlib. 2. n. 8. omnes Canonistæ, & Theologi. Ratio patet: quia Jure Divino tam positivo, quam naturali, debetur Ministris sacris stipendium suorum laborum, & congrua ac honesta sustentatio. Atqui Jus Divinum tolli consuetudine non potest: hæc enim est lex humana non scripta, & sic tam parùm tollere potest Divinam, quam parùm hæc tolli potest Lege scripta humana.

P 2

Limi-

259 Limitat hanc assertionem Moneta *l. c. n. 92.* quoad decimas personales, atque has Jure tantum humano introductas esse etiam quoad substantiam, ac idcirco consuetudine absolute tolli posse: addens, hanc esse opinionem Hostiens. Felin. Covarr. Paris. Rebuff. ac communem Canon. & Theologorum. Verum hæc limitatio nec necessaria est, nec absolute vera. Qui enim asserunt, abrogari posse decimas personales, supponunt, ex prædialibus vel aliunde sufficientem sustentationem habere Ministros Ecclesiæ. Unde si alicubi prædiales ad eandem vel non sufficerent, v. g. ubi pauca sunt prædia, & lucrum ferè omne ex negotiatione habetur, vel consuetudine essent sublata, solverentur verò personales, hæ non possent abrogari, nisi aut resuscitarentur prædiales, aut aliunde dictis Ministris provideretur. Igitur quoad præsentem casum non est discrimen inter prædiales & personales decimas, sed hæ æquè ac illæ necessariò & non obstante contraria consuetudine solvendæ sunt, si ad dictam sustentationem sunt necessariæ; sicut è contrario etiam prædiales abrogari possunt, si ad dictum finem necessariæ non sunt.

260 Assert. II. Decimæ tam prædiales quàm personales consuetudine tolli absolute & totæ possunt, si aliunde ex bonis fidelium & redditibus Ecclesiasticis honestè vive-

re Clerici possunt. Ita tradunt Glossa in *c. 6. 10. q. 3. & in c. 32. h. t.* Abulens. in *c. 22. Matth. q. 10 s.* Menchaca *l. 2. Contr. Illustr. c. 89. n. 8.* Sotus *l. 9. de Just. q. 4. a. 1. ad 4.* Covarr. *cit. n. 8.* Azor *cit. q. 2.* Fern. Vasq. *l. c.* Gabr. Vasq. *tr. de Benef. dub. 2. n. 13. 15. & 16.* Suar. *c. 12. n. 8.* Barbosa *de off. Par. c. 28. §. 3. n. 64.* Ant. Faber *l. 1. Cod. tit. 3. de fin. 21.* Delbene *de Immun. Eccl. c. 8. dub. 29. sect. 2. n. 1. & 20.* Palao *tr. 10. disp. un. pun. 4. n. 1.* Gonzal. in *c. 20. h. t. n. 2.* aliquæ. Nec dissentit Rebuff. quamvis longè aliter loqui videatur: ait enim *q. 13. n. 43. & 44.* non valere consuetudinem non solvendi decimas, nisi eadem consuetudo habeat, ut detur aliquid pro ipsis decimis, quo videlicet honestè sustententur Ecclesiæ Ministri. Idem re ipsa sentiunt omnes illi, qui tenent, decimas quidem totas abrogari consuetudine non posse; posse verò quoad quotam: supponunt enim, si totæ tollantur, non fore Clero sufficienter provisum de honesta sustentatione, quæ ipsi Jure Divino debetur.

Probatur I. ex *c. 32. h. t.* ubi dicitur, ab aliquibus Gentibus decimas de more non solvi, quamvis censeantur nomine Christiano. Neque hæ earum consuetudo reprobat. Eod. cap. sic statuitur: *Illæ quippe decimæ necessariò solvendæ sunt, quæ debentur ex Lege Divina, vel loci consuetudine approbata; ergo illæ non sunt necessariò sol-*

solvendæ, contra quas stat loci consuetudo; nisi debeantur Jure Divino. At hoc Jure non debentur, nisi necessaria sint ad honestam Clericorum sustentationem. Accedit, quod juxta *c. 4. c. 18. c. 20. h. t.* in controversijs circa decimas est recurrendum ad consuetudinem. Cum igitur consuetudo in decimis multum possit, & vi ejusdem solvi illæ possint non illi, cui de Jure debentur, sed alteri, non est ratio, cur per eandem non possint eximi domini prædiorum. Imò à fortiori, si per consuetudinem decimæ transferri possunt, & illi tribui, cui de Jure non competunt, liberari vi illius possunt domini prædiorum, cum plus sit alicui jus positivum concedere, quàm tantum immunitatem ab obligatione.

262 Probatur II. ratione. Decimæ in lege Gratia debentur lege tantum Ecclesiastica: ergo abrogari hæc poterit contraria consuetudine, sicut aliæ Leges Ecclesiasticæ. Neque enim vel ratio vel Jura suadent, consuetudini minorem vim inesse quoad hanc legem de decimis, quàm quoad alias; cum universim & contra omnem legem humanam valeat, nisi in aliquo casu Legislator eam expressè reprobet, & introduci vetet, irritam ac invalidam declarans. Nullibi autem Jura invalidam declarant consuetudinem non solvendi decimas, sed potius eidem vim expressè tribuunt juxta dicta num.

præced. Itaque si Clerus in aliquo loco congruam & decentem sustentationem habet, videl. vel ex primitiis aliisque oblationibus, vel ex prædijs & bonis immobilibus fructiferis, vel ex censibus per pia legata aliòve modo Ecclesiæ relictis, non est ratio, cur Parochiani ab onere solvendi decimas per consuetudinem liberari non possint. Hinc teste Fern. Vasq. *cit. n. 8.* in Indijs Regi Hispaniarum subjectis non solvuntur decimæ, quia congrua dote Ecclesijs, & earum Ministris aliunde provisum fuit.

Neque valet, si dicas, consuetudini vim quidem esse tollendæ legis, si per hanc nulli quæsitum sit aliquod jus; secus, si sit quæsitum, uti tum per legem de decimis, tum per diuturnam possessionem juris decimandi quæsitum est Parochis. Respondetur enim, non aliter quæsitum esse jus, nisi per legem, & quamdiu illà fideles obligantur, ergo si cessat illa lex vel per privilegium, vel per consuetudinem, pariter cessat jus Ecclesijs per illam concessum: præterquam quod non minor vis est consuetudinis, quàm præscriptionis: atqui per hanc tolli potest jus aliterius, ergo etiam per illam.

Limitat quidem hanc doctrinam 264 Covarr. *cit. n. 8.* dicens, *irrationabilem & omnino inquam esse eam consuetudinem, quæ laicos omnino ab omnium decimarum, personarum & prædiorum, solutione in*

P 3 aliqua

aliqua regione provinciæve eximeret; etiam si Sacerdotes ejusdem ibidem spiritualia ministrantes, aliunde quam à decimis congruè possent alimenta percipere. Rationem addit: Nimia etenim hac exemptio est: siquidem ex ea tollitur illa recognitio, quam justissimum & æquissimum est Sacerdotibus ministrantibus spiritualia exhiberi aliquo præstito servitio. Verùm nec consequenter ista dicta sunt, nec adjecta ratio valet, nisi eo, quem mox subiiciemus, sensu accipiat.

265 Assert. III. Non potest consuetudine induci, ut ab aliqua communitate Parocho & alijs Ecclesiæ Ministris nec decimæ solvantur, nec loco earum alij redditus assignentur, tametsi ex proprio vel patrimonio vel industria ac arte habeant, unde decenter vivant. Ita Gabriel Vasq. *l. c. n. 18.* & Suar. *l. c. n. 8.* estque indubitata omnium sententia. Sic intelligendum est, quod modò ex Covarr. attuli. Ratio est: quia talis consuetudo est irrationabilis; cùm sit contra Legem Divinam tam naturalem, quàm positivam, vi cuius dignus est operarius mercede sua, & vivere de Altari debet, qui Altari deservit. Et quidem debentur alimenta Ministris Ecclesiæ, etiam si aliunde, quàm de redditibus Ecclesiasticis sese alere possint. Ex his igitur provisum illis esse debet ad hoc, ut decimæ aboleri consuetudine possint: quia, ut fideles ali-

menta præbeant operarijs sacris, à quibus spiritualia percipiunt, Juris est Divini; at verò, ut præbeant hoc certo modo, videl. per decimas, Juris est solum humani: ergo hoc ultimum consuetudine abrogari potest, non item prius.

Assert. IV. Consuetudine nunquam ita tolli potest obligatio solvendi decimas, ut Ecclesiæ careat potestate vim illi adimendi, & imperandi decimas. Ita S. Thomas *cit. q. 87. a. 1. & quodlib. 6. a. 10. ad 2.* Et in hoc sensu verum est, quod dicitur, præceptum decimarum non posse tolli aut diminui per consuetudinem, nisi à SS. Pontifice sit approbata, vel saltem non reprobata. Ratio patet: quia dum legislatores Pontifices & Imperatores vim concesserunt consuetudini inducendi obligationem & tollendi, nec voluerunt nec potuerunt sibi adimere potestatem vel impediendi, ne consuetudo introducat, vel introductam abrogandi: cùm semper habere debeant potestatem ferendi leges, & latas abrogandi, si bonum Reipublicæ exigat, ac idcirco habent facultatem etiam consuetudinem tollendi, utpote quæ est lex non scripta, & quidem etiam lex ipsius Principis, propter consensum legalem, sine quo ipsa vim non haberet.

Ex dictis placet pro praxi nonnullas consecutiones deducere. Itaque sequitur I. verum esse, quod ait

S. I no-

S. Thomas *cit. a. 1. ad 5.* non peccare eos, qui propter desuetudinem decimas non solvunt. Difficilis verò videri potest limitatio, quam addit: *nisi fortè propter obstinationem animi, habentes voluntatem non solvendi, etiamsi ab eis peterentur.* Si enim consuetudine abolitæ sunt decimæ, liberi sunt fideles ab ijs præstandis: unde sicut tunc exigere Clerus jure non potest; ita si illi petitas renuant solvere, nec obstinatum habent animum nec peccant. Verùm explicari S. Doctor potest ac debet de casu, quo illæ vel necessariæ sunt pro honesta Clericorum sustentatione, vel quo consuetudo à SS. Pontifice tollitur & lex solvendi renovatur.

268 Sequitur II. si datur consuetudo non solvendi decimas legitimè præscripta, non posse Clericos eas exigere, & injustè agere, si eas velint extorquere, ut ait S. Thom. *quodlib. 2. art. 8.* quia per illam fideles legitimè consecuti sunt jus non solvendi, quod nec Episcopi nec alij Prælati Ecclesiæ, multò minùs Principes seculares adimere possunt, sed solus SS. Pontifex, ut benè observant Gabr. Vasq. *l. c. n. 15.* & Suar. *cit. c. 15. n. 11.* Ratio est, quia hoc est juxta jus commune: Episcopi autem non possunt contra jus commune disponere, præsertim in re tam gravi, & fidelibus onerosa. At verò SS. Pontifici semper manet integra hæc po-

testas; tum ex ratione universali, quam dedi *n. 266.* quia semper potest juri cõmuni derogare; tũ quia ejus potestas imperandi est divina, seu immediatè à Deo data, ac idcirco nulla consuetudine tolli aut minui potest. Hinc sicut ante consuetudinem contrariam potuit imponere obligationem solvendi, ita pariter potest post illam introduci. Et licet semper possit cedere suo jure & Ecclesiarum (salvâ tamen semper necessariâ Cleri sustentatione) consuetudinem vel permittendo vel privilegia dando: nunquam tamen privare se potest potestate statuendi hoc jus de novo, quando & ubi expedire censuerit. Ita communissima DD. tradit cum S. Antonino *p. 2. tit. 12. c. 3. §. 16.* Sylvest. *V. decima q. 4. §. quantum.* Covarr. *cit. c. 17. n. 12.* & Guttier. *cit. c. 21. n. 51.*

Sequitur III. si fortè aliqua Ec- 269
clesia priùs habuit propria prædia vel alios redditus, ex quibus aliter poterant Ministri, ac postea injuriâ temporum illis facultatibus labatur, ut eosdem alere non possit, posse non obstante contraria consuetudine peti decimas, etiam absque SS. Pontificis auctoritate, & teneri fideles ad solvendum. Ratio patet: quia hoc casu obligantur Jure divino; quod jus cum certum sit, si certa est illa indigentia & paupertas Ecclesiæ, opus non est declaratione aut decreto Judicis.

Sequi-

270 Sequitur IV. si Ecclesia fuit egens, & nihilominus antecessores Parochi decimas non postularunt, sed ex suo patrimonio vel industria propria ac labore victu & vestitu sibi compararunt, posse nihilominus eorum successores decimas exigere, vel totas, si Fideles legitima consuetudine nondum præscripserunt, vel si præscripserunt, in ea quantitate, quæ ad honestam sustentationem requiritur, aut ut aliunde sibi fiat compensatio, quanta ad dictum finem est necessaria; ac consequenter peccare Parochianos, si renuant dare, quod hac ratione petitur.

271 Sequitur V. & quidem à fortiori, posse consuetudine minui decimas, ut videl. loco decimæ partis solvatur solum duodecima, vigesima &c. Item induci consuetudine posse, ut non solvantur decimæ, quas vocant minutas, v. g. de feno, fructibus arborum &c. quam consuetudinem passim in Orbe Christiano vigere testantur Covarr. n. 8. §. septimo, & Ant. Faber l. 1. C. tit. 2. def. 44. Valet item, ut non solvantur de fructibus hortorum, vel oleo, avena, foetibus animalium &c. Item ut non certo modo, quo aliàs jure communi solvi deberent, v. g. ut deductis prius expensis, vel primum, postquam horreis illatae sunt fruges. Quæ omnia insuper patent ex praxi plurimorum locorum.

Sequitur VI. & constat insu. 272 per ex c. 13. 18. 20. & 29. posse consuetudine induci, ut decimæ uni Ecclesiæ aliàs debitæ solvantur alteri. Hoc tamen Rebuffus g. 13. n. 48. & Moneta cit. c. 5. n. 98. ajunt non procedere de decimis prædiorum, quæ limitibus utriusque Parochiæ proxima sunt: limites enim, inquit, non præscribuntur, ut habetur c. 4. & s. 16. g. 3. c. 4. de Paroch. Verum supponunt, non posse præscribi decimas limitanei agri, quin simul præscribatur ipse limes: quod tamen nec jura nec ratio docent, videturque tam parum esse verum, quam quoddam cum jure decimarum simul præscribatur ager.

Sequitur VII. si dubitatur, cui de jure debeantur decimæ, quo modo sint solvendæ &c. standum esse consuetudine, tanquam justissimo interprete. Benèque observat Covarr. l. c. post Innocent. Felin. Hostiens. ac communem aliorum, in tali casu ad consuetudinem sufficere decennium; sic enim non est contra jus, sed solum juris dubij interpretatio.

274 Duo tantum sunt, quæ dictis obflare videntur, quorumque solutio indidem obvia non est. Obijci potest I. Consuetudine, vel præscriptione nemo liberatur ab obligatione solvendi tributum Principi. l. 6. C. de Præscript. 30. an. ergo multò minùs liberari potest à solutione tributum divini, qualis est decima,

decima, juxta c. 26. h. t. r. cum Panorm. & Felin. in c. 13. de Præscript. N. conseq. quia tributa immediate solvuntur in recognitionem regis potestatis, decimæ verò immediate ac per se in sustentationem & commodum ministrorum, professio verò divini dominij, & cultus Numinis est solum finis secundario ex constitutione Ecclesiæ annexus: unde cum per alios actus, nim. per Sacrificia, Orationes &c. primario & multo perfectius exhibeatur, quam hoc speciali modo per decimas, mirum non est, quod consuetudine mutari possit. Absolutè dici potest (quidquid sit de ratione intrinsecâ) Jure Civili non permitti consuetudinem, aut præscriptionem contra tributa, per-

mitti verò Jure Canonico contra decimas.

Obijc. II. Laici non possunt consuetudine vel præscriptione acquirere jus decimandi, ergo neque jus retinendi decimas, quasolvere deberent: quia nonolvere decimas idem est, ac ex suo fundo eas colligere. r. neg. conseq. quia jus colligendi decimas est de se spirituale, & idcirco non cadit in laicos; onus autem solvendi est temporale, & idcirco etiam immunitas ab hoc onere est commodum solum temporale, ac universim libertas & exemptio à Jurisdictione aliòve alterius Jure spirituali nihil continet spirituale. Aliud argumentum, quod hîc opponi potest, dissolvi n. 161.

QUÆSTIO XI.

Qualis Consuetudo à solvendis decimis eximat.

SUMMARIUM.

276. Requisita legitima Consuetudini.	mis debet esse continuata 40. annis.
277. Quando sit rationabilis.	284. Tempus diuturnum non semper est decennium.
278. Videtur requiri, ut sit introducta bonâ fide.	285. Ad consuetudinem 40. ann. non est opus titulo.
279. Non requiri statuitur.	286. Lex deficit, si non observatur sciente Principe & tacente.
280. Non requiritur à SS. Canonibus.	287. Scientes SS. Pontifice, non solvi decimas, & tacente, non requiruntur 40. anni ad inducendam exemptionem.
281. Ad consuetudinem, quâ lex Ecclesiastica tollatur, alij requirunt 40. annos.	
282. Alij tantum decennium.	
283. Consuetudo eximens à deci-	Q Con-

276 **C**onstat ex *c. ult. de Consuet.* Consuetudinem non posse Juri communi derogare, nisi, ut ibi dicitur, *fuert rationabilis & legitimè sit præscripta*. Quod cum procedat de omni consuetudine, quâ obligatio vel imponitur, vel tollitur, maximè locum habet in præfenti materia, cum lex de solvendis decimis sit Ecclesiastica, & æquissimo Jure ad exemplar legis Divinæ antiquæ statuta, simulque per eam acquisitum jûs particularibus Ecclesijs & personis. Unde fieri non potest, ut illis derogetur per consuetudinem, quæ caret vel unâ ex illis qualitatibus, quibus eam munitam esse voluerunt Legislatores. Itaque certum est, & constat tum ex *tot. tit. 4. lib. 1. Decretal.* tum ex communi omnium DD. quòd 1. introducta esse debet à communitate, hoc est, à majori parte populi. 2. actus, per quos inducitur, debent esse plures, & frequentati, saltem extra casum, quo Princeps scit legem suam non observari, nec tamen, cum posset, contradicit. 3. debent illi actus esse voluntarij, id est, nec ex metu, nec ex ignorantia legis facti. 4. non interrupti. 5. debent poni animo abrogandi legem. 6. debet intervenire legalis consensus Principis, contra cujus legem actus ponuntur. Datur hic consensus eo ipso, dum fertur lex, & simul non damnatur quælibet consuetudo contra eam introdu-

cenda. Qui enim sic fert legem, permittit vim, quam Jura consuetudini concedunt ad abrogandam legem. 7. debet consuetudo esse rationabilis. Denique 8. legitimè esse præscripta, id est, legitimo tempore continuata. De prioribus sex conditionibus non occurrit hic specialis difficultas, benè autem de duabus postremis. Ita ut de septima initium faciamus.

Rationabilis consuetudo esse 277 censetur, quæ lege statui potest, sive, quæ juxta censeretur, & obligaret, si lege statuta esset; sive, ut alij, eodem tamen sensu, explicant, quæ est de re honesta & utili Reipublicæ. Quod alij ulterius sic explicant. Consuetudo rationabilis est, quæ nec legi Naturali, nec Divinæ adversatur, nec Jure humano reprobat, & peccandi anam non præbet, nec alia ratione bono publico contraria est. Ex quibus facile eruitur, consuetudinem non solvendi decimas esse rationabilem, dummodo per eam non subtrahatur Clero congrua ac decens sustentatio: sic enim nec Juri Divino vel naturali vel positivo adversatur, nec reprobat Jure Ecclesiastico, neque peccandi occasionem præbet; immunitate enim per privilegium, præscriptionem, vel consuetudinem legitimè obtentâ non peccat, qui non solvit, utpote sublata legis obligatione, neque hac immunitate exponitur periculo al-

terius

terius cujuscumque legis violandæ. Nec bono publico adversatur: illud enim solum requirit, ut Clero de congrua sustentatione & Divino cultui provisum sufficienter sit; his autem provisum quandoque esse potest ex alijs redditibus Ecclesiasticis absque decimis.

278 Solum dubitatur, an ad hoc, ut consuetudo non solvendi decimas sit rationabilis, requiratur, bona fide introductam esse. Affirmant Laym. l. 4. Theol. Mor. tr. 6. c. 6. n. 11. Pirhing. b. t. n. 131. Lud. Engel. eod. tit. §. 3. n. 5. Rationem dant, quia Jura sacra consuetudinem malâ fide inductam reprobant, dum dicunt c. 5. de eo, qui duxit in matr. quod diuturnitas temporis peccatum non minuat, sed augmetur, & c. ult. de Consuet. quod tanto sint graviora peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam. Ratio videtur esse manifesta: quia Consuetudo nihil aliud est, quam actus frequentati; ergo si isti non sunt rationabiles, uti reverâ non sunt, si malâ fide fiunt, neque consuetudo potest esse rationabilis.

279 Assert. I. Ut consuetudo non solvendi decimas rationabilis sit & obligationem solvendi tollat, necesse non est, inductam esse bona fide. Ita sentiunt Suar. tom. 1. de Relig. tr. 2. l. 1. c. 13. n. 8. & 9. Less. l. 2. de Just. c. 39. n. 26. §. adverte. Delbene de Jmmun. Eccl. c. 8. dub. 29. sect. 2. n. 19. Palao tr. 10. disp. un.

pun. 4. n. 6, ac universim de omni consuetudine tradunt Suar. l. 7. de Leg. c. 18. n. 8. & 25. Haunold. de Just. tr. 1. proem. c. 3. n. 136. Palao tr. 3. disp. 3. pun. 2. §. 1. n. 3. Gibalin. l. 6. Scient. Can. c. 2. q. 2. n. 11. & 20. & hoc teste passim alij. Ratio est: quia si consuetudo non sit contraria legi Divinæ, vel bono publico, ordinariè non expedit vigere legem, nam potius poneretur populo lapis offensionis, & petra scandali, ejusque vis jam non tenderet in bonum publicum, sed ad fovenda peccata, & ruinam spiritualem subditorum, cum consuetudo talem in ipsis causet mutationem, ut per eam fiant quodammodo inepti ad legem, utpote quæ stante consuetudine foret difficillima, cum tamen lex debeat esse facilis & moribus conformis. Atqui hæc ratio, ut patet, pariter procedit de casu, quo consuetudo coepta est per actus malos seu scienter contra legem factos, ac de illo, quo subditi bonâ fide contra eandem agunt. Accedit, quod consuetudo ad hoc, ut tollat legem, induci debet animo abrogandi legem, ut tradunt communissimè DD. & manifestum est ex eo, quia consuetudo est lex, lex autem uti statui non potest sine animo obligandi, ita nec tolli sine animo deobligandi. Atqui animum tollendi legem habere subditi non possunt, nisi sciant vigere legem, ac idcirco non inducitur consuetudo per actus ex ignorantia & errore factos,

factos, ut fuse demonstrat Suar. *l. 7. de Leg. c. 12*. Si verò sciunt legem dari, sequere contra eam agere, peccant. Igitur necesse est ad inducendam consuetudinem, ut primi saltem actus mala fide ponantur.

280 Neque obstat, quod ex *c. 5. de eo, qui duxit*, & ex *c. ult. de Consuet.* allatum est: ibi enim loquitur Pontifex de actibus contra legem Divinam factis. Præterea sermo est de actibus nondum completâ consuetudine positis; nam si hæc completa est, seu legitimo tempore continuata, tollit legem, ac per consequens malitiam actuum contra eam positorum. Ad rationem adjunctam *g.* etsi initio non sint rationabiles actus, qui contra legem fiunt, fieri tamen paulatim rationabilem consuetudinem & irrationabilem legem, utpote ad quam observandam in his circumstantiis non expedit subditos adstringi.

281 Difficilior quæstio est, quantum temporis ad hanc consuetudinem requiratur. Receptior opinio est eorum, qui dicunt, de Jure Canonico ad consuetudinem, quæ est præter jus, seu, quâ obligatio inducitur, sufficere decennium; ad eam verò, quâ lex tollitur (qualis est illa, de qua modò agimus) opus esse 40. annis. Ita cum Gloss. & Panorm. *in c. ult. de Consuet. n. 11*. Jafone, Tuscho, ac alijs tradunt Suar. *l. 7. de LL. c. 15. n. 2*. Steph. Gratian. *discept. for. c. 395. n. 6*. Gaillius *l. 2. obser. 31. n. 3*. Hunn. *Encyclop. p. 1. tit.*

4. n. 25. Verùm hæc opinio non alio fundamento nititur, quàm quòd ad præscribendum contra Ecclesiam 40. anni requirantur. Quod fundamentum non consistit: tum quia consuetudo nec ipsa est præscriptio, nec præscriptionem involvit; aliàs sicut ad hanc requiritur bona fides, & titulus, ita pariter requireretur ad illam: tum quia aliàs ad consuetudinem contra leges universalis Ecclesiæ requirerentur non jam 40. sed 100. anni, quia contra Romanam Ecclesiam minore tempore non præscribitur. Limitant tamen multi hanc opinionem, ajuntque, etsi ad abrogandam legem, quæ in usum deducta jam fuit, requirantur 40. anni: ad desuetudinem tamen, seu ad tollendam legem nondum receptam moribus utentium, sufficere decennium. Ita latè Felin. *in c. 1. de Treug. Covarr. l. 2. var. c. 16. n. 6*. Navarr. *l. 5. tit. de Excomm. consil. 8*. Azor. *l. 5. c. 4. q. 3*. ac alij cum Imol. Butr. Jafone, & Zabarella.

Alij universim ad consuetudinem, etiam illam, quâ tollitur lex Ecclesiastica, moribus utentium jam recepta, censent sufficere decennium. Ita Delbene *de Immun. Eccl. c. 8. dub. 29. sect. 2. n. 17*. Palao *tr. 10. disp. un. pun. 4. n. 2*. Card. de Lugo *de Just. disp. 7. sect. 4. n. 94*. Haunold. *de Just. tr. 1. proem. c. 3. n. 1. 30*. ubi communioem dicit, & omninò veram reputat, Gibalin. *l. 6. Scient. Canon. c. 2. q. 2. n. 22. 18 fin.*

fin. qui ipse quoque communio-
rem dicit. Rationem dant: quia ad con-
suetudinem, quæ legem Canoni-
cam abroget, nullum tempus in
Jure Canonico determinatum est,
ubi enim SS. Canones 40. annos vel
tempus immemorabile requirunt,
non de Consuetudine, sed de Præ-
scriptione loquuntur: ergo deter-
minatio temporis desumenda est
ex Jure Civili; hoc autem requirit
tantum longum tempus *C. Quæ sit
longa consuetudo.* longum verò
tempus sunt decem anni, juxta *l. 1.
2. ac 3. C. de Præscript. long. temp.* &
tradunt Bart. Bald. Angel. Panorm.
ac alij apud Mynsing. *cent. 5. observ.
41. n. 10.* Ratio ulterior est: quia de-
cem anni sufficiunt, ut censeatur
Princeps secularis consentire in
consuetudinem suæ legi contra-
riam: ergo pariter sufficiunt, ut
censeatur consentire Pontifex,
cùm nullibi contrarium expresse-
rit. Verùm etsi hæc opinio pro-
babilissima videatur, si agatur so-
lùm de abroganda lege Ecclesia-
stica, & non tollendo simul jure
tertij, aliud tamen dicendum vide-
tur, si per legem jus alicui quæsi-
tum sit.

283 Assert. II. Consuetudo non sol-
vendi decimas non dat immunita-
tem, nisi 40. annis sit continuata.
Ita cum Panorm. Felin. Paris. Ar-
chidiac. Alexand. Balb. Decio, aliis-
que Covarr. *l. 1. var. c. 17. n. 8. §. De-
cimò his,* & Suar. *c. 13. n. 7.* ubi ait,
ab omnibus Auctoribus hoc tem-

pus requiri. Lessius quoque, etsi in
genere admittat, decennium suf-
ficere ad consuetudinem, videtur
tamen velut certum supponere
l. c. n. 47. si illa sit contra jus Eccle-
siæ, requiri annos 40. Ratio est:
quia licet de tanto tempore Jure
communi nihil expressum sit; nam
c. ult. de Consuetud. solùm requiri-
tur, ut consuetudo sit rationabilis,
& legitime præscripta, nec expri-
mitur, quantum tempus ad legiti-
mè præscribendam requiratur;
alia verò Jura, quæ requirunt 40.
annos cum titulo, & sine hoc tem-
pus immemorabile, loquuntur non
de Consuetudine, sed de Præscrip-
tione propriè dicta: nihilominus
quia hæc, de qua agimus, consue-
tudo non est solùm contra legem
Ecclesiæ, sed insuper adversus jus,
& in grave damnum eorum, quibus
decimæ debentur, prudenter præ-
sumi non potest, quòd SS. Ponti-
fex, sine cujus consensu illa nihil
operatur, decennio eam induci ve-
lit, etsi daremus hoc tempus suffi-
cere ad inducendam consuetudi-
nem contra leges Ecclesiæ, quibus
nullum jus cuiquam acquiritur:
Princeps enim suà lege, statuto, vel
privilegio censeatur solùm suo juri,
non verò privatorum derogare,
nisi hoc exprimat; unde in commu-
ni solùm facultate, quam contra
suam legem concedit, non est cen-
sendus velle aliquid detrahare ju-
ri alterius.

Accedit, quòd longum tempus 284

Q 3

non

non semper est decennium, ut supponunt, qui consuetudinem admittunt decennalem: usurpatur enim diuturnitas temporis pro 40. annis *l. Qui in Provincia §. 1. ff. de Rit. Nupt.* quod ex alijs quoque legibus probat Cujacius *l. 18. observ.* c. 28. Hinc nihil certi ex Jure sive Civili sive Canonico colligi posse contendunt & totum judicio prudentum permittunt Cujac. *l. 2. observ.* c. 1. Duaren. *de Leg. c. 11.* Gabr. Vasq. *1. 2. disp. 177. c. 5.* Valent. *1. 2. disp. 7. q. 5.* Salas *de Leg. sect. 4.* Molina *tr. 2. de Just. disp. 77.* Basil. Pont. *l. 6. de Matr. c. 5. n. 9.* Gibalin. *l. c. n. 22.* ac alij. Sic juxta communem quoque DD. de qua Gaill. *l. 2. observ.* 31. n. 13. non potest dari certa regula, quæ consuetudo sit rationabilis, sed arbitrio Judicis committendum est, sitne ratione fundata, an corruptela. Si autem nihil legibus definitum, sed Judicis arbitrio standum est, æquitas non patitur, ut hic tam modico decem annorum spatio consuetudinem circumscribat, quando agitur de præjudicio tertij, cum dubium sit, an illud tempus sufficiat etiam ad illam consuetudinem, quæ lex tollitur absque aliorum præjudicio.

285 Assert. III. Ut consuetudine non solvendi decimas 40. annis continuatâ obtineatur immunitas ab iisdem, non est opus titulo. Ita cum Felin. Anton. ac alijs Covarr. *l. c.* Suar. *cit. c. 13. in fin.* Gabr. Vasq. *tr. de Benefic. c. 1. dub. 3. n. 19.* Molina

tr. 2. de Just. disp. 7. n. 6. Lessius *l. 2. de Just. c. 39. n. 26.* Palao *cit. pun. 4. n. 6.* Reginald. *tom. 2. l. 20. c. ult. sect. 3. q. 4. n. 96.* Delbene *cit. dub. 29. sect. 3. n. 4.* aliique, quos refert & sequitur Dianap. *5. tr. 14. resol. 42.* Ratio est: quia Jura Consuetudini absolutè tribuunt vim abrogandæ legis, neque ullibi mentionem faciunt tituli. Unde minus ad illam requirunt, quàm ad præscriptionem: quia frequens & diuturnus usus Comunitatis, accedente consensu legali Principis, habet vim legis: ad legem autem titulus non requiritur; sed solum, ut sit æqua & utilis Reipublicæ. At si per quadraginta annos observata non est lex, desuetudo contraria jam est æqua, & utilis, quia postquam tanto tempore observata non est, ordinariè non expedit, ut amplius vi-geat.

Haftenus dixi de immunitate à 286 solvendis decimis, quæ obtinetur immediatè vi consuetudinis. Quod tunc fit, quando illa inducitur ignorante Principe: nam si ille scit suam vel antecessorum legem non observari, nec urget populum ad observandum, cum facillè posset, censetur consentire in actus legi contrarios, & sic non amplius habere voluntatē obligandi: quæ intentio si deficit, unà deficit lex, & idcirco hæc, non tam vi consuetudinis, quàm voluntate Principis abrogata censetur. Unde de hoc quoque casu modò agendum est.

Assert.

287 Assert. IV. Si SS. Pontifex scit ab aliqua Communitate non solvi decimas, non requiruntur ad acquirendam immunitatem 40. anni, sed sufficit minus tempus. Ratio patet: quia si SS. Pontifex non vult obligare, cessat obligatio; hic autem consensus potest præsumi etiam ante lapsum 40. annorum. Unde universim de consuetudine, sciente & tacente Legislatore inducta, cum Panorm. *in c. ult. de Consuet.* & Sylvest. *V. Consuetudo n. 6.* docent Lefs. *l. 2. de Just. c. 6. n. 45.* Palao *l. c. n. 2.* Delbene *l. c.*

n. 16. & passim Theologi & Canonistæ, sufficere tempus decennio minus; quin sufficere, bis tervè contra legem actum esse. Verùm cum non semper ex duobus tribusve contrarijs actibus sciente & dissimulante Principe factis præsumi possit ejusdem consensus in cessationem legis, maximè, si ex hac quæsitum sit jus alteri, uti quæsitum est Ecclesijs per legem de decimis, idcirco Judicis erit arbitrari, quandonam censi possit Princeps consensisse.

CAPUT IV.

De Exemptis per Præscriptionem.

QUÆSTIO I.

An præscribi decimis possit?

SUMMARIUM.

288. Exemptionem à decimis Clerici præscribunt.

289. Negant hoc multi de laicis.

290. Rationes negandi.

291. Plenam exemptionem etiam laici præscribere possunt.

292. 293. 294. Ratio assertionis.

295. Solutio contrariorum.

288 Immunitatem à solvendis decimis præscribere Clericos posse, receptum esse dicit Covarr. *l. 1. var. c. 17. n. 10.* Verùm etiam ab ipsis omnimodam exemptionem, seu ut nullas solvant decimas, præscribi non posse, etiamsi quis per mille

annos viveret, asserunt Domin. *in c. 2. de Præb. in 6. col. ult.* Barbat. *vol. 2. consil. 35. col. 6.* Berlich. *p. 2. concl. 4. n. 24.* ilque omnes, qui tenent, decimas deberi Jure Divino, etiam formaliter sumptas, seu prout sunt determinata fructuum pars.

pars. Alij tamen omnes hanc facultatem præscribendi concedere ipsis videntur, & satis manifestum est ex c. 6. de Præscript. & c. 1. eod. in 6. vi quorum Ecclesia contra Episcopum præscribere decimas potest: poterit igitur à fortiori præscribere decimis, cum plus sit eadem colligere, quam non solvere.

289 Igitur Controversia maximè de laicis est. Non posse hos per præscriptionem se eximere ab obligatione præstandi decimas, tradit comunissima Canonistarum, præcipuè antiquorum, sententia, quos sequuntur Guido Papæ decis. Gravianop. 284. n. 3. Duaren. tr. de sac. ministr. benef. l. 7. c. 1. Rebuff. de Decim. q. 13. n. 55. Andr. Hispan. regul. decim. q. 1. à n. 11. Borellus in sum. decis. tom. 1. tit. 19. n. 49. Bellamera decis. 40. n. 30. Bellon. vol. 1. consil. 55. n. 7. Hunn. Encyclop. p. 1. tit. 2. c. 2. n. 57. ubi hanc sententiam judicat verissimam, Crescent. decis. Rot. Rom. h. t. decis. 108. n. 2. ac alij. Bern. van Espen p. 2. Fur. Eccles. tit. 33. c. 7. n. 3. ait, laicum difficulter se eximere posse à decimarum solutione, refertque ex Broudzo ad Lovetium lit. D. n. 9. non semel judicatum esse in Gallijs, laicos obligari ad solvendas decimas è suis terris, tametsi à tempore immemoriali eas non solvissent. Idem refert ex Michaële du Peray & Fevretio. Rationes pro hac sententia adduci solent fere istæ.

290 I. Possessor male fidei ullo tempore non præscribit. reg. 2. Fur. in

6. & c. fin. de Præscript. At is, qui non solvit decimas, est in mala fide, saltem præsumptione Juris, cum contra jus agat. l. 7. C. de agric. & c. 82. de R. F. in 6. II. Non solvere decimas idem est ac decimas ex suis agris colligere. Atqui jus colligendi possidere non potest laicus c. 7. de Præscript. ergo nec præscribere: cum præscriptio supponat possessionem. III. Decimæ sunt tributa egentium animarum, seu alimenta pauperum. c. 66. 16. q. 1. & c. 26. h. t. Igitur præscribi illis nequit, cum subtrahere alimenta idem sit, quod occidere. l. 4. ff. de agnosc. & al. liber. Sunt insuper tributum Deo debitum, utpote qui eas sibi reservavit in signum universalis dominij. cit. c. 26. & c. 33. h. t. Atqui tributis, utpote Principi in signum subjectionis & dominij debitis non præscribitur. l. 6. C. de Præscript. 30. ann. Neque præscribitur obligationibus annuis l. 7. § fin. C. eod. obligatio autem solvendi decimas est annua. IV. Tardius, quam oportet, solvere decimas, peccatum est: sed si tardius dare peccatum est, quanto pejus est non dedisse? inquit S. August. relat. cit. Can. 66. cum tanto sint graviora peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam, ut dicitur c. ult. de Consuet. Denique repeti hîc potest illud Antiquorum Canonistarum, decimas deberi Jure Divino. At contra hoc jus nulla valet præscriptio.

Affert.

391 **A**SSERT. Immunitatem à solven-
dis decimis præscribere possunt
non solum Clerici, sed etiam Laici,
neque solum quoad quotam, ut lo-
co decimæ solvant v.g. vigesimam,
sed etiam plenam, & ut omnino
nihil solvant. Ita sentiunt Covarr.
l. 1. var. c. 17. n. 10. Suar. *c. 12. à n.*
8. & c. 13. n. 1. Gabr. Vasq. *tr. de Be-*
nef. c. 1. dub. 5. Fern. Vasq. *l. 2. con-*
trou. c. 89. n. 10. Azorp. *1. Instit. l. 7.*
c. 26. q. 4. ubi ait, hanc esse Theolo-
gorum opinionem, Mart. Navarr.
l. 3. tit. de Decim. consil. 2. n. 5. & in
Manual. c. 21. n. 28. Sylvest. *V. De-*
cima q. 4. Henric. *l. 7. Theol. Moral.*
c. 27. n. 2. Moneta *c. 5. n. 106.* Mo-
lina *tr. 2. de Just. disp. 7. s. n. 5.* Lels.
l. 2. c. 39. n. 26. Carpoz. *p. 2. constit.*
2. defin. 4. n. 5. Palao *tr. 10. disp. un.*
pun. 5. n. 2. Delbene *de Immun.*
Ecc. c. 8. dub. 29. sect. 4. Guttier. *l. 2.*
99. Can. c. 21. n. 64. Valent. *tom. 3.*
disp. 6. q. 5. pun. 2. Laym. *l. 4. Theol.*
tr. 6. c. 6. n. 10. ubi dicit veram, &
communioem, Canis. *c. 17. n. 16.*
Pirhing *h. t. n. 129.* Engel. *cod. 9. 3.*
n. 6. aliique, quos refert & sequitur
Diana *p. 5. tr. 14. resol. 42.* **A**sser-
tio solum procedit de casu, quo
Clericis aliunde provisum est de
decenti sustentatione: hæc enim
cum iisdem Jure Naturali & Divi-
no debeat, ut non semel dixi, illi
prævalere nulla vel consuetudo
vel præscriptio potest. Secluso ve-
rò hoc casu, etiam laicos præscri-
bere posse, ut loco decimæ solvant
partem minorem, ferè omnes con-

veniunt, ut ait Moneta *l. c. n. 105.*
& fatetur Rebuff. *l. c. n. 57.* quamvis
id non benè deducat ex *c. 4. & 18.*
h. t. quia ibi sermo non est de laicis.
Igitur de laicis, & plena eorum im-
munitate, assertio

Probatur I. à fortiori ex ijs, quæ 292
dixi *n. 260.* cum enim integra com-
munitas ab obligatione solvendi
decimas consuetudine eximi pos-
sit, multò magis eximi poterunt
particulares personæ vi præscrip-
tionis, cum minùs præjudicet Pa-
rocho, si unus vel alter, uti fit per
præscriptionem, hac obligatione se
liberet, quàm si per consuetudinem
tota communitas.

II. Possunt præscribi decimæ, ut 293
patet ex *c. 1. de Præscript. in 6.* ergo
à fortiori potest præscribi decimis;
tum quòd hac præscriptione mi-
nus damnum affertur Ecclesijs,
quàm illà priore; tum quòd poste-
riori modo solum tollitur obliga-
tio, quæ dominus fundi erat obstri-
ctus Ecclesiæ, priore verò jus posi-
tivum tribuitur illi, cui aliàs de Jure
non competit: est autem longè
plus, jus adversus alterum acqui-
rere, eumque sibi obligare, quàm
solum aliquo se onere liberare, quo
ipsi eras obstrictus; estque longè
favorabilior liberatio, quàm acqui-
sitio. *arg. l. Arrianus ff. de A. & O.*
Hinc etsi servus nihil suum habere,
& ideo per præscriptionem acqui-
rere sibi non possit, libertatem ta-
men præscribere potest. Neque ob-
stat, quòd *c. 1. non de laicorum,*

R

led

sed solum de Clericorum praescriptione agitur: cum enim Clerico permittatur facultas praescribendi ipsum jus decimandi, non obstante, quod praescribenti Jura resistunt, censendum est, laico competere facultatem obtinendi, quod minus est, seu praescribendi immunitatem, non obstante, quod jus ipsi resistat: hac enim ratione mera ipsi liberatio conceditur, & jus retinendi, quod suum est. Quod uti Juri naturae vel Divino non repugnat, ita nullo Jure humano vetitum reperitur.

294 III. Si quid obstaret laico, quod minus praescribere hanc immunitatem posset, illud foret, quia non est capax eam possidendi: neque enim alia ratio fingi potest. Atqui haec ratio nulla est: quia ista immunitas non est aliquid spirituale, uti est jus decimandi, ut observant Covarr. & Fern. Vasq. *ll. cc.* exemptio enim & libertas à jurisdictione vel Jure alterius sacro, per se est aliquid merè temporale; cum sit mera privatio sacri Juris, & retentio, vel recuperatio libertatis à natura concessae; haec autem nihil sacrum continet. Unde bene observat Covarr. *l. c.* si haec exemptio & libertas esset jus spirituale, tunc laici nec immemoriali consuetudine vel praescriptione eam acquirere possent etiam solum quoad quotam, seu, ut loco decimae partem solverent minorem; quia nulla vel consuetudo vel praescriptio, quam-

vis immemorialis, reddere capaces alicujus juris potest illos, qui verè incapaces existunt; consuetudo enim & praescriptio capacitatem possidendi non tribuit, sed praesupponit. *c. 7. de Praescript. & c. 3. de R. J. in 6.*

Ad I. Arg. in contrarium N. 281 min. posse enim etiam illum, cui jus resistit, praescribere, modo possessionis sit capax, patet ex *c. 4. & 6. de Praescript. c. 1. eod. in 6.* Hoc duntaxat sequitur, quod in talicasu ordinarius praescriptionis tempus non sufficiat, sed requiratur longissimum cum titulo, & sine hoc immemorabile. Ad alterumq. neg. ma. Ille enim, qui non solvit decimas, eas non colligit ex suo fundo, sed fructus suos integros percipit absque deductione decimarum: omnes enim mei agri fructus in meo sunt dominio, quamdiu decima inde pars separata non est, nec ante hanc separationem vel re ipsa factam vel designatione, fructus ulli rationem decimarum habent. Ad 3. R. tametsi ex decimis debeantur eleemosynae pauperibus, ac illae propterea dicantur tributum egentium animarum, non tamen quaesitum ipsis jus est ad alimenta ex decimis. Haecque ordinariè non defunt tum ex alijs decimis & redditibus Ecclesiasticis Clericorum, tum ex liberalitate aliorum fidelium, etiamsi aliqui laici exempti sint ab illarum onere. Quin si defessent, non propterea sequitur, pra-

præscribi hanc immunitatem non posse, sed solum, quod illi, qui præscribunt, teneantur eleemosynas erogare, quas erogare tenerentur Clerici, si ipsis decimæ integræ solverentur. Ad illud, quod decimæ sint tributum Deo debitum, & quod contra tributa non admittatur præscriptio, abundè responsum est n. 143. Quod additur, præstationibus annuis præscribi non posse, nec l. 7. C. de Præscript. 30. ann. asseritur, neque verum est, ut patet ex c. 4. & 13. de Præscript. & l. 22. C. de Usur. Ad 4. R. Jura ibi allegata, dum peccati damnant eum,

qui non solvit, loqui de eo, qui mala fide solutionem omittit. At nos loquimur de præscribente, ac per consequens de eo, qui bona fide non solvit. Pariter non valet illud sæpius repetitum, contra Jus Divinum neque consuetudinem neque præscriptionem valere: dixi enim n. 291. non præscribi decimis, prout sunt necessariae ad decentem Clericorum sustentationem; quatenus verò ad hanc necessariae non sunt, debentur Jure solum humano. Unde non est ratio, cur ipsis præscribi non possit.

QUÆSTIO II.

Qualis Præscriptio eximat ab onere solvendi decimas?

SUMMARIUM.

296. Discordia DD. circa tempus ad præscriptionem requisitum.

297. Exemptio contra Parochiam propriam requirit 40. annos cum titulo sine hoc tempus immemorabile.

298. Responsio ad opposita.

299. Contra illum, cui decimæ Jure communi non debentur, sufficit tempus ordinarium cum titulo, sine hoc quadragenarium.

300. Explicatur hæc doctrina.

301. Dicto tempore non tantum præteritis, sed etiam futuris decimis præscribitur.

302. Respondetur ad opposita.

303. Non requiritur tempus duplicatum.

304. Possessor immunitatis etiam bona fidei, si condemnatur ad solvendum, tenetur solvere etiam præteritas.

305. Occurritur objectioni.

296 **C**ertum est, ad præscribendam immunitatem à decimis requiri illa, quæ ad præscriptionem in

communi requiruntur, nim. Possessionem, Bonam Fidem, Justum Titulum, & Tempus possessionis à

R 2

Legi;

Legibus definitum. Quasi possessio-
nem hujus immunitatis posse etiam
laicos habere, & sic respectu ho-
rum illam non esse rem vitiosam,
patet ex dictis *q. preced.* Circa Bo-
nam Fidem nihil speciale hic oc-
currit. Dubium duntaxat est de
Justo Titulo, & Tempore conti-
nuandæ possessionis. Henriq. *l. 7.*
summ. c. 27. n. 2. & Tannerus *tom. 3.*
disp. 5. q. 3. n. 31. ajunt, sufficere tem-
pus 40. annorum etiam sine titulo,
uti referunt Delbene *c. 8. de imm.*
Eccl. dub. 29. sect. 5. n. 2. & Diana *p. 5.*
tr. 14. resol. 42. sed malè utrum-
que referunt. Henriquez enim de
quantitate temporis nihil statuit,
Tannerus *l. c.* dubiè loquitur, & le-
ctorem remittit ad *disp. 4. q. 1. n. 96.*
ibi verò expressè requirit tempus
immemoriale sine titulo, cum titu-
lo annos 40. Molfesius *tom. 1. siem.*
tr. 6. c. 4. n. 46. Canis. *c. 17. n. 16.* ali-
que existimant, semper requiri
tempus immemorale, vel centum
annorum. Verùm distinctione
opus esse censemus.

297 Assert. I. Ad præscribendam im-
munitatem contra Parochiam, cui
Jure communi debentur decimæ,
requiruntur cum titulo 40. anni,
sine illo tempus immemorale. Ita
sentiunt Sylvest. *V. Decima q. 4.*
Covarr. *l. 1. var. c. 17. n. 8. in fin. &*
n. 10. Navarr. *Manual. c. 21. n. 30.*
Valent. *tom. 3. disp. 6. q. 5. pun. 2. in*
fin. Rebuff. *q. 13. n. 81.* Suar. *c. 12. &*
c. 13. n. 1. Gabr. Vasq. *l. c.* Guttier.
l. 2. Can. 99. c. 21. n. 65. Molin. *de*

Just. tr. 2. disp. 75. n. 5. Less. *l. 2. de*
de Just. c. 39. n. 26. Moneta *c. 5. n.*
112. Sylvius *in 2. 2. q. 87. art. 1.*
concl. 5. Fagundez *in 5. Præcept.*
Eccl. l. 3. c. 1. n. 24. Reginald. *tom. 2.*
l. 20. c. ult. sect. 9. n. 96. aliquene-
que videre mihi licuit, qui minus
tempus requirant. Probatur asser-
tio ex *c. 15. de Præscript. & c. 1.*
eod. in 6. ubi decernitur, ad hoc, ut
quis præscribat jus decimandi, re-
quiri cum titulo 40. annos, sine ti-
tulo tempus, cujus memoria non
extat; etiam si sit capax quasi pos-
sidenti: eò quòd in tali casu Jura re-
sistant præscribenti. Atqui illis, qui
tenentur solvere decimas, sive
Clerici sint, sive laici, resistunt Ju-
ra; igitur immunitatem, nisi dicto
tempore, præscribere non possunt,
etiam si etiam laici capaces sint
eam quasi possidendi.

Verùm hisce ob stare videtur *l. 298*
quòd ad præscriptionem tricenna-
lem non requiritur titulus, non
tantum Jure Civili *Auth. Mala*
fidei C. de Præscript. long. temp. l.
7. si qui prin. & §. 1. C. de præscript.
30. ann. sed etiam Canonico *c. 3.*
de Præscript. ubi nullà factà tituli
mentionem admittitur præscriptio
30. ann. & *c. 4. eod. & c. 3. de caus.*
possess. ubi pariter absque tituli
mentionem admittitur quadragena-
ria præscriptio quoad quartam
decimarum, & jus eligendi. & nul-
lo Juris Canonici textu asseri, quòd
ad quadragenariam præscriptio-
nem non requiratur titulus, cum
possi-

possidenti jus commune resistit. Contrarium patet ex *cit. c. 15. de Prescript. & c. 1. cod. in 6.* Neque obstat, quod *cit. c. 4. & c. 3.* nulla tituli fit mentio; supponitur enim adfuisse, uti notant Vasquez à Chaves in *c. 17. de Prescript. & Gonzal. ibid. n. 15.* Obstat videtur II. quod præscribenti servitutem in fundo alieno adversatur Juris communis præsumptio, cum quælibet res libera censeatur. *l. 8. C. de Servitut. & nihilominus in præscribendis servitutibus non requiritur titulus l. 10. prin. ff. si servit. vind.* Omissis alijs DD. responsionibus distinguendum videtur cū Covarr *cit. c. 17. n. 7.* inter resistentiam Juris, quæ est ex mera Juris præsumptione; & eam, quæ Jura positivè uni jus concedunt, negant alteri. Porro Jura meum fundum tantum præsumunt esse liberum, non tamen vetant alijs quasi possessionem servitutis in eodem; unde mirum non est, quod ad præscribendam servitutem non requirunt titulum. At verò non solum præsumunt decimas pertinere ad Ecclesiam, sed insuper positivè vetant, ne ab extraneis in aliena Parochia percipiantur, ac insuper præcipiunt, ut singuli eas solvant. Igitur positivè resistunt non solventibus: ac idcirco ad præscribendam hanc immunitatem meritò plus requiritur, quàm ad præscribendas servitutes.

Assert. II. Ad præscribendam²⁹⁹ immunitatem contra illum, cui Jure communi non debentur decimæ, sufficit ordinarium cum titulo, sine hoc quadragenarium. Ita Glossa in *c. 1. de Prescript. in 6. & in c. 2. de Restit. spol. Alex. in c. 17. de Prescript. n. 53. Laymann. in cit. c. 1. de Prescript. in 6. Engel. h. t. §. 3. n. 9.* contra Panorm. in *cit. c. 17. n. 35.* (ubi hanc doctrinam Glossæ dicit esse mirabilem seu paradoxam) & Francum in *cit. c. 1. n. 7.* Ratio asserti est: quia si Jus commune petenti decimas non assistit, tunc neque resistit possessori in ordine ad hunc petitem; erit ergo præsumptio bonæ fidei pro possessore, si comparetur cum hoc petitem, cum in pari causa melior sit conditio possidentis. Assertit quidem Panorm. absolute dici *cit. c. 1. absque titulo non sufficere nisi immemorale tempus, si Jus commune resistit præscribenti, vel contra eum sit præsumptio.* Verum supponit ibi Pontifex, præscribi contra eum, cui decimæ Jure ordinario debeantur: neque enim contra eum, cui Jure communi non debentur, præscribenti Jus commune vel præsumptio resistit.

Ex dictis colligitur, si Abbas v. g. 300 vel Ecclesia, quæ in aliena Parochia colligit decimas, contra alium Abbatem aut Ecclesiam agit judicio petitorio decimarum, & Ecclesia conventa obijciat præscriptionem

R 3 ortam

ortam ex 40. annorum quasi possessione cum bona fide; non esse opus allegari & probari titulum: nisi actor Prælatus munitus sit privilegio sexagenariæ aut centenariæ præscriptionis; tunc enim tanti temporis quasi possessio à reo probari debet, sed absque titulo. Colligitur II. Si contra privatum Clericum, cui jus decimandi Jure communi non competit, vel contra laicum, opponatur exceptio usucapionis, sufficere, si cum bona fide & titulo probetur quasi possessio 10. annorum, & sine titulo 30. quia in istis casibus Jus commune præscriptionis obtinet; hoc autem Jure plus ad præscribendum non requiritur.

301 Verum contra utramque assertionem gemina difficultas confurgit. Prima ex *l. 7. §. ult. C. de Præscript. 30. ann.* juxta quam, ex sententia Martini aliorumque communi, præscribi non potest annuis præstationibus in futurum, sed tantum præteritis, seu decursis, quæ videl. solvi quidem vi contractus debuerant, solutæ tamen non sunt. Quam sententiam verissimam esse dicit Schiurpf. *cent. 1. consil. 10. n. 12.* & certam asserit Gail. *l. 2. obs. 79. n. 1.* multisque Cameræ Imper. præjudicijs confirmatam. Idem de praxi Cameræ testatur Mynsing. *cent. 3. obs. 13.* Cum igitur decimæ sint præstationes annuæ, aut instar earum, consequens est, quod præscribi quidem

possit decimis præteritis, non item futuris. At æque communis, aut etiam receptior, cum Bulgaro tenet, unam præscriptionem sufficere ad tollendas tam futuras, quam præteritas præstationes. A qua opinione Arnold. Rath *tr. de Usucap. c. 4. assert. §. neminem* facile dissensurum esse existimat, nisi qui deceptus sit malo intellectu *cit. l. 7.* Hanc verò ipse cum Bachov, in *Tr. vol. 2. disp. 22. th. 3. lit. F. §. de annuis* optime, nisi fallor, & ita explicat, ut nullum inde fundamentum proprio opinione erui possit. Quidquid verò sit de annuis præstationibus, de quibus ibi Justinian. loquitur, aliud certè statuerunt SS. Jura de decimis; nam *c. 4. de Præscript. eum*, qui 40. annis quartam decimam non solvit, ab omni obligatione absolvunt, & *c. 6. eod.* ex quadragenaria præscriptione jus decimandi in aliena Parochia concedunt: quia *quadragenalis*, inquit, *præscriptio omnem prorsus actionem excludit*; si omnem, tunc non solum præteritam, sed etiam futuram.

Hinc admittenda non est explicatio, & applicatio dictæ legis 7. ad casum de decimis, quam nonnulli faciunt, distinguendo præscriptionem: unam, quæ præscribitur principali & universali annuæ obligationi, quæ se habet respectu omnium præstationum annuarum; ac alteram, quæ præscribitur obligationi speciali & secundariæ dandi res

di res singulas singulis annis. Illa, inquit, computatur à die, quâ primitus cessatum est à solutione; altera à singulis annis vel mensibus, quibus res solvi debuisset. Unde inferunt: si quis v.g. per 50. annos decimas bonâ fide non solvit, non tenebitur quidem illas decimas restituere, quas primo decennio percepit, quia etiam respectu illarum 40. anni lapsi sunt; neque illas, quas ultimo decennio percepit, quia illæ post præscriptionem jam completam perceptæ sunt; illas verò, quas intermedijs 30. annis percepit, restituere omnino tenetur, cum respectu illarum (numerando præscriptionem à singulis annis, quibus solvi debuissent) ex defectu 40. annorum necdum completa sit præscriptio. Non, inquam, hæc admittenda sunt quoad solutionem decimarum intermedijs 30. annis perceptarum: quia *cit. c. 4.* absolute immunis declaratur, qui per 40. annos quartam decimam Episcopo bonâ fide non solvit, & *cit. c. 6.* jus decimandi in aliena Parochia absolute addicitur illi, qui in illius quasi possessione per 40. años fuit, nec additur (quod tamen addi oportuit, si illa Legis 7. decisio etiam in decimis locum haberet) debere illum decimas ante completam 40. annorum possessionem perceptas restituere: neque dici potuisset (quod tamen ibi dicitur) quadragenali præscriptione omnem prorsus actionem excludi.

Aliam difficultatem proponit Covarr. *cit. c. 17. n. 10. ex l. 7. ff. quemadm. servit. amitt.* ubi ad admittendam servitutem discontinuam requiritur, ut tempus non usûs sit duplicatum. Cum igitur jus decimandi non competat quotidie & semper, sed certo solum anni tempore, ac idcirco ejus quasi possessio sit discontinua, ut cum Innocent. *in cit. c. 4. de Præscript.* & Felin. *ibid. col. penult.* observat idem Covarr. consequens esse videtur, ad hoc, ut per usum amittatur, non sufficere tempus ordinariûm 40. annorum, sed requiri duplicatum. Verum & cum eodem, inprimis jus decimandi non esse servitutem, sed præceptum de solvendo esse quandam Ecclesiæ iustissimam indictionem. Unde metiendi non est regulis servitutum temporalium. II. Cum tempus 40. annorum sit longissimum, idcirco, ubi requiritur à Jure Canonico, non duplicatur, uti notant Panorm. & Felin. ac alij in *cit. c. 4. de Præscript.* Cæpoll. *de servit. urban. præd. c. 24.* Balb. *de Præscript. p. 3. p. 4. princip. q. 2.* ubi ait: *magis communis conclusio est, quod ista duplicatio non fiat respectu Ecclesiæ, quia contra Ecclesiam regulariter præscribitur 40. annis indistincte absque aliqua duplicatione.* Hinc, ut observat Covarr. *l. c.* nec viginti anni, qui inter absentes exiguntur, in his præscriptionibus duplicantur. III. Personales servitutes,

vitutes, quæ à re personæ debentur, vel à persona personæ, non sunt discontinuæ, ut tradunt Bartol. in l. Justo ff. de Usucap. Paul. Castr. l. 1. consil. 444. n. 18. & l. 2. consil. 3. col. ult. Panorm. in c. 3. de causa poss. n. 42. Felin. in cit. c. 4. n. 38. Balb. de Præscript. p. 2. p. 5. princip. q. 3. n. 5. ubi dicit esse communem. Etsi ergo daremus, jus decimandi esse servitutem, foret illa tamen continua, & sic non habebit locum cit. Lex 7. utpote quæ loquitur de servitutibus discontinuis.

304 Elegans hîc dubium, idque utilissimum, movet Engel h. t. §. 3. n. 10. Dubitatur, an is, qui bonâ fide per vicennium aut tricennium decimas non solvit, & postea ad earum solutionem condemnatur,olvere teneatur non solum futuras, sed etiam præteritas? Ratio dubitandi simulque dicendi, quod solum ad futuras teneatur, videtur esse: quia bonæ fidei possessor fructus bona fide consumptos non tenetur restituere. §. 3. 5. Inst. de rer. div. Placet ejusdem Doctoris opinio, existimantis, teneri illumolvere etiam præteritas: alia enim est ratio fructuum, quam decimarum. Fructuum enim dominium, etsi re ipsa sit apud dominum agri, possessor tamen bonæ fidei habet dominium præsumptum, eatenus videl. ut exclusa actione in factum eos consumere possit, quamdiu bona fides durat, facitque suos inte-

rim, ut loquitur Paulus l. 43. ff. de acq. rer. dom. donec videl. repertantur, vel consumantur, vel lis super evincenda re contestata fuerit, ut fusè explicant Harprecht in cit. §. 3. 5. n. 56. & seqq. & Bachov. in Tr. vol. 1. th. 11. lit. D. At verò Ecclesia, ut infra dicetur, non habet dominium fructuum in agro decimabili, antequam decima eorum pars separata vel designata fuerit, sed dominus agri omnium quoque fructuum dominus est, solumque obligatur Ecclesiæ ad decimas inde solvendas: obligationes verò & actiones regulariter sunt perpetuæ, seu durant ad 30. annos, & contra Ecclesias usque ad 40. Prin. Inst. de perp. & temp. act. junctâ l. omnes & l. sicut C. de Præscript. 30. añ. c. 8. & c. ad aures de Præscript. Igitur non cessat actio, quam adversus illum habet Ecclesia, nisi per lapsum 40. ann.

Unde in decimis locum non habet illa regula, quod possessor bonæ fidei fructus lucetur: nam decimæ respectu Parochiæ, cui debentur, non sunt aliquid accessorium, uti sunt fructus agri, sed sunt ipsæ principaliter in obligatione: principali autem obligationi adversus Ecclesiam non præscribitur, nisi 40. annis. Neque valet, si quis dicat, decimas illas, quæ solvi debuerant, solutæ tamen non sunt, esse res mobiles, res autem mobiles triennio præscribi etiam adversus Ecclesiam. Auth. Quas actiones C. de SS. Eccl.

SS. Eccl. & Can. pen. 16.9.3. Nam & neque mobiles præscribi adversus Ecclesiam, nisi 40. annis cum titulo, & sine hoc tempore immemoriali, si possidenti Jus commune resistit: cum Canones, qui in casu resistentis Juris tempus quadragenarium & immemorabile requirunt,

absolutè loquantur, nec inter mobilia & immobilia distinguant. Accedit, quod Dominus fundi fructus ejusdem non præscribit (cum ipsius sint, non Ecclesiæ) sed solum præscribit actioni; hæc verò, ut dixi, nisi dicti temporis casu non extinguitur.

C A P U T V.

De Exemptis per Pacta & Statuta.

Q U Æ S T I O I.

An contractu vel statuto acquiri possit immunitas à solvendis decimis?

S U M M A R I U M.

306. *Varij modi paciscendi super decimis.*

307. *Potest fieri compositio super decimis præteritis absque consensu Superioris.*

308. *Pariter sine hoc consensu potest Parochus illas remittere vel super ijs transigere ad suam vitam.*

309. *Potest cum consensu Superioris Ecclesiæ eas etiam in futurum remittere, si aliunde ipsi provisum est.*

310. *Potest Parochus consentiente*

Superiore transigere super decimis futuris, ita ut obligentur etiam successores.

311. *Laicus decimator absque consensu Superioris eas remittere potest, vel super iisdem transigere.*

312. *Valet Statutum SS. Pontificis de non solvendis alicubi decimis; non item Statutum secularium.*

313. *Tametsi alicubi detur consuetudo non solvendi.*

306 **V**arij modi paciscendi, & transigendi concipi possunt, quibus immunitas ab onere decima-

rum acquiratur. Nam I. liberaliter remitti possunt per pactum de non petendo. Quæ ab aliquibus dicitur

S

citur

citur Compositio, utpote quæ est conventio gratis & liberaliter facta. II. Quando dubia est solvendi obligatio, certum quid promitti potest, ut Ecclesia desistat à lite, & petendo. Hæc propriè dicta Transactio est, utpote quæ est rei dubiæ aut litigiosæ aliquo dato, vel re-mento, vel promisso, conventa decisio. *c. 7. de Transact. l. 1. ff. eod. l. 7. 17. 33. & 38. C. eod.* III. Et si obligatio solvendi sit certa, quia tamen incertus est proventus agrorum, & dubia fructuum quantitas, conveniri potest de certa quantitate pecuniæ vel fructuum quot annis solvenda, vel solvenda nunc, omni obligatione in futurum sublata. Hanc quoque aliqui ex *l. 11. C. eod.* dicunt esse transactionem.

307 Assert. I. Potest fieri compositio super decimis præteritis, seu decursis, sine consensu Superioris. Ita Gloss. & DD. in *c. Ut super 8. de reb. Eccl. alien. & in c. fin. de rer. permut. Dec. in c. Venerabilis 8. de Confr. ut. not. 4. Rebuff. q. 13. n. 25. & 33. Fagundez præcept. 5. Eccl. l. 3. c. 2. n. 17. Barbos. l. 3. Jur. Eccl. c. 26. n. 26. ac alij, nemine refragante. Ratio patet: quia tunc non agitur de tollendo aliquo Jure Ecclesiæ, sed solum de commodo illius Parochi, cui decimæ fuerant solvendæ. Unde iste, sicut perceptas ex justa causa donare vel vendere potuisset absque consensu Superioris, ita debitas remittere potest, vel compensationem in quacunque*

vel fructuum vel pecuniæ quantitate acceptare. Nisi fortè ex ipsa reparanda fuerit Ecclesia, vel ejus ornamenta, stipendium dandum Ministris Ecclesiæ &c. & his obligationibus aliunde satisfacere ipse aut non possit aut non velit. Quo modo limitanda est etiam sequens assertio.

Assert. II. Potest Parochus sustentas decimas ad suam vitam remittere etiam laicis, vel super ipsam transigere, absque consensu Superioris. In hac quoque assertione conveniunt DD. sumiturque ex *c. Veniens 8. de Transact. c. 8. ut super de Reb. Eccl. alien. c. de cetero 5. de Transact.* Ratio jam data est: quia hac ratione sibi tantum & non successoribus præjudicat. Patetque exemplo D. Pauli, qui cum *1. Cor. 9. v. 4.* multis comprobasset, se habere potestatem manducandi & bibendi, seu victum exigendi à fidelibus, quibus prædicabat, subjungit *v. 12. sed non sumus usi hac potestate.* Neque in tali transactione ullum periculum Simonie est, ut benè notat Suar. *c. 38. n. 6.* quia non agitur de jure spiritali, sed debito solum temporali. Supponimus autem, Clerico de honesta sustentatione aliunde satis provisum esse, videl. ex alijs redditibus Ecclesiasticis vel ex bonis patrimonialibus; si enim aliunde certam sustentationem non haberet, compositio sine consensu Episcopi non

non valeret; ut patet ex Trid. sess. 21. c. 2. ubi dicitur, quod Clerici beneficium vel patrimonium, ad quod ordinati sunt, dimittere, & alienare sine licentia Episcopi nullatenus possint, donec Beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere possint. Idem sumitur ex c. cum secundum 16. de Praebend.

309 Assert. III. Possunt à Parochia decimæ, etiam futuræ, integræ ac in perpetuum, cum consensu Superioris remitti, non solum Clericis, sed etiam laicis: dummodo Clericis aliunde ex redditibus Ecclesiasticis sufficienter provisum sit de honesta sustentatione. Ratio assertionis constat à fortiori ex ijs, quæ dixi n. 158. de potestate Pontificis immunitatem à decimis integris etiam Communitatibus concedere valentis. Patet insuper ex eo, quod etiam laicis jus decimandi concedere potest.

310 Assert. IV. Potest Parochus consentiente Superiore transigere super decimis futuris, ita ut contractus obliget etiam successores. Patet ex c. 2. & 7. de Transact. & c. 3. h. t. ac ex ijs, quæ modò de remissione dixi: si enim remitti & gratis cedi possunt, à fortiori fieri potest transactio; huic enim essentiale est, ut uterque transigens aliquid retineat, vel acquirat, sicque per eam minus damnum nascitur Ecclesiæ, quam per gratui-

tam remissionem. Quod verò ad hanc transactionem requiratur consensus Superioris, ratio est: quia est species alienationis. l. 1. §. utrum ff. si quid in fraud. patron. alienatio autem rerum Ecclesiæ (quales sunt decimæ) fieri non potest absque debitis solemnitatibus, quas inter est consensus Superioris. tot. tit. de reb. Eccl. alien. Accedit, quod licet successor universalis factum defuncti præstare debeat, & in ipsum regulariter omnes actiones tam passivæ quàm activæ transeant l. cum à matre C. de R. V. l. ex qua 149. & l. qui in jus 177. ff. de R. I. Successor tamen in dignitate vel officio regulariter non tenetur stare pacto antecessoris, si hoc habeat causam continuam, & successorem obligaret ad aliquid faciendum vel patiendum, ut sit in remissione decimarum, locatione rei Ecclesiasticæ &c. ut cum communi DD. tanquam certum tradunt Covarr. l. 2. var. c. 15. n. 6. Guttier. l. 1. qq. can. c. 36. an. 2. Petr. Barbosa in l. si filiosam. 26. §. fin. ff. solut. matr. à n. 17. unde ut pactum successoris obliget, opus est consensu Superioris, cæterisque solemnitatibus. Quæ à fortiori procedunt de gratuita remissione.

Assert. V. Laicus decimator liberè decimas remittere potest, & super iisdem transigere absque consensu Superioris. Hanc assertionem non inveni quidem ab aliquo

quo DD. traditam; sed neque reprobata: cum solum agant de decimis Ecclesie debitis. Videtur tamen sequi ex dictis; quia sua remissione, vel transactione non præjudicat Ecclesie, sed sibi solum & successori laico. Unde non apparet ratio, cur opus sit consensu Superioris Ecclesiastici. Patetque à fortiori ex eo, quod infra dicetur, de consuetudine à Laicis jus decimandi liberè transferri testamento, contractu venditionis, permutationis &c. Videantur tamen dicenda infra n. 505. & 509.

- 312 Quæstio superest, an Statuto acquiri immunitas à solvendis decimis possit. Certum imprimis esse videtur, statui à SS. Pontifice posse, ut alicubi Ecclesie etiam à laicis non exigant decimas. Hoc enim aliud non est, quam laicos à decimis privilegio eximere: hoc autem ipsi concedi à Sede Pontificia posse dixi à n. 155. Certum quoque est, statuto Principis secularis neminem liberari onere decimarum posse, à quo nec privilegio nec consuetudine vel præscriptione exemptus est, ut patet ex dictis n. 166. Pariter denique certum est, etiam Episcopos aliosque Ecclesie Prælatos SS. Pontifice inferiores, statutum de non solvendo facere non posse, absque speciali facultate SS. Pontificis, ut à fortiori constat ex dictis n. 164. Itaque dubium duntaxat est, an Principes seculares statuere possint, ne solvan-

tur decimæ, ubi consuetudo viget eas non solvendi. Hujusmodi statutum in Hispanijs à Carolo V. & in Gallijs à Philippo Pulchro seu IV. factum esse testatur, & approbat Covarr. *l. var. c. 27. n. 8. v. 9. & c. 35. qq. pract. n. 2. v. 4.*

Assert. VI. Statutum secularium Principum prohibens Clericis, ne à laicis exigant decimas, quæ vi consuetudinis solvi non solent, præjudicat immunitati Ecclesiasticæ, estque invalidum, nisi SS. Pontificis auctoritate firmetur. Ita Azor p. 1. l. 7. c. 26. q. 3. Raph. Turrian. in 2. 2. q. 87. art. 1. Delbene c. 8. *Immunit. Eccl. dub. 29. sect. 1.* ac passim alij. Ratio est: tum quia Clericis nihil possunt præcipere, ut omnes Catholici DD. tradunt, & latè demonstrat Suar. *tot. l. 4. de sens. Fid.* tum quia de decimarum jure, utpote quod spirituale est, statuere nihil possunt. Neque valet, si quis dicat, laicos solum præcipere, ut consuetudo legitime præscripta servetur; hoc verò esse æquissimum, cum omni jure constitutum sit, consuetudinem receptam valere, vimque legis habere. Nam R. hinc solum probari; æquum esse, ut talis consuetudo non violetur, possèque Principes laicos invigilare, ut violatio non fiat, deferendo rem ad Ordinarios, SS. Pontificem &c. non verò, quod Clericis percipere possint, ut contra eandem non agant. Talia enim præcepta dare, solius Ecclesiastici

Su-

Superioris est. Neque obstat Jus nostrum Patrium tit. 28. art. 14. & 16. uti enim advertit Illustriſſ. D. Schmid *ad cit. tit. a. I. n. I.* est

illud quidem decisivum quoad decimatores laicos, at verò quoad Ecclesiasticos solum declaratorium.

QUÆSTIO II.

Quali pacto acquiratur immunitas à solvendis decimis.

SUMMARIUM.

314. Gemina quaestio, una de solemnitate, altera de pretio interveniente, proponitur.
315. Absque consensu SS. Pontificis componi cum laicis absque justa compensatione non potest, ut decimas non solvant.
316. Aut, ut solvant minorem partem.
317. Potest cum laico super decimis futuris fieri transactio cum consensu Episcopi.
318. Occurritur contrariis.
319. Item super modo, loco, ac tempore solvendi.
320. Absque consensu SS. Pontificis Clericis gratuito vel integre vel ex parte remitti nequeunt.
321. Potest cum consensu Episcopi transactio vel compositio non gratuita cum iisdem fieri.
322. Ad transigendum super decimis requiritur ea solemnitas, quæ ad aliendas res Ecclesiæ.
323. Rationes opinantium, pretium intervenire non posse absque Simonia.
324. Posse intervenire statuitur.
325. 326. 327. 328. Et multiplici ratione probatur.
329. 330. Solvuntur rationes oppositæ.
331. Si perit, quod Ecclesiæ datum est pro decimis, ipsi perit.
314. **H**Actenus solum statui, posse pacto acquiri hanc immunitatem. Restat declarandum, quid requiratur, ut pactum sit validum & licitum. Duo in controversiam veniunt. I. est, quæ solemnitas ad compositionem vel transac-
- tionem, quæ fit super decimis non solvendis, requiratur? Alterum, an possit intervenire pretium? Primam quaestionem difficilem reddunt c. 2. & c. 8. de Transact. sibi, ut videri potest, contraria: nam primo traditur, compositio-

nem super decimis factam de assensu Episcopi vel Archiepiscopi, ratam & inconcussam persistere; altero habetur, transactionem super iisdem factam non consistere, nisi confirmata sit auctoritate SS. Pontificis. Ceterum hic terminus non est de transactione solum ad vitam decimatoris valitura; hanc enim absque ullo consensu Superioris fieri posse, diximus n. 308. eam tamen solum ratione, quam ibidem in fine addidimus. Neque hic loquimur de decimatore laico: cum enim iste fructus decimales percipiat instar aliorum reddituum temporalium, non est ratio, cur ad eos alienandos opus habeat consensu Superioris, juxta dicta n. 311.

315 Assert. I. Parochi, alique Decimatores Ecclesiastici non possunt cum laicis componere absque consensu SS. Pontificis, ut decimas omnino non solvant; saltem si justa compensatio non fiat. Ita decedit Rota Rom. teste Aug. Barbosa in c. 8. de Transact. n. 2. & tradunt Rebuff. q. 13. n. 36. & 39. Moneta c. 3. n. 135. Suar. c. 51. n. 10. Azor cit. c. 26. q. 3. §. deinde. Delbene de Immunit. Eccl. c. 8. dub. 29. sect. 6. n. 2. alique. Patet assertio ex cit. c. 8. de Transact. c. 8. de Confir. util. & c. 1. 16. q. 7. Ratio est: quia Episcopus neque Clericos à decimarum onere absoluit & in perpetuum eximere potest, cum descendat ex Jure universalis Canonico, quod Episcopus remittere non potest, ut patet ex dictis n. 104.

Assert. II. Non potest absque consensu SS. Pontificis cum laicis fieri compositio gratuita, & remissio decimarum, quoad quotam, ut loco decimæ solvant v. g. duodecimam, aut vigesimam partem, aut ut ex certis fructibus non solvant. Ita communissima DD. Ratio modo data est: quia lex de integris decimis & ex omni genere fructuum solvendis est universalis Ecclesiastica: legi autem universali derogare nequit Prælati SS. Pontifice inferior, nisi ab hoc speciale habeat privilegium.

Assert. III. Potest cum consensu Episcopi transactio seu compositio non gratuita fieri cum laico super decimis futuris. Huic assertioni repugnant aut certe repugnare videntur Andr. alique antiqui in cit. c. c. de Transact. Suar. Azor. Barbosa. ll. cc. ac passim alij. Eam tamen tenent Gloss. in cit. c. 3. Decius in cit. c. 8. de Confir. util. Delbene l. c. n. 6. Laym. in cit. c. 3. n. 1. Et videtur id statui cit. c. 3. ibi Statuimus, ut si super decimis inter vos & aliquam personam Ecclesiasticam de assensu Episcopi vel Archiepiscopi sui compositio facta fuerit, rata & inconcussa persistat: cum Pontifex ibi alloquatur laicos, ut cum Hostiensis ibid. notant Gloss. Imola, & Boich. in c. Ex litteris de Transact. n. 11. ac alij. Unde concedit Panorm. ibid. n. 7. posse cum consensu Episcopi transigi, si jus Ecclesiæ est dubium, v. g. si dominus

nus fundi allegat paupertatem, aut si dubium est, an immunitatem præscripserit, vel an privilegium, quod allegat, ad hunc vel illum casum se extendat: aut si privilegium est certum, allegat tamen Ecclesia, se graviter inde lædi, etiamsi enormis læsio non sit dubia, sed certa. Unde idem *cit. n. 7.* absolute asserit, posse compositionem fieri, etiamsi privilegium exemptionis sit certum. Idem est tenendum de casu, quando certum quidem est, dominum fundi obligari ad decimas, expedit tamen Ecclesiæ compositionem facere, ut loco earum sibi in posterum certa aliqua quantitas vel fructuum vel pecuniæ solvatur, erigatur aliquod beneficium, aliæve compensatio fiat, ut tradit Rebuff. *q. 13. n. 36.* aitque ita tenere DD. *in c. 6. de rer. permut.* Moneta *c. 5. n. 124.* ac reipsa ut existimo, alij omnes: dum enim ajunt, in compositione super decimis non sufficere consensum Episcopi, videntur solum loqui de casu, quando gratuito & absque utili compensatione remitterentur integre decimæ, aut earum aliqua pars. Ratio dictorum est: quia ad alienationem rerum Ecclesiæ regulariter non requiritur consensus SS. Pontificis, sed sufficit Episcopi. *c. 1. de rer. permut. c. 41. 12. q. 3. c. 40. 17. §. 4. c. 8. §. ult. de reb. Eccl. alien. c. 7. & 8. de his, quæ fiunt à Præl.* Cum ergo circa dictam transactionem jure sacro nihil peculia-

re statutum sit, poterit illi Episcopus auctoritatem præstare.

Neque obstat *c. 8. de Transact.* 318 ubi ad transactionem super decimis videtur requiri consensus SS. Pontificis: nam in casu illius decretalis vel agebatur de gravi præjudicio, hoc est, solvenda solum tercia parte loco decimæ, vel quia nulla causa intererat utilitatis, necessitatis &c. uti explicant Moneta *l. c. n. 127.* Barbosa *in cit. c. 2. n. 3. & l. 3. Fur. Eccl. c. 26. n. 25.* Pariter non obstat *c. 8. de Confirm. ut.* quia ibi ad amicabilem super decimis compositionem requirebatur confirmatio Sedis Apost. ex speciali conventionione partium, ut vid. illa peteretur, & conventio tunc primum executioni mandaretur. Denique non obstat *can. 1. 16. q. 7.* quia ibi agitur non de immunitate laicorum à decimis, sed de jure decimandi iisdem ab Episcopis vel Regibus concessio: vel si etiam de immunitate sermo est, illa solum intelligitur, quæ sine causa, utilitate Ecclesiæ, aliisque solemnitatibus laico conceditur. Hinc absolute dicendum videtur, posse Episcopum auctoritatem transactioni vel compositioni præstare, etiamsi agatur de omnimoda immunitate laico concedenda; modò solemnitas, quæ ad alienationem rerum Ecclesiæ requiritur, intercedat, & compensatio Ecclesiæ aliunde fiat, unde Assert. 1. addidi, *saltem si justa compensatio non fiat.* Quod etiam

et si DD. omittant, & absolute tenere videantur, auctoritate Episcopi laicos nunquam acquirere posse immunitatem à decimis, videntur tamen intelligendi solum de casu gratuita remissionis, vel alterius cessionis, quæ in detrimentum Ecclesiæ vergeret. Hinc non admitto, quod ait Suarez *cit. l. 4. c. 51. n. 10.* ad transactionem super decimis cum laico necessariam esse Pontificiam confirmationem ex speciali Juris dispositione: neque enim id probant Jura, quæ adducit. Quando verò dicitur, neminem, nisi Papam, posse exemptionem dare à decimis, per compositionem verò dari exemptionem: Respondetur, tunc solum esse exemptionem, si compositio est gratuita; non verò, si Ecclesiæ sit justa & utilis compensatio; sic enim nihil ipsi dedit: neque laicus, cum quo componitur, re ipsa est exemptus; et si enim decimas non det formaliter, & in specie, ut loquuntur, dat tamen in æquivalenti.

319 Assert. IV. Potest cum laicis fieri transactio cum consensu Episcopi super modo, loco, & tempore solvendarum decimarum. Ita tradunt Gloss. Innoc. & Dec. *in cit. 8. de Transact.* Rebuff. *q. 13. n. 29.* Moneta *c. 5. n. 125.* Fagundez *in precept. Eccl. 5. l. 3. c. 3. n. 18.* Barbosa *de offic. Par. c. 28. §. 4. n. 24.* & *l. 3. Jur. Eccl. c. 26. n. 24.* Delbene *l. c. n. 6.* ac passim alij. Patet à fortiori ex dictis: quia sic non patitur

damnum Ecclesiæ, vel hoc ipsi, ut ponimus, à fundi domino compensatur.

Assert. V. Absque consensu SS. Pontificis Clericis gratuito remitti non possunt decimæ vel integræ vel ex parte. Hæc quoque conclusio est communis DD. Ratio est: quia talis remissio foret privilegium non solvendi; hoc autem nemin o SS. Pontifice inferior concedere potest, ut patet ex dictis *n. 164.*

Assert. VI. Cum consensu Episcopi potest inter Clericos fieri transactio super decimis, & compositio non gratuita, ut minor pars, quam decima, solvatur, vel ut ex certis fructibus nihil solvatur. Ita tenet communissima DD. & patet ex *c. 3. & 8. h. t.* ac notant ibi Panorm. alijque. Quin juxta dicta *n. 318.* asserendum est à fortiori, posse Clericum auctoritate Episcopi omnino liberari obligatione solvendi decimas, si has Ecclesiæ, cui debentur, aliunde compenset. Requiritur verò consensus Episcopi ad transactionem & compositionem, quam etiam Clerici inter se ineunt, extra dubium est, cum notum sit, non posse super juribus suæ Ecclesiæ Rectores privatâ auctoritate inire pactum, quo etiam successor obligetur, ut diximus *n. 310.* Minorem verò causam vel utilitatis vel necessitatis ad hanc inter Clericos compositionem requiri, quam quæ requiritur ad compositionem cum laicis, forsitan rectè dixerimus: cum quia

quia Jura & DD. universim facilius concedunt transactionem Clericis inter se, quam cum laicis; tum quia per transactionem inter Clericos decimæ non subtrahuntur Ecclesiæ & Clero, sicut subtrahuntur per transactionem cum laicis, sed solum ab una Ecclesia & Clerico transferuntur in alium.

322 Affert. VII. Ad transactionem super decimis faciendam, sive cum alia Ecclesia, sive cum laico, præter consensum Episcopi requiritur universim ea solemnitas, quæ in alienatione rerum Ecclesiæ intervenire debet: cum transactio sit alienatio. Ita communis DD. quos cum pluribus Rotæ decisionibus allegat Barbosa l. 3. Fur. Eccl. c. 30. n. 40. Hinc in majoribus Ecclesijs requiritur tractatus & consensus Capituli, in Ecclesijs exemptis consensus SS. Pontificis, & in transactione, quam faciunt Regulares, licentia S. Congregationis Concil. Trid. juxta ea, quæ fusiùs tradi solent ad tit. 13. l. 3. Decret. Porro nomine Episcopi Rebuffus l. c. n. 23. Fagundez cit. c. 2. n. 2. & 3. ac Barbosa cit. c. 26. n. 25. intelligunt etiam Vicarium Generalem. Illi quoque hoc nomine veniunt, qui habent Jurisdictionem quasi Episcopalem. Ex quo Lud. Engel h. t. §. 3. n. 15. bene infert, posse Abbates consensum præstare quoad decimas Parochiarum suis Monasterijs pleno jure incorporatarum, cum juxta Innoc. & Panor. in cit.

c. 2. de Transact. ac communem aliorum per talem incorporationem acquirant Jurisdictionem quasi Episcopalem, ut inter alia etiam auctoritatem in alienatione rerum ad hujusmodi Ecclesias pertinentium interponere valeant.

Restat expediendum dubium, 323

an in transactione super decimis intervenire possit pretium seu res temporalis. Negant Imola in c. ult. de rer. permut. n. 9. & 10. Panorm. ibid. n. 4. Rebuff. q. 13. n. 36. & Canis. c. 17. n. 18. in fin. alique multi. Movetur Canisius c. 2. de Transact. & c. 3. b. t. sed neutro quidquam habetur, quod ad rem præsentem faciat, ut consideranti patebit. Movetur II. c. fin. de rer. permut. ubi reprobat laudum, quò pronuntiàrant arbitri, desistendum Abbati S. Martini in Hungaria à petitione decimationum, si Præpositus Albanensis (cum quo erat lis) obtineret decem millia solidorum Regalium à Rege Hungaria concedi Monasterio memorato. Ratio additur: cum permutatio de spiritualibus ad temporalia improbetur. Verum, ut benè monet Moneta c. 5. n. 130. & Glossa ac DD. in cit. c. aperte supponunt, ibi non agitur de immunitate à decimis, sed de jure eas colligendi; quia agitur de decimatione, at decimatio est perceptio decimarum: neque enim decimat, qui decimas non solvit, sed, qui accipit. Moveri possunt III. c. 7. de Transact. ibi: tale damus

T

respon-

responsum, quod transigi super re sacra & litigiosa non potest: etenim res sacra ut possideantur, aliquo dato, vel retento, vel promisso, speciem credimus habere Simonie.

Atqui decimæ sunt res sacra, ut tradunt Glossa & Panorm. *in c. litteras de rest. spol.* Rebuff. *l. c. n. 38. & 39.* ac passim alij. Verum, etsi jus decimandi sit spirituale, non tamen spiritualis est immunitas à decimis. Moveri possunt IV. *c. 25. b. r.* ubi dicitur, quod *Cum laicis nulla sit de spiritualibus concedendi vel disponendi facultas, Imperialis potestas, quantumcunque generaliter fiat, neminem potest à solutione decimarum eximere.* Igitur eximere à solutione decimarum pertinet ad potestatem spirituales, & consequenter hæc exemptio est spiritualis, ac pretio non comparabilis. At falsa est ultima sequela: non enim idè secularis Princeps ab onere decimarum eximere non potest, quia exemptio est spiritualis sed quia in lege Ecclesiæ, qualis est lex de decimis, dispensare, & jura ejusdem diminuere nequit.

324 Affert. VIII. Potest super decimis non solvendis transactio fieri pro pretio. Hanc assertionem satis probabilem existimat Engel *l. c. n. 16.* & absolute eam tenent Germon. *de Sacror. immunit. l. 3. c. 14. n. 42. & 74.* Moneta *c. 5. n. 130.* idemque re ipsa sentit Suar. *c. 38. n. 6.* Mihi videtur probabilissima

& necessario tenenda ab ijs, qui admittunt, laicos posse acquirere immunitatem à decimis per consuetudinem, & præscriptionem: hoc autem admittunt plerique, ut patet ex dictis *n. 260. & 291.* nam si hæc immunitas concedi pro pretio non posset, tunc idè, quia esset jus spirituale; atqui si tale sit, nec consuetudine nec præscriptione laicis acquiri potest. Ergo cum his modis acquiri possit, spiritualis non est, & sic non est ratio, cur pretio comparari non possit. Ex his igitur assertio

Probatur I. Ista transactio nec Simonica est, nec aliunde prohibita, ergo valide & licite fit. Quod non sit Simonica, constat ex eo, quia immunitas non solvendi non est aliquid spirituale. Quod aliunde vetita non sit, patet, quia nullum Jus produci potest, quo prohibeatur: illi verò textus, qui producuntur, nihil probant, ut ostendi *n. 323.*

Probatur II. & explicatur præcedens ratio. Per hanc transactionem domino fundi solum conceditur, ut fructus suos possit retinere, & non teneatur inde aliquid solvere: cum ergo fructus sint aliquid merè temporale, non est ratio, cur obligationem eos solvendi pretio redimere non possit. Neque apparet, quid plus sit, nondum solutos redimere, quàm solutos Ecclesiæ ab eadem emere. Hoc autem posterius absque controversia licitum est.

Con-

327 Confirmatur I. Possunt decima præterita seu decursa Ecclesijs compensari pecuniâ, ut fatentur Panorm. l. c. & Imola l. c. n. 9. Cum satisfactio illa, ut ait, in effectum habeat fieri pro re temporali. Neque credo, hoc negari ab alijs: quid enim interest, fructus in natura solvantur decimatori, an pecuniâ compensentur? atqui eadem est ratio de decimis futuris; nam solum pro fructibus posthac solvendis datur nunc prædium v. g. aut certa aliqua summa fructuum vel pecuniæ, æquivalens fructibus successivè solvendis.

328 Confirmatur II. Transactione se liberare onere solvendi decimas, nihil est aliud, quam emere fructus, quosolvere in posterum deberem ex meo fundo. Atqui fructus nascituri emi possunt l. 8. §. 1. ff. de Contrah. empt. quemadmodum pignerari l. 15. ff. de pignor. legari l. 24. ff. de legat. ac per stipulationem promitti l. 73. §. 4. ff. de V. O. Possum quoque rem meam emere sub conditione & in eventum, ubi mea esse desierit. l. 61. ff. de contrah. empt. quia contractus fieri intelligitur non tam pro eo tempore, quo re verâ fit, quam eo, in quod confertur. l. 39. ff. de manum. testam. & l. 4. C. de don. propt. empt. Cumque fructus sint temporales, ac præter ipsos nihil in contractum veniat, quod sit spirituale, consequens est, emptionem non esse Simoniacam.

Hinc non valet, quod dicunt: 329 Parochus, si accipit pecuniam pro immunitate, vendit jus decimandi: atqui hoc jus est spirituale. Nam N. ma. Vendit enim solum fructus nascituros, & loco eorum aliud temporale accipit. Nam si venderet ipsum jus, transferri hoc deberet in emptorem: at non transferatur, sed fundi dominus vi compositionis, solum retinet integros suos fructus, redimitque eam partem, quam alias decimarum nomineolvere deberet. Ipse verò decimator jus illud re ipsâ retinet, dum vi ejusdem retinet, quod loco decimarum ratione contractus ipsi solutum aut solvendum est. Unde nemo dicit, quod Beneficiatus vendat vel locet jus spirituale percipiendi redditus Beneficiales, si cum Colono v. g. aliòve horum reddituum debitore paciscatur, ut jam nunc certam pecuniæ vel frugum quantitatem pendat loco canonis vel pensionis annuatim solvendæ: cum hoc non sit abdicare & transferre jus, sed tantum ejus materiam (quæ merè temporalis est) & objectum mutare.

Igitur argumentum adversario- 330 rum retorqueri potest in compositione super decimis præteritis: si enim per compositionem super decimis futuris convenitur de jure decimarum, quod spirituale est, tollendo, ut loquitur Imola l. c. tunc etiam per compositionem super decimis præteritis agitur de jure

T 2

spiri-

spirituali tollendo: cum Ecclesia æquale jus habeat ad decimas præteritas & futuras, estque hoc jus spirituale etiam quoad præteritas, & æquè impeditur per unam quam per alteram transactionem; nam sicut vi compositionis super futuris non potest in futurum aliquid petere, ita nec præteritæ peti possunt, si super ipsis facta est transactio. At qui transactio super præteritis non tollit jus decimandi, & sic non excludit pretium; ergo nec illa, quæ fit super futuris.

331 Dubium hinc quidam Canonistæ movent, an si prædium datum Ecclesiæ pro decimis, chasmate seu terræ hiatu, aut flumine alveum

mutante, pereat, possit illa non obstante compositione eas postea petere, donec alia compensatio fiat. Affirmant Imola *l. c. n. 11.* & Germon. *l. c. n. 45.* Hæsitat Moneta *cit. n. 130.* Negant, & bene, Cyn. *in l. 2. C. de Fure Emph.* Panorm. *l. c.* Barth. Brixienf. Joan. Andr. ac alij. Quia proprietas prædij transijt in Ecclesiam, & sic res ipsi perijt, servaturque hac ratione æqualitas; si enim mihi fundus, super cuius immunitate compositionem feci, simili modo periret, non possem prædium repetere, quod pro immunitate dedi. Quod autem potius Ecclesiæ res sua perierit, quam mihi mea, per accidens est.

PARS III.

De Subjecto Decimarum.

CAPUT I.

De Ecclesijs & Ecclesiasticis, quibus Decimæ debentur Jure communi.

QUÆSTIO I.

An Decimæ debeantur SS. Pontifici?

SUMMARIUM.

332. Deci-